

ANTAGANDEHANDLING 16 MAJ 2013
LAGA KRAFT 16 MAJ 2014

Översiktsplan 2013

Del 1

Mål och strategier Användning av mark- och vattenområden

Översiktsplanens politiska styrgrupp har utgjorts av kommunsstyrelsens presidieutskott, där Martin Johansen (kommunalråd och kommunstyrelsens ordförande), Benny Andersson (oppositionsråd och andre vice ordförande) och Bo Bertelsen (vice ordförande) har ingått.

Projektansvarig har varit kommunchef Bo Svensson.

Tjänstemän från samtliga förvaltningar och Tjörns Bostads AB har ingått i en arbetsgrupp för översiktsplanen. Projektledare har varit Tinna Harling. Medverkande konsulter har varit Rådhuset Arkitekter och WSP.

Översiktsplanens tre delar har sammanställts av Rådhuset Arkitekter.

Översiktsplanens del 1 har tagits fram av Tjörns kommun i samarbete med WSP och Rådhuset Arkitekter.

Fotograf är Maria Johannessen samt Birgith Ås, Tjörns kommun där inget annat anges.

Kartor är framtagna av Rådhuset Arkitekter där inget annat anges.

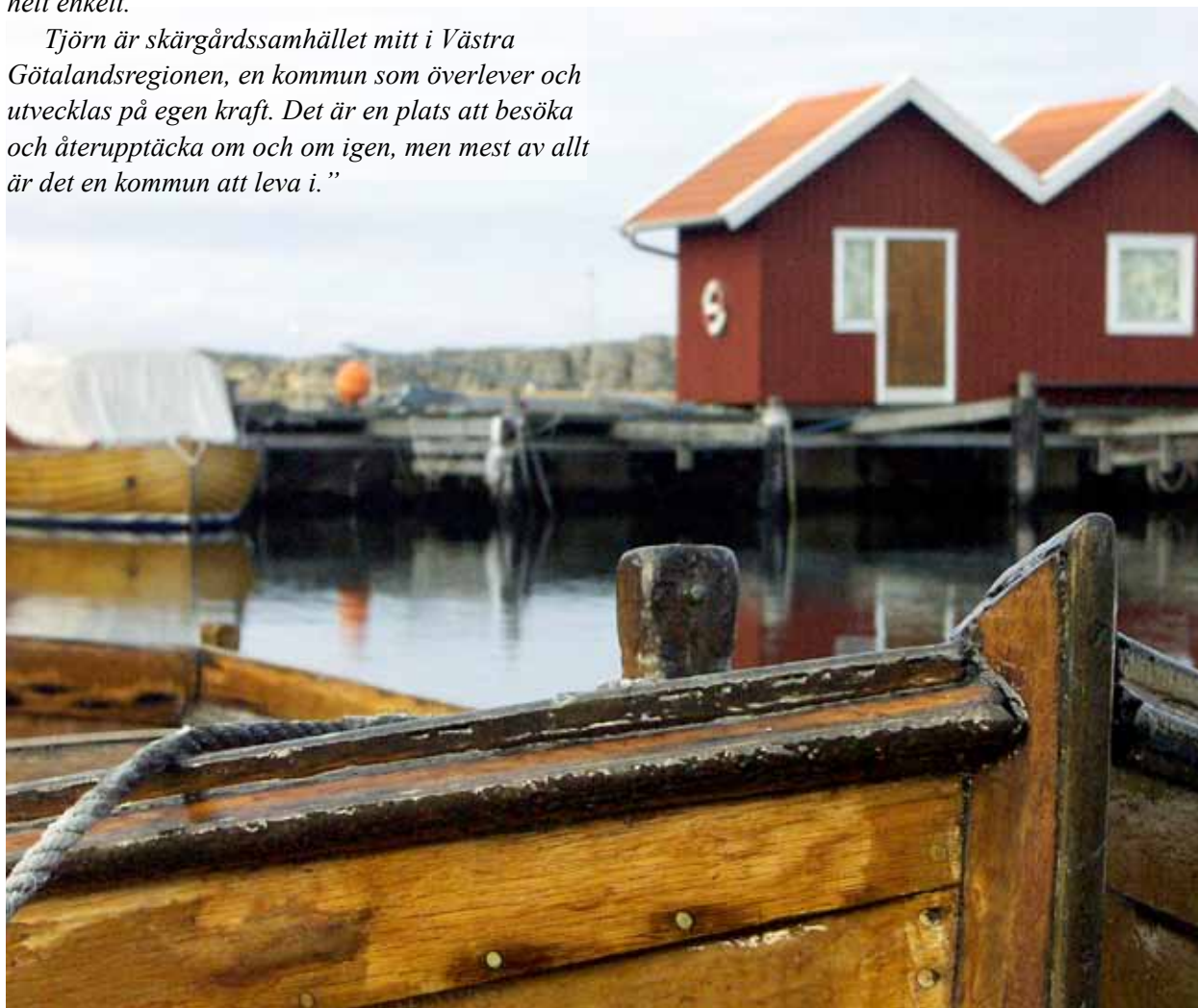
TJÖRN – MÖJLIGHETERNAS Ö

Tjörn har stora kvaliteter som en god plats att leva, bo och verka på. En vision om Tjörn – möjligheternas ö- har formulerats kring begreppen trygghet i boendet, närhet till samhällsservice, gynnsamt företagsklimat, korta pendlingsavstånd samt hav och ett rikt natur- och kulturlandskap. Visionen har grundanslaget ”Här vill jag leva!” och beskrivs enligt följande:

”I hjärtat av Bohuslän och på kustaxeln mellan Oslo och Köpenhamn ligger Tjörn – möjligheternas ö.

Möjlighet i form av tryggt boende nära till skolor och samhällsservice, samtidigt som det storlagna landskapet ligger alldeles inpå knuten. Möjlighet att kunna växa i ett inspirerande och nytänkande företagsklimat eller välja kort pendlingstid till arbete på annan ort. Möjligheter att själv skapa livskvalitet helt enkelt.

Tjörn är skärgårdssamhället mitt i Västra Götalandsregionen, en kommun som överlever och utvecklas på egen kraft. Det är en plats att besöka och återupptäcka om och om igen, men mest av allt är det en kommun att leva i.”

LÄSANVISNING

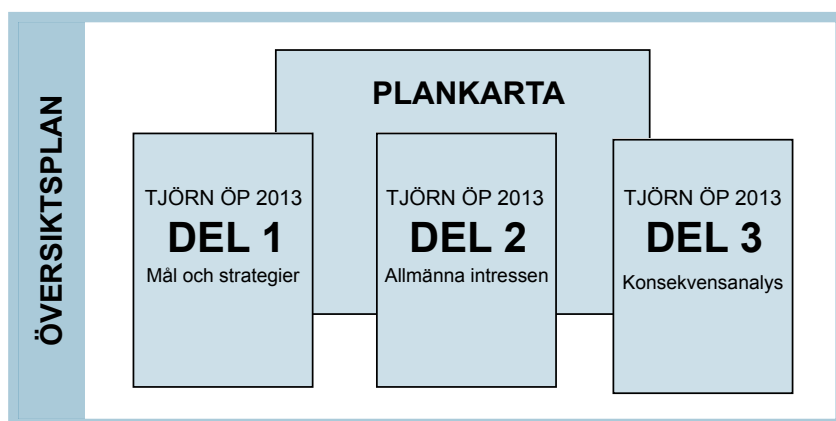
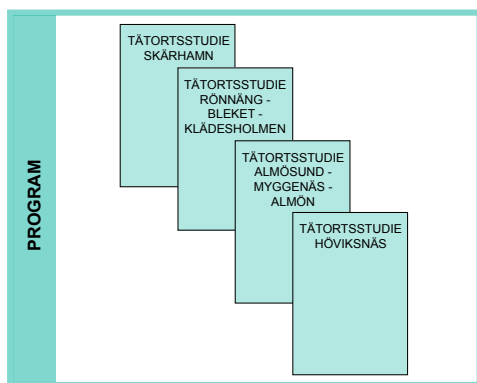
ÖVERSIKTSPLAN

Översiktsplanen består av tre delrapporter samt en markanvändningskarta. Översiktsplanen har getts en utformning med fyra strategiska frågor som utgångspunkter. Dessa redovisas i del 1 tillsammans med kommunens förslag på mark- och vattenanvändning samt regler och rekommendationer. Strategi 1 behandlar ”Tjörns roll i regionen”, strategi 2 behandlar ”bebyggelsestruktur och utveckling”, strategi 3 ”det goda livet” och strategi 4 ”det robusta samhället”.

Del 2 innehåller planeringsförutsättningar med allmänna intressen och miljö- och riskfaktorer.

Del 3 utgör en konsekvensbeskrivning som redovisar sociala, ekonomiska och ekologiska konsekvenser.

Tätortsstudierna för Skärhamn, Höviksnäs, Rönnäng - Bleket - Klädesholmen samt Almösund - Myggenäs - Almön utgör viktiga underlag, vilka delvis har arbetats in i översiktsplanen.

Översiktsplanens delar.

ÖVRIGA HANDLINGAR

I rapporten ”Tjörns befolkning” beskrivs kommunens befolkningsstruktur samt nuläget i kapacitet påskolor, antal arbetsplatser med mera både vad gäller tätorter och inom övriga Tjörn. Denna rapport utgör bas för kommande bostadsförsörjningsprogram och den handlingsplan för byggandet av bostäder för äldre som ska tas fram. Materialet ska även användas när kommunens lokalförsörjningsplan uppdateras.

Som övrig handling ingår även den sammanställning av dialogarbetet som genomfördes som en del av samrådet. Den rapporten, kallad ”Tjörns själ”, visar hur kopplingar mellan dialogarbetet och genomförandet av översiktsplanen bör ske.

De vägval som medborgarna önskar att Tjörns politiker gör kallas ”Medborgarnas strategier”, vilka har arbetats in i Översiktsplanens del 1. Uttrycket har valts för att markera hur betydelsefullt dialogarbetet är.

I del 1 har även de viktigaste politiska inriktningarna och följduppdragen lyfts fram i blå rutor. I tur och ordning redovisas förklaringar av viktiga begrepp, viktiga mål från andra kommunala program, hänvisningar till statliga eller nationella mål samt lagtexter med mera.

INNEHÅLL

1. INLEDNING	5
Bakgrund	5
Cultural planning som metod för att identifiera Tjörns själ	6
Vad är en översiktsplan?	6
Underlagsmaterial	7
Inriktning för Tjörns arbete med ny översiktsplan	7
Översiktsplanens tidshorisont	7
2. UTGÅNGSPUNKTER	8
Tjörns historik	8
Tjörn idag	8
Regional utblick	9
3. MÅL OCH STRATEGIER FÖR TJÖRNS UTVECKLING	11
STRATEGI 1 -Tjörns roll i regionen	11
STRATEGI 2 - Bebyggelsestruktur och utveckling	13
Tjörns struktur 2025	13
Strategi för Tjörns strukturbild	14
Bebyggelsestruktur	16
Tjörns struktur 2050	17
Fritidshusbebyggelse	18
Inaktuella detaljplaner	19
Näringsliv	20
Resor och kommunikationer	22
Resor och kommunikationer - regional utblick	26
STRATEGI 3 - Det goda livet	27
STRATEGI 4 - Det robusta samhället	36
4. MARK- OCH VATTENANVÄNDNING	40
Inledning	40
Ändringar i tätortsstudierna	40
Sammanfattning av Tätortsstudie Skärhamn	42
Sammanfattning av Tätortsstudie Rönnäng - Bleket - Klädesholmen	44
Sammanfattning av Tätortsstudie Almösund - Myggenäs - Almön	46
Sammanfattning av Tätortsstudie Höviksnäs	48
Övriga Tjörn	52

5. REGLER OCH REKOMMENDATIONER	53
Allmänt	53
Plankarta	53
REGLER	53
REKOMMENDATIONER	54
Generella rekommendationer	54
Områdesvisa rekommendationer	58
6. BEHANDLING AV RIKSINTRESSEN	61
Yrkesfiske	61
Naturvård	61
Kulturmiljövård	64
Friluftsliv	65
Kommunikationer	65
Totalförsvaret	66
Särskilda hushållningsbestämmelser, 4 kap MB	66
Natura 2000-områden	66
7. MELLANKOMMUNALA FRÅGOR	67
Regionalt samordnad planering	67
Natur- och friluftsområden	67
Bevarande av fiske	68
Kommunikationer	68
Teknisk försörjning	68
Miljö- och riskfaktorer	68
8. GENOMFÖRANDE	69
Tabeller:	
Följduppdrag - Ansvar	71
Verksamhetsfrågor - Ansvar	73
BILAGA	74
Länstyrelsens granskningsyttrande	75

1. INLEDNING

BAKGRUND

Styrgrupp för arbetet med Tjörns kommuns översiktsplan har varit kommunstyrelsens presidieutskott. Presidieutskottet har bestått av Martin Johansen (FP) kommunalråd och kommunstyrelsens ordförande, Bo Bertelsen (M), vice ordförande och Benny Andersson (S), oppositionsråd och andre vice ordförande. Bo Svensson, tidigare kommunchef, har varit projektansvarig.

Arbetet med översiktsplanen inleddes med att en kompetensmässigt bred arbetsgrupp med representanter från samtliga förvaltningar samt Tjörns Bostads AB utsågs. Tinna Harling har varit projektledare för översiktsplanen och medverkande konsulter har varit Rådhuset Arkitekter samt WSP.

För att ta vara på kunskaper och uppfattningar hos medborgarna har även ett antal parallella processer pågått. Inför framtagandet av samråds handlingar genomfördes t ex en ”Medborgarnas utställning” där medborgare och besökare fick visa sin bild av Tjörn. En enkät om Tjörns själ fanns även på hemsidan och ett antal workshops med politiker, naturskyddsföreningen och företagare genomfördes. Flera av dessa dialogarbeten gjordes i samarbete med studenter från Högskolan för Design och Konsthantverks (HDK:s) utbildning ”Business & Design”.

I samband med samrådet genomfördes en bredare medborgardialog med bland annat enkäten om Tjörns själ som bas. Arbetet beskrivs närmare i rapporten om *Tjörns själ*, vilken tagits fram i samarbete med Radar Arkitektur och Planering. Det som framkommit som en viktig del av Tjörns identitet är framförallt närheten till havet. Medborgarna vill också värna om naturen, den bebyggda miljön och möjligheten att komma ner till vattnet överallt.

Det medborgarna saknar mest är:

- gång- och cykelvägar
- effektiv, flexibel kollektivtrafik
- kvalificerade arbetstillfällen
- lägenheter för unga och äldre
- mötesplatser

Foto från workshop på Nordiska Akvarellmuseet under ”Medborgarnas utställning” i november 2010.

Det man visar upp när man får besök är framförallt skärgården, hamnen i Skärhamn samt Nordiska Akvarellmuseet och Sundsby säteri.

Den omfattande dialog som skett genom arbetet med ”cultural planning”- metoden har skapat goda förutsättningar att genomföra ett utvecklingsarbete i kommunen som är grundat på medborgarnas uppfattning om Tjörn idag och deras tankar om framtiden. Mer konkret betyder det att de politiska strategier som lyfts fram i översiktsplanen kompletteras med ”medborgarnas strategier” i utställningshandlingen för översiktsplanen. Det gör att Översiktsplan 2013 får en funktion som handlingsplan för cultural planning i Tjörns kommun. Dessa strategier får sedan en koppling till genomförandet i Kap. 8 *Genomförande*, med en tydlig ansvarsfördelning. Varje förvaltning kommer även att jobba vidare med hur man kan skapa en framtida utveckling i kommunen utefter de tankar och synpunkter som framkommit.

CULTURAL PLANNING SOM METOD FÖR ATT IDENTIFIERA TJÖRN SJÄL

Kommunfullmäktige beslutade 2009 att Tjörns kommun ”ska starta ett kommunövergripande arbete kring hur kulturen kan bli en ännu starkare utvecklingsfaktor för Tjörns kommun genom att arbeta efter den så kallade cultural planning-metoden”. Cultural planning är en metod för samhällsutveckling där man kartlägger och utgår från befintliga kulturella resurser när man planerar för framtiden. Resurserna kan vara både synliga och osynliga och utgörs av allt från museer och kulturaktörer till dialekt och mattraditioner. Att använda sig av metoden innebär att man för en dialog med sina medborgare och metoden är demokratisk och lyssnande. Den ger en helhetsbild av vilka befintliga värden som är viktiga att behålla och utveckla för att livskvaliteten i samhället ska säkras och stärkas.

Cultural planning-metoden har använts som en viktig del av dialogen i översiktsplanarbetet. Tanken är att man inom kommunens alla verksamhetsområden ska arbeta vidare med att stärka de värden som har kartlagts. Man ska också avhjälpa de brister som har tydliggjorts.

Genom att ta vara på de resurser Tjörn har idag och bemöta de brister som identifierats kan kommunen utvecklas till att bli en plats där många vill leva, bo och verka på.

Ovan: Havet – den viktigaste identitetsskapande faktorn i Tjörns kommun enligt medborgarna.
Bild från Rönnäng över Tjörnekalv och Klädesholmen.

VAD ÄR EN ÖVERSIKTSPLAN?

Enligt plan- och bygglagen (PBL) ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan. Översiktsplanen behandlar kommunens långsiktiga utveckling främst genom att hantera de strategiska frågorna för mark- och vattenanvändning och byggande. Översiktsplanen ska redovisa kommunens syn på hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras. Den ska också redovisa kommunens syn på hur riksintressen och miljökvalitetsnormer ska tillgodoses.

Översiktsplanering upplevs av många som abstrakt och det kan därför vara svårt att få människor engagerade i denna form av långsiktig planering. Lagstiftningen har därför blivit tydlig med att kommunfullmäktige minst en gång under varje mandatperiod ska pröva om planen är aktuell. Länsstyrelsen ska också minst en gång under mandatperioden redovisa sina synpunkter i fråga om sådana statliga eller mellankommunala intressen som kan ha intresse för översiktsplanens aktualitet.

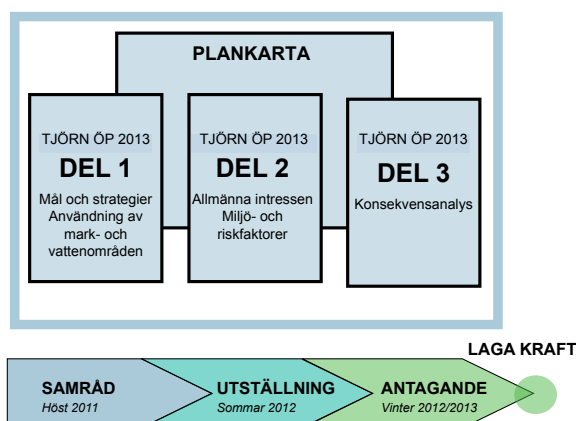
Översiktsplanens två huvudfunktioner är dels att vara ett kommunalpolitiskt strategiskt handlingsprogram för kommunens utveckling samt dels att vara beslutsunderlag för ärendeprovning i kommunala och statliga myndigheter. Som beslutsunderlag ska översiktsplanen i första hand vara ett stöd vid handläggning av bygglov, detaljplaner, miljötillstånd och andra ärenden rörande fysiska resurser.

Översiktsplanen ska vara antagen av kommunfullmäktige. Den är vägledande men inte juridiskt bindande. Om man upprättar en detaljplan som inte följer gällande översiktsplan, krävs att konsekvenserna av avvikelserna beskrivs. Översiktsplanen bör därefter omprövas av kommunfullmäktige i berörda delar.

Översiktsplanens olika skeden

Upprättandet av översiktsplanen sker i olika steg och regleras av 3 kap PBL. Under hösten 2011 samråddes det upprättade förslaget med medborgare, föreningar m fl. Därefter sammanställdes alla synpunkter i en samrådsredogörelse och förslaget justerades. Under hösten 2012 ställdes översiktsplanen ut. Även här fanns möjlighet att lämna skriftliga synpunkter, vilka sammanställdes i form av ett utlåtande. Översiktsplanen antas slutligen av kommunfullmäktige.

FÖRSLAG TILL ÖVERSIKTSPLAN

Översiktsplanens skeden från samråd till laga kraft.

UNDERLAGSMATERIAL

Inom kommunen har ett flertal nya planer och program tagits fram som är av betydelse för arbetet med översiktsplanen. Främst kan nämnas de tätortsstudier som genomförts för Skärhamn, Höviksnäs, Rönnäng - Bleket - Klädesholmen samt Almösund - Myggenäs - Almön.

På kommunen finns tätortsstudierna tillgängliga i sin helhet tillsammans med följande underlagsmaterial:

- Klimatplan (2004)
- Naturvårdsprogram (2008)
- Handlingsplan för kollektivtrafiken K2020 lokalt (2007)
- Säker och trygg kommun (certifiering 2011)
- Plan för vatten och avlopp (2006)
- Verksamhetsplan "Rådet för folkhälsa/hållbar utveckling 2013"
- Kulturminnesvårdsprogram (1988)
- Äldreplan (2008)
- Barnchecklista (beslut i KS 2000)

INRIKTNING FÖR TJÖRNS ARBETE MED NY ÖVERSIKTSPLAN

Den tidigare gällande översiktsplanen för Tjörns kommun, ÖP 03, antogs av kommunfullmäktige 2003. Planen var utformad för att i första hand vara handläggarstöd vid bygglovprövning utanför detaljplan. Planbeskrivningen ger därför relativt stort utrymme för redovisning av allmänna intressen och kommunens ställningstagande till dessa.

Arbetet med Översiktsplan 2013 har framförallt inriktats mot att tjäna som kommunalpolitiskt handlingsprogram för kommunens utveckling. Detta innebär att tonvikt har lagts vid kommunens avsikter för mark- och vattenanvändningen samt formulering av mål och strategier. För att tydliggöra översiktsplanens status som ett handlingsprogram nära kopplat till den ekonomiska planeringen avslutas den del som behandlar mål och strategier med "Följduppdrag och ansvarsfördelning" för planens genomförande.

Plandokumentet är heltäckande och behandlar såväl landområdenas tätorter och landsbygd som kommunens vattenområden.

När det gäller planens funktion som handläggarstöd är det viktigt att möjligheter till digital tillgång till översiktsplanens kartor vid hantering av enskilt plan- eller bygglovärende utvecklas.

ÖVERSIKTSPLANENS TIDSHORISONT

Översiktsplanens tidshorisont är år 2025. Det innebär att man har ett tidsperspektiv på drygt 10 år vid planens antagande. För att hantera en långsiktigt hållbar utveckling är dock detta tidsperspektiv ofta för kort. Planen föreslås därför även göra utblickar mot år 2050 i de fall det behövs för att visa mer långsiktiga utvecklingsmöjligheter för kommunen.

2. UTGÅNGSPUNKTER

Tjörns historia, demografi och läge i regionen utgör givna förutsättningar för framtida planering. Olika regionala strategier bildar dessutom viktiga utgångspunkter som Tjörns kommun måste förhålla sig till.

TJÖRNS HISTORIK

Tjörn har en lång historia och redan från stenåldern finns många kända bosättningar på ön, framförallt lokaliserade till kustbandet. Under bronsåldern började man även bosätta sig inåt ön och många spår går att se idag i form av t ex hällristningar och skålgropar. Exempel på kända lämningar från järnåldern är Pilane gravfält. Närheten till havet har i äldre tider fram till idag präglat människors liv. På den karga västsidan av Tjörn har näringar knutna till havet - fiske, sjöfart och konservindustri - varit förutsättningen för bosättning. Där har bebyggelsen vuxit fram som täta små samhällen i anslutning till skyddade hamnlägen. Här ligger samhällena Rönnäng, Bleket, Skärhamn, Björholmen och Kyrkesund samt bebyggelsen i Stockevik. På öar utanför kusten ligger samhällena Stora Dyrön, Åstol, Tjörnekalv, Klädesholmen och Härön.

De boende har i alla tider varit mångsysslare. Allteftersom tillgång till fisk har gått upp och ned har man ägnat sig åt både jordbruk och fiske. I och med att laga skifte genomfördes i mitten av 1800-talet började de stora dalgångarna odlas upp. Bebyggelsen lades vid bergets fot eller på mindre höjdparter.

När förbindelserna med fastlandet förbättrades, tack vare tjörnbroarnas tillkomst, blev intresset för bosättning och verksamhetsetablering stort i den nordöstra delen av ön. Då växte de små samhällena Almösund och Höviksnäs snabbt ut och en ny tätort växte fram i Myggenäs. Vid Vallhamn anlades en hamn och i anslutning till denna har en betydande industriverksamhet vuxit fram. I samband med Tjörnbroarnas tillblivelse har även ett flertal områden byggts ut med fritidshus, framför allt på norra Tjörn och på Hakenäset.

TJÖRN IDAG

Tjörns kommun har en landyta på 167 km² och är Sveriges till storleken sjätte ö. Ön har i sina västra och södra delar en karg och bergig natur, som är typisk för det bohuslänska kustlandskapet. Berggrunden består av gnejs. Dalgångarna är ofta smala och växtligheten begränsad till skyddade lägen.

På norra Tjörn har dalgångarna större bredd mellan kraftfulla berg och växtligheten är lummi-gare. Framför allt gäller detta landskapet vid Stig-fjorden. De östra och centrala delarna av Tjörn har större sammanhängande dalgångar och även större sammanhängande bergsmassiv än övriga delar.

Orterna på västra sidan bebos till stor del av åretruntboende och Skärhamn har fått en ställning som centralort. Orterna är starkt knutna till verksamheter kopplade till havet. Rederinäringen är av tradition stor och besöksnäringen är växande. Öarna utanför Rönnäng och Kyrkesund har dock en åldrande befolkning och många hus köps upp av delårsboende.

I de stora öppna dalgångarna och i de centrala och östra delarna av ön, bedrivs ett småskaligt jordbruk gynnat av det milda klimatet och den bördiga jorden. Här är bebyggelsen mera spridd. Centrum för jordbruksbygden är Kållekärr, som är det enda samhället i den inre delen av ön. Orten Myggenäs, på nordöstra delen av ön, fick ett stort tillskott av nyinflyttade i början av 60-talet, vilka till stor del bor kvar idag vilket skapar en åldrande befolkning. I området kring Höviksnäs, den andra större orten på denna delen av ön, sker dock en stor inflyttning av barnfamiljer. Verksamhetsområden i denna del av kommunen är Svanviks samt Vallhamns industriområden.

Öns norra del, där även Mjörn och Lilla Askerön ingår, har inte varit föremål för någon omfattande permanent bosättning. Ett vackert kulturlandskap med små odlade ytor, betesmarker och strandängar omgivna av lövskog och bergspartier har skapats tack vare ett småskaligt jordbruk. Tillsammans med Stigfjordens stränder, öar och vattenområde har området kommit att bli mycket värdefullt för olika former av friluftsliv.

REGIONAL UTBLICK

Tjörn är en del av Västra Götaland och Göteborgsregionen. Göteborg fungerar som centralort och motor i en region där den lokala arbetsmarknaden växer. Omvänt är Göteborg och Göteborgsregionen beroende av att Tjörn utvecklas väl.

Hållbar utveckling – en gemensam värdegrund

Västra Götaland ska utvecklas till en väl sammanhållen region genom att kommunerna och näringslivet samspelar, förstärker varandra och därmed bidrar till en konkurrenskraftig helhet med hållbar tillväxt, välfärd och god miljö. Hållbar utveckling utgör en gemensam värdegrund i Västra Götaland.

En långsiktigt hållbar regional struktur skapas genom samspelet mellan bebyggelseutveckling och transportinfrastruktur. Samarbete över kommungränser är nödvändigt. Viktiga mål och strategier för den regionala utvecklingen anges i policydokument som

- Det goda livet (Vision Västra Götaland)
- Uthållig tillväxt
- Strukturbild för Göteborgsregionen
- K2020 – handlingsprogram för kollektivtrafiken.

Det finns även nationella och regionala miljömål som kommunen arbetar efter. Tjörn håller vidare på att arbeta fram lokala miljömål.

”Det goda livet”

Visionen i Västra Götaland ”Det goda livet” är en plattform för arbetet med att stärka regionen som ett attraktivt område att bo och verka i. Visionen grundar sig på en hållbar långsiktig utveckling, ett tillvaratagande av resurserna i samhället utan att äventyra kommande generations behov och förutsättningar.

Jämställdhet, integration, internationalisering samt den gemensamma regionen är fyra generella perspektiv som ska genomsyra allt arbete.

Hållbar utveckling

Begreppet ”Hållbar utveckling” omfattar tre dimensioner: den ekonomiska, den sociala och den ekologiska.

Utgångspunkten är att ett samspel sker mellan dessa på så sätt att ekonomiskt hållbar tillväxt krävs för att uppnå hälsa och social hållbarhet. Samtidigt är hälsa och social hållbarhet också en förutsättning för att nå tillväxt. Ekologisk hållbarhet är en förutsättning för vår överlevnad. Mellan de tre dimensionerna råder komplexa samband som behöver beaktas i sin helhet.

Visioner och projekt för Västra Götalandsregionen och Göteborgsregionen.

Vision Västra Götaland

Vision Västra Götaland - Det goda livet innehåller fem fokusområden som ska prioriteras i det långsiktiga arbetet med att stärka regionen Västra Götaland:

- *Ett livskraftigt och hållbart näringsliv.*
- *Ledande i kompetens och kunskapsutveckling.*
- *Infrastruktur och kommunikationer med hög standard.*
- *En ledande kulturregion.*
- *En god hälsa.*

Strukturbild för Göteborgsregionen

Med utgångspunkt i visionen om det goda livet har Göteborgsregionens kommunalförbund (GR) arbetat fram strategidokumentet; ”Uthållig tillväxt” (2006). Fem mål- och strategiområden har identifierats:

- Stärka de kvaliteter som gör att vi vill bo, leva och verka i Göteborgsregionen.
- Stimulera en fortsatt befolkningstillväxt och ta tillvara de möjligheter en fortsatt regionförstoring ger.
- Skapa en stark och långsiktigt hållbar regional struktur som utgår från storstadsområdets möjligheter.
- Utveckla en långsiktigt hållbar infrastruktur med en attraktiv kollektivtrafik.
- Fördjupa samarbetet ytterligare mellan alla inblandade aktörer.

Som en följd av detta arbete har Göteborgsregionen tagit fram en ”Strukturbild” som utgör en ytterst förenklad bild över de strukturbildande elementen av betydelse för utvecklingen av en långsiktigt hållbar region.

Struktur bilden visar på samspelet mellan kärnan (centrala delen av Göteborg), det sammanhängande stadsområdet, huvudstråken för infrastruktur (pendel, regiontågstråk, motorvägar), kustzonen, de gröna kilarna (sammanhängande skogs- och jordbrukslandskap) samt Göta älv.

I struktur bilden beskrivs en framtida huvudstruktur där nyexploatering främst bör koncentreras till orter belägna i eller som är starkt knutna till de utpekade regionala huvudstråken. Enligt struktur bilden är en medveten utbyggnad viktig för att skapa en befolkningsmässig balans mellan kärna och omland, men också mellan nord – syd med Göta Älv och Sävån som mittaxel. Huvuddelen av Göteborgsregionens invånare bor i stråket längs E6, dock med en betydande obalans i nordsydlig riktning relativt älvsnittet. En bättre balans nord – syd kan medverka till en effektivare struktur, motverka ökande sociala klyftor samt bidra till att skapa en attraktiv regional kärna kring Göta Älv. Till år 2020 ska stråk och regiondelscentrum stärkas med minst 40 000 arbetsplatser och 90 000 boende.

Göteborgsregionens struktur bild:

- *Tjörn ligger inom det blå området, kustzonen.*
- *Centrala Göteborg – ”kärnan” representeras av den röda cirkeln i mitten.*
- *Huvudstråk för infrastruktur är illustrerade som grå pilar.*
- *Inom de gröna kilarna ligger sammanhängande skogs- och jordbrukslandskap.*

3. MÅL OCH STRATEGIER FÖR TJÖRNS UTVECKLING

STRATEGI 1 – TJÖRNS ROLL I REGIONEN

Göteborgsregionens strukturbild är en viktig utgångspunkt för kommunens översiktsplan. En av översiktsplanens huvudfrågor är hur kommunen kan utveckla relationen till och samverkan med regionen. Inriktningen för strategi 1 är att visa hur Tjörn kan vara en aktiv del av Göteborgsregionen samtidigt som kommunen utvecklas av egen kraft.

Utgångspunkten för Göteborgsregionens strukturbild är att kommunerna lokalt tar ansvar för att följa strukturbild och överenskommelse. I strukturbilden ingår Tjörns kommun i ”Kustzonen” (blåmarkerat). För denna del är kommunerna i regionen överens om att:

”Kvaliteterna i kustzonen ska tas tillvara och utvecklas för att stärka Göteborgsregionen som helhet. Vi ägnar särskild uppmärksamhet åt markanvändningen i de strandnära områdena”.

Genom att arbeta vidare med Göteborgsregionens strukturbild och utifrån denna utveckla en lokal strukturbild för Tjörn, betonas vikten av att tydligare knyta Tjörn som en väsentlig del av regionen. I detta sammanhang markeras den politiska visionen om att utveckla Tjörn till en plats för ett attraktivt helårsboende och en kommun med förutsättningar till en stark näringslivsutveckling.

Boendekvalitet och regionala attraktionsvärden

Göteborgsregionen är en expansiv region som kan erbjuda både stadsmiljöer och stora naturvärden i kombination med kust och hav som ett särskilt attraktionsvärde. Tjörns kommun bidrar till att stärka regionens attraktionskraft genom att erbjuda boende i natursköna områden i närhet till havet.

Tjörns kommun präglas av kultur och friluftsliv samtidigt som närheten till storstadsmiljö ökar boendekvaliteten ytterligare. För att bevara öns stora naturvärden och behålla dess attraktivitet som besöksort är kommunens ambition att framförallt bygga nya bostäder i anslutning till de befintliga tätorterna. Att nytillkommande bostä-

Tjörnbron förbinder Tjörn med fastlandet.

der lokaliseras i befintliga tätorter stärker även förutsättningar för fungerande service året runt och en utökad kollektivtrafik. En ökad turtäthet ökar vidare förutsättningarna för fler att ta del av kommunens attraktionsvärden och skapar en hållbar turism. Att framförallt koncentrera nybyggnation till tätorterna och kollektivtrafikstråken ökar utbudet och förutsättningarna för rekreation i anslutning till vattnet och gör det mer tillgängligt för boende och besökare. Detta ger även goda förutsättningar för en ökad turismnäring.

Balanserad handelsutveckling

Den regionala handelsstrategin, vilken utgår från regionens strukturbild, ska vara vägledande i arbetet med att nå en balanserad handelsutveckling i Göteborgsregionen. Den ska även ge stöd för lokala beslut och är ett hjälpmedel för kommunens fysiska planering. För kustzonen i Göteborgsregionens strukturbild anges särskilt att man ska underlätta för närservice som ger ett basutbud för åretruntboende samt tillvarata de möjligheter som sommarhalvåret ger med ökad köpkraft från besökare och turister.

I den regionala handelsstrategin är kommungränserna inte i fokus utan kommunerna har olika roller som måste få utvecklas. Inriktningen är att prioritera handel i tätorter och öka tillgängligheten med kollektivtrafik, gång- och cykelbanor samt att stimulera till en ökad andel kollektivtrafikresande. Att vara restriktiva mot handel utanför tätort och undvika utspridning av handel i industriområden

är ytterligare ett centralt område i strategin. Genom att utveckla kommunens tätorter bidrar Tjörn till att behålla och utveckla befintlig närservice i kustzonen. Det gagnar såväl åretruntboende som turister och besökare.

Regional arbetsmarknad

Regionförstoring anges ofta som ett medel för att åstadkomma en ökad tillväxt i Göteborgsregionen (GR). Med regionförstoring menas att funktionella regioner, så kallade lokala arbetsmarknadsregioner, växer genom sammanslagning. Ju större och tätare en region är desto bättre anses förutsättningarna för ekonomisk utveckling vara. En framtida lokal arbetsmarknadsregion kan år 2020 omfatta nuvarande Göteborgsregionen samt ett 20-tal kommuner i Västra Götaland och Halland. Ett villkor för en sådan regionförstoring är ett väl utbyggt transportsystem för pendlare med korta restider. Eftersom Tjörn har en näringsstruktur med mycket låg arbetslöshet samt en äldre befolkning kommer inpendlad arbetskraft att behövas i framtiden.

Studier av människors benägenhet att arbetspendla visar att 60 minuters enkel resa dör till dör är en övre gräns för pendlingen. En framtida lokal arbetsmarknadsregion med Göteborg som kärna kan enligt detta resonemang omfatta ett område på 7–8 mil ut från Göteborg för bil-, buss-

Tjörns visfestival 2007.

och pendeltågstrafikanter. Hur stark integrationen blir beror till stor del på möjligheten att pendla och på det faktiska pendlingsbeteendet (källa: Västtrafik).

Från orterna på norra Tjörn tar det med expressbuss under en timme att pendla kollektivt till Göteborg och en expansion i denna del av Tjörn stöder den regionala strukturbilden. För att ingå i den funktionella regionen på ett hållbart sätt behöver restiden kortas från orterna på västra Tjörn genom införandet av fler expressbussar och genom att fler pendelparkeringar för bil och cykel skapas i strategiska lägen.

För kommunens del är det väsentligt att systemet för pendel- och regiontåg utvecklas samt att det skapas nya och effektiva knutpunkter för resenärerna både inom Tjörns kommun och i angränsande kommuner. På Tjörn kan förbindelsen mellan Stenungsund och Myggenäs utgöra ett exempel på en sekundär struktur i GR:s strukturbild, som matar busstrafik till pendeltågstationen i Stenungsund. Läs vidare i strategi 2, under rubrik *Resor och kommunikationer*, för redovisning av kommunens vidare arbete med frågan.

TJÖRNS ROLL I REGIONEN - Inriktning

- *Utgå från Hållbar utveckling och det goda livet (Vision Västra Götaland) som en värdegrund.*
- *Skapa tätare och snabbare kollektivtrafik för att knyta Tjörn till den regionala arbetsmarknaden.*
- *Prioritera nybyggnation i kommunens tätorter, för att bibehålla och utveckla befintlig närservice, till nytta för såväl åretruntboende som besökare och turister (handelsstrategi).*
- *Skapa goda möjligheter att utveckla Tjörn till en attraktiv kommun för helårsboende och verksamhetsetablering, för att bli en aktiv del av regionen.*
- *Erbjuda attraktiva rekreativmiljöer både för boende och för besökare.*

STRATEGI 2 – BEBYGGELSE-STRUKTUR OCH UTVECKLING

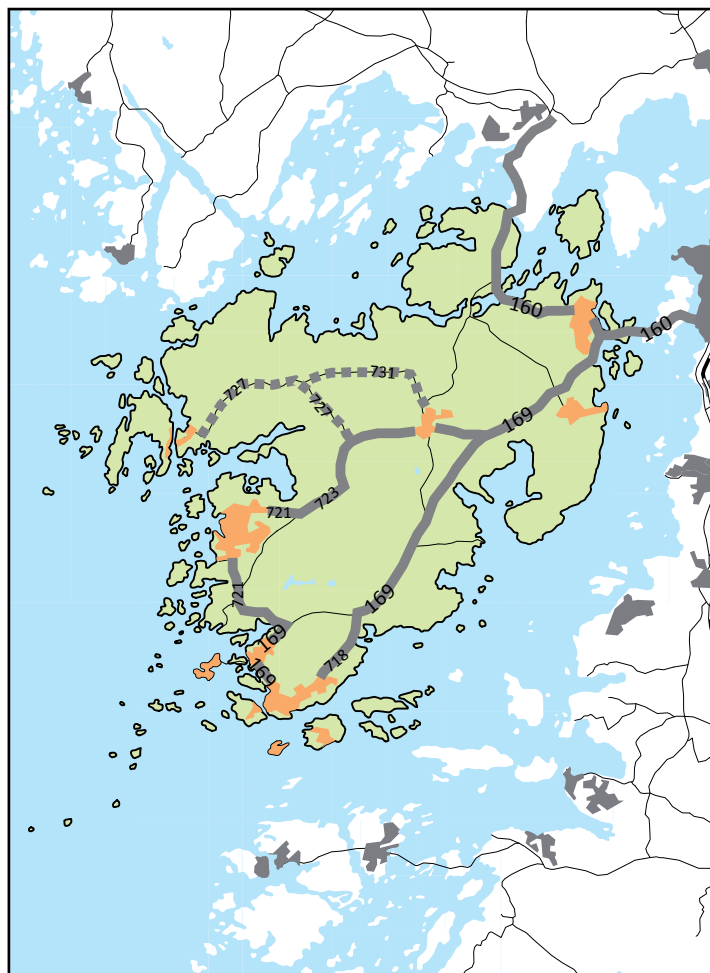
Kommunens strävan är att planera för en utveckling som är ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar. Den föreslagna lokala strukturbilden för Tjörn ger en samlad bild av kommunens långsiktiga planeringsinriktning och följer utgångspunkterna i Göteborgsregionens (GR:s) strukturbild. Strukturen bygger på att kommunen tillsammans med Västra Götalandsregionen/Västtrafik skapar god kollektivtrafik utefter huvudstråket.

TJÖRNS STRUKTUR 2025

Översiktsplanens förslag till framtida markanvändning utgår från den övergripande inriktningen att transportsystemet och bebyggelsen ska samordnas. På det sättet stärks underlaget för kollektivtrafik och ger förutsättningar för en mer klimat- och miljöanpassad utveckling. Förslaget innebär också att utvecklingen ska vara varsam och anpassas till kommunens stora naturvärden och känsliga kulturmiljöer.

Den nya strukturbilden för Tjörn bygger på en ökad regional förankring med tyngdpunkt på nya exploateringsområden med god kollektivtrafik mot Stenungsund och Göteborg samt en utveckling av befintliga tätorter. Inom strukturbildens huvudstråk sker en utveckling av befintliga tätorter så att befintliga kommunala investeringar utnyttjas, exempelvis skolor, serviceinrättningar och kommunalt vatten- och avlopp. Att bygga i befintliga tätorter längs med huvudstråket ger även ett ökat underlag för kollektivtrafiken. Viss utveckling bör även kunna ske inom strukturbildens sekundärstråk, där kommunal service kan upprättas.

Inom den föreslagna strukturen förbättras möjligheter för utveckling av företag, vilket även stärker möjligheten för ökad inflyttning och utvecklad turism. I anslutning till huvudstråket ska husen inom fritidsområdena på sikt få samma storlek som inom tätorterna. Viss utveckling kan ske inom strukturbildens sekundärstråk. Spridd bebyggelse på landsbygden begränsas. I anslutning till värdefulla kulturmiljöer i de gamla tätorterna på landsbygden ska ny bebyggelse anpassas till traditionell utformning och färgsättning. Inom andra områden kan utformningen vara traditionell eller ha dagens formspråk.

Huvudstråk - heldragen grå linje
Sekundärt stråk - streckad grå linje

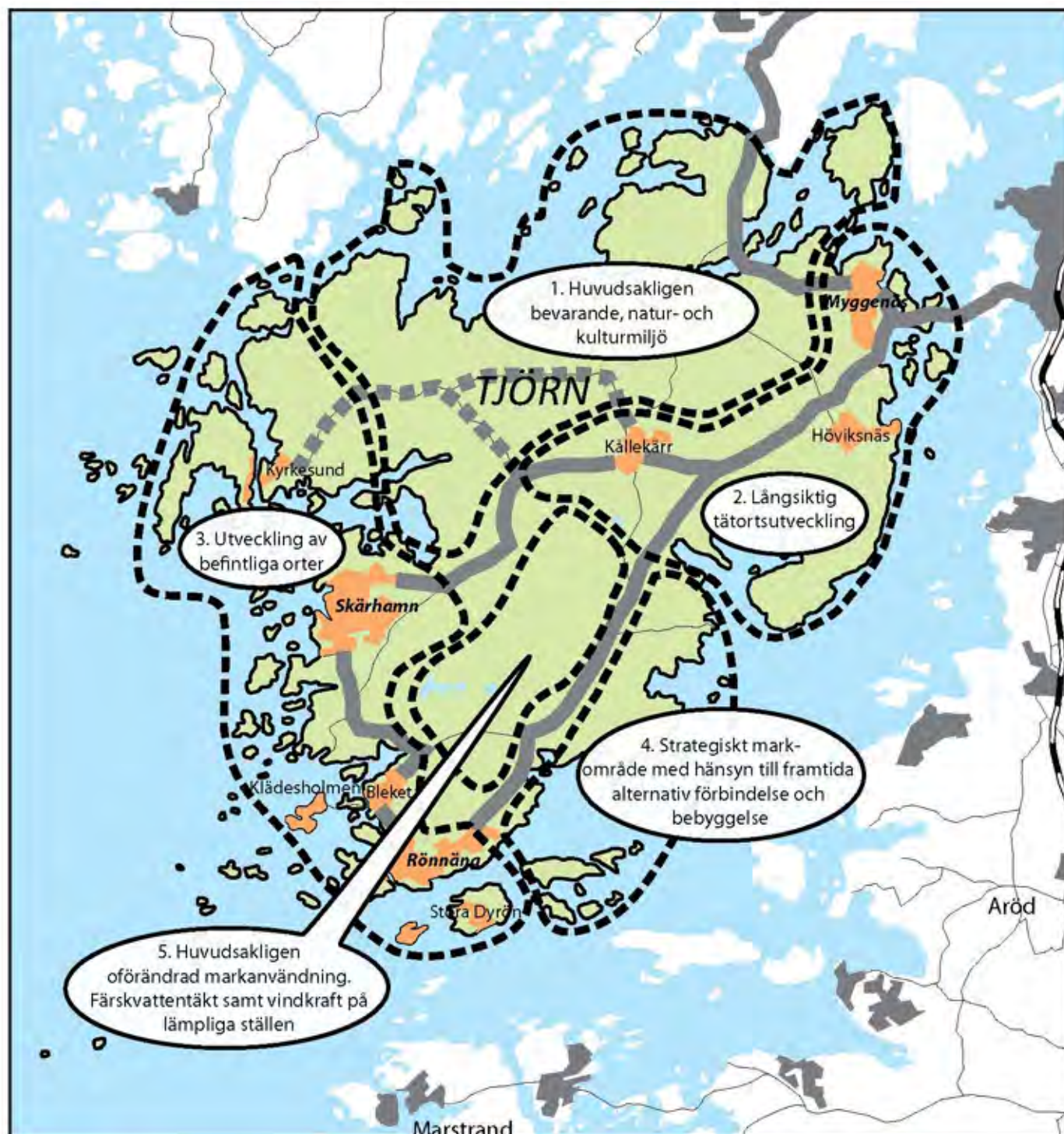
Huvudstråket

Huvudstråket binder samman orterna Skärhamn, Rönnäng-Bleket-Klädesholmen, Källekärr, Höviksnäs samt Myggenäs. Stråket har frekvent kollektivtrafik och trafikeras med expressbussar. Väg 169, 723, 721, 718 samt 160 räknas till kommunens huvudstråk.

Sekundärt stråk

Till det sekundära stråket hör väg 727 respektive väg 732 och 731 mot Långekärr-Kyrkesund. Utmed vägen finns mindre frekvent kollektivtrafik som bör utvecklas. Under sommaren är vägen mycket trafikbelastad. En utökad kollektivtrafik skulle betjäna både turister och åretruntboende. Utmed stråket finns utvecklingsförutsättningar för besöks- och turismnäring, exempelvis camping och besöksmålsrelaterade aktiviteter.

STRATEGI FÖR TJÖRNS STRUKTURBILD

Tjörns strukturbild med de olika utvecklingsområdena.

1. Huvudsakligen bevarande, natur & kulturvård

Nuläge: Norra delen av Tjörn, med sammanhängande område med höga natur-/kulturvärden som har stor betydelse för rekreation. Området omfattas idag av flertalet naturskyddsområden och riksintressen t ex Stigfjordens naturreservat, Halsbäck- Björnshuvud samt Pilanes gravfält.

Framtida inriktning: Nybyggnation bör ske i begränsad omfattning. Mindre anläggningar för det rörliga friluftslivet kan eventuellt skapas.

2. Långsiktig tätortsutveckling	
<p>Nuläge: Östra delen av Tjörn med god kollektivtrafikförsörjning samt välutbyggd infrastruktur. Många av de boende pendlar till Göteborg och Stenungsund. Vallaområdet har den största befolkningsökningen på Tjörn. Området innefattar tre tätorter- Myggenäs, Höviksnäs samt Källekärr.</p> <p>Området innefattar även det sk ”Hakenäset”. Här finns idag flera olika fritidshusområden. Områdets närhet till Höviksnäs och Tjörnbron gör det attraktivt för åretruntboende.</p>	<p>Framtida inriktning: Befintliga tätorter kompletteras och tidigare oexploaterad mark ska tas i anspråk för ny bebyggelse, för att möta en större befolkningsökning. Viktigt med en helhetssyn av planeringen från början. Kompletteras med mer kommunal service samt ev. fler butiker mm. Viktigt att tillgängligheten till närrecreation är god. Inom strukturen ligger Svanviks och Vallhamns industriområden med närhet till väg 169. Dessa två områden bör utvecklas.</p> <p>I anslutning till huvudstråket kan husen inom fritidshusområden på sikt få möjlighet till samma storlek som inom tätorterna, när VA-system och vägar fått godtagbar standard.</p>
3. Utveckling av befintliga orter	
<p>Nuläge: Västra delen av Tjörn med de ursprungliga fiskesamhällena på ön. Orterna präglas av stora kulturhistoriska värden och har sommartid många besökare. Även här pendlar många till Göteborg samt Stenungsund. Området innefattar sex tätorter- Rönnäng, Bleket, Klädesholmen, Åstol, Dyrön, samt Skärhamn. Övriga orter är Kyrkesund och Björholmen.</p>	<p>Framtida inriktning: Inom dessa områden bygger man för att stärka den samhällsservice och handel som finns. Kulturhistoriska kärnor bör skyddas, då de är viktiga för en ökad besöksnäring och är en del av det som utgör Tjörns historia och identitet. Ny bebyggelse bör framför allt komplettera den befintliga, ensidiga bebyggelsestrukturen, samt skapa lägenheter för ungdomar och äldre och ge möjlighet för barnfamiljer att flytta hit. Viktigt att tillgängligheten till närrecreation är god. Kyrkesund samt Björholmen kan ges ett visst tillskott av nybyggnation på längre sikt. Tillgång till kommunalt VA och kollektivtrafik är en viktig förutsättning för nybyggnation.</p>
4. Strategiskt markområde med hänsyn till framtida alternativ förbindelse och bebyggelse	
<p>Nuläge: Sydöstra delen av Tjörn, bestående av en levande landsbygd. Här finns idag flera olika aktiva jordbruk. Områdets närhet till väg 169 gör det möjligt för året runt boende, men ingen kommunal service finns idag. VA och infrastruktur måste kompletteras.</p>	<p>Framtida inriktning: Området reserveras som strategiskt markområde med hänsyn till framtida alternativ förbindelse till fastlandet. Ett mindre tillskott av nybyggnation kan tillåtas om möjligheterna till alternativ förbindelse inte motverkas. Nybyggnation ska ske med så stor hänsyn som möjligt till befintliga naturvärden.</p>
5. Huvudsakligen oförändrad markanvändning- färskvattentäkt samt vindkraft	
<p>Nuläge: Sydöstra delen av Tjörn, bestående av en levande landsbygd. Här finns idag flera olika aktiva jordbruk. Områdets närhet till väg 169 gör det möjligt för åretruntboende, men ingen kommunal service finns idag. Infrastruktur måste kompletteras.</p>	<p>Framtida inriktning: Med hänsyn till befintlig färskvattentäkt samt föreslagna utvecklingsområden för vindkraft ska området bevaras enligt pågående markanvändning.</p>
Hela Tjörn – Permanentning av fritidsbebyggelse	
<p>Nuläge: Totalt har det på Tjörn uppförts cirka 4 000 fritidshus inom cirka 60 detaljplaner för fritidsändamål. Tjörn har flera fritidshusområden som är attraktiva för åretruntboende.</p> <p>Ett par detaljplaner för fritidsbebyggelse har ändrats så att husen kan få samma storlek som inom tätorterna.</p> <p>Inom de flesta övriga detaljplaner för fritidsbebyggelse har bygglov beviljats för viss ökning av storleken utöver detaljplanernas begränsning.</p>	<p>Framtida inriktning: Kommunen är i grunden positiv till att fritidsbebyggelsen permanentas.</p> <p>I anslutning till huvudstråket kan på sikt husen inom fritidsområdena få samma storlek som inom tätorterna. Detaljplanerna måste först ändras. Dessförinnan finns möjlighet till viss ökning av storleken utöver detaljplanens begränsningar.</p> <p>Även utanför huvudstråket finns inom de flesta fritidsområdena möjlighet till viss ökning av storleken utöver detaljplanens begränsningar. Permanentning ska inte underlättas om det medför olämpliga kommunalekonomiska kostnader eller miljömässiga konsekvenser.</p>

BEBYGGELSESTRUKTUR

Kommunens önskan är att öka befolkningen och antalet åretruntboende. Översiktsplanen ger möjlighet för utbyggnad med upp till 2 000 nya bostäder fram till år 2025. Utslaget över tid innebär det en möjlig planberedskap på 150 bostäder per år.

Befolkningsökningen ska i huvudsak koncentreras till områden utifrån antagna tätortsstudier. Det sammanlagda antalet föreslagna bostäder i dessa tätortsstudier uppgår till drygt 2 000. Därutöver kommer permanentning inom fritidsområdena att underlättas i huvudsak i anslutning till huvudstråken.

Det verkliga resultatet styrs i hög grad av konjunkturerna och den fortsatta permanentningstakten. Men inriktningen är att byggandet ska ligga i intervallet 100–150 bostäder per år exklusive äldreomsorgens behov. Denna takt på nybyggnad är möjlig fram till år 2025 genom att endast bygga inom föreslagna utvecklingsområden i tätortsstudierna.

Vissa delar av föreslagna utbyggnadsområden i tätorterna ligger inom områden som omfattas av strandskydd.

En översyn av strandskyddet håller på att göras av länsstyrelsen i samarbete med Tjörns kommun. I arbetet med översynen av strandskyddet vill Tjörns kommun betona vikten av en samsyn kring tätorternas behov av expansion. En tänkbar geografisk fördelning av nytillkommande bostäder, baserat på strukturbilden samt antagna tätortstudier redovisas nedan.

Byggda bostäder 2010–2011, bostäder i pågående planering 2012 samt föreslagna bostäder i tätortsstudier:

Skärhamn	ca 700
Stockevik	ca 100
Rönnäng-Bleket-Klädesholmen	ca 430
Höviksnäs	ca 380
Almönsund-Myggenäs-Almön	ca 450
Kållekärr	ca 100
TOTALT (bostäder):	ca 2 150

Tjörn är beläget i en expansiv region. Detta medför ett stort bebyggelsestryck. Om Tjörns unika natur- och kulturvärden ska kunna bevaras och stärkas krävs att ny bebyggelse på landsbygden begränsas och lokaliseras på ett varsamt sätt. Det är därför viktigt att en klar linje hävdas avseende byggandet på landsbygden. Värden som kommunen vill hävda anges nedan:

- Bevara karaktären på det öppna kulturlandskapet.
- Bevara bebyggelsemönstret på landsbygden.
- Ny bebyggelse lokaliseras som naturlig komplettering.
- Undvika randbebyggelse kring större vägar.
- Inte störa kulturhistoriskt mycket värdefulla miljöer.
- Kunna erbjuda alla kommuninnevånare en god kommunal service.
- Behålla och understryka det traditionella boendet på Tjörn med huvuddelen av invånarna bosatta i små väl fungerande samhällen.

Byggande bör ske så att en hållbar utveckling främjas, det vill säga med låg energianvändning och ett hushållande med markresurser. Byggnader ska placeras med stor hänsyn till befintlig marks karaktär med så lite sprängning och fyllning som möjligt.

Strukturen bygger på förutsättningen att tillsammans med Västtrafik och Trafikverket investera i utbyggnad och drift av ett välfungerande huvudstråk.

BEBYGGELSESTRUKTUR OCH UTVECKLING - Inriktning och följduppdrag 1

- *Planberedskap för 100–150 nya bostäder per år.*
- *Detaljplaner som innehåller lägenheter samt detaljplaner i kommunal regi ska prioriteras.*
- *En jämn fördelning av nya bostäder, cirka hälften på sydvästra Tjörn och cirka hälften inom övriga delar.*
- *Bostadsbyggandet sker i anslutning till kommunens huvudstråk.*

Inriktning tätorter

- *Komplettera och utveckla från de inre delarna och växa utåt.*
- *Nya områden ska tillkomma i direkt anslutning till befintlig bebyggelse.*
- *Ny bebyggelse lokaliseras inom gångavstånd från kollektivtrafik.*
- *Utnyttja befintlig infrastruktur.*

Inriktning och följduppdrag 1, forts.***Inriktning landsbygd***

- *Spridd bebyggelse på landsbygden begränsas och tillåts endast om det finns särskilda skäl. Totalt under översiktsplanperioden ska i snitt ca 10 % av det totala byggandet ske på landsbygden.*

Följduppdrag

- *Bostadsförsörjningsprogram ska tas fram (omfattning, inriktning, lokalisering).*
- *Tätortsstudie för Källekärr ska genomföras.*

TJÖRNS STRUKTUR 2050

Med utblick mot 2050 kan orterna Skärhamn och Rönnäng tänkas successivt byggas på utefter huvudstråket. En framtida större nybyggnation utanför tätorterna kommer troligtvis att först ske i området kring Morik. En utveckling kring Gunneby/Södra Bäck är också tänkbar på sikt, förutsatt att orten får kommunalt vatten och avlopp. En byggnation ska föregås av ett helhetsgrepp i en fördjupad översiktsplan eller en tätortsstudie.

*Härön överst t v. / Klädesholmen överst t h.
Rönnäng nederst t v. / Bleket nederst t h.*

FRITIDSHUSBEBYGGELSE

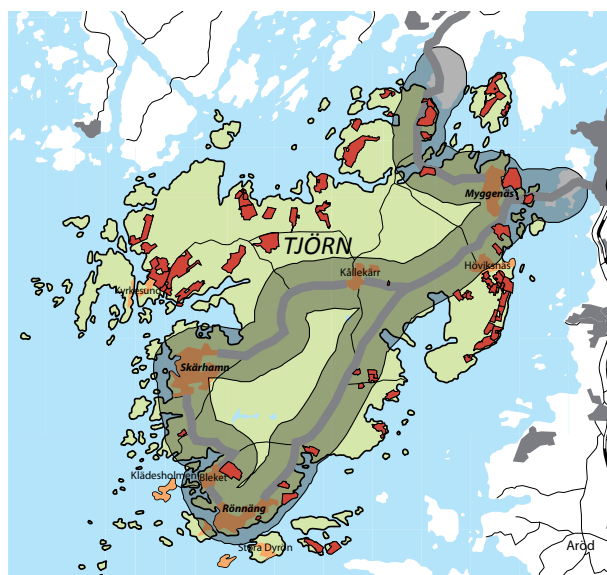
En omfattande fritidsbebyggelse tillkom på Tjörn under 60- och 70-talen. Totalt har det på Tjörn uppförts cirka 4 000 fritidshus inom cirka 60 detaljplaner för fritidsändamål. Kommunens begränsade yta, dess känsliga natur och behovet av tillkommande helårsbostäder, verksamheter och service medger inte att mark tas i anspråk för ytterligare fritidsbebyggelse.

Omvandling till helårsboende

Ändringen av användning av fritidshus till året-runtbostäder antas fortsätta under översiktsplanens planperiod. Kommunen är i grunden positiv till att fritidsbebyggelsen permanentas.

I anslutning till huvudstråket kan på sikt husen inom fritidsområdena få samma storlek som inom tätorterna. För att detta ska kunna uppnås krävs att detaljplanerna ändras. Ändring av detaljplanerna ska normalt bekostas av de boende (via exempelvis tomtägarförening) efter att ansökan prövats av kommunen. Dessförinnan finns möjlighet till viss ökning av storleken utöver detaljplanens begränsningar direkt i bygglovsprövning.

Även utanför huvudstråket finns inom de flesta fritidsområdena möjlighet till viss ökning av storleken utöver gällande detaljplans bestämmelser direkt i bygglovsprövning. För att denna möjlighet ska kunna fastläggas formellt krävs dock att även dessa detaljplaner ändras.

Karta: Befintliga planer för fritidsändamål samt huvudstrukturen för kollektivtrafik med 1000 meters radie

BEBYGGELSESTRUKTUR OCH UTVECKLING -

Inriktning och följduppdrag 2

Inriktning för ny fritidsbebyggelse

- *Detaljplaner för ny fritidsbebyggelse kommer inte att antas.*
- *Bygglov för nya fritidshus utanför detaljplan kommer inte beviljas.*

Inriktning för omvandling till helårsboende

- *I anslutning till huvudstråket kan på sikt husen inom fritidsområdena få samma storlek som inom kommunens tätorter. Detaljplanerna måste först ändras.*
- *Innan detaljplanerna ändrats kan viss ökning av storleken prövas direkt i bygglov. Då krävs bland annat att områdets va-anläggning och infrastruktur uppfyller kommunens krav.*
- *Permanentning ska inte underlättas om det medför olämpliga kommunalekonomiska kostnader eller miljömässiga konsekvenser.*
- *Samhällsbyggnadsnämnden bedömer förutsättningarna för ökning av storlek med mera direkt i bygglovsprövning.*

Omvandling till fritidsboende

En pågående tendens är att bostäder i havsnära lägen övergår till att bli fritidsbostäder. Detta gäller även nya bostadsområden såsom t.ex Källstängen i Skärhamn. Sammantaget erhålls en utglesning med minskad befolkning inom de gamla etablerade samhällena samtidigt med en befolkningsökning i de utspridda glesbebyggda områden på ön. Denna förändring motverkar några av de mål som Översiktsplan 2013 redovisar. För att motverka utglesningen i befintliga tätorter bör detta vägas in i den lämplighetsbedömning av byggärenden som görs, samt när man prioriterar vilka detaljplaner som ska genomföras i kommunen.

INAKTUELLA DETALJPLANER

Inaktuella detaljplaner för fritidsbebyggelse

Gällande detaljplaner för fritidsbebyggelse har med få undantag blivit inaktuella. Detaljplanernas regler stämmer inte längre överens med den utveckling kommunen önskar inom fritidsområdena. Bland annat begränsar detaljplanerna husens storlek kraftigt, och de stödjer inte kommunens positiva inställning till permanentning inom fritidsområden. De inaktuella detaljplanerna innebär därför ett stort problem för såväl fastighetsägarna som kommunen.

Inaktuella detaljplaner inom kustsamhällets äldre delar

Bebyggelsen inom de äldre delarna av kommunens kustsamhällen regleras av äldre detaljplaner, som i många avseenden saknar aktualitet. Detaljplanerna upprättades i en tid då synen på bevarande och varsam utveckling var en helt annan än idag. Detaljplanerna ger inte tillräckligt stöd för vare sig bevarande eller hållbar utveckling. Ett antal äldre bostadshus saknar exempelvis byggrätt. Följden blir att gällande detaljplaner förhindrar lämpliga förändringar av bebyggelsen. Risk finns att äldre bostadshus omvandlas till fritidshus eller att de förfaller.

Hantering av bygglov och detaljplaner inom områden med inaktuella detaljplaner

Kommunen har upprättat program för förnyelse av inaktuella detaljplaner i kommunens samhällen.

Programmet antogs av samhällsbyggnadsnämnden 2009. Kommunen kommer också att upprätta program för förnyelse av de inaktuella detaljplanerna för fritidsområdena.

Behovet av att förnya de inaktuella detaljplanerna är särskilt stort i en kustkommun som Tjörn med gamla kustsamhällen med kulturhistoriska värden och omfattande fritidsbebyggelse. Samtidigt är den lilla kommunens resurser begränsade.

Det är viktigt att de gamla tätorterna och fritidsområdena utvecklas i linje med kommunens övergripande mål. Nu gällande detaljplaner förhindrar delvis en sådan utveckling.

Det stora antalet inaktuella detaljplaner gör det nödvändigt att finna förenklade och resurs-sparande metoder för planarbetet. Ett antal detaljplaner bör kunna hanteras parallellt i samma eller samordnad process.

Staten förutsätts medverka till och underlätta förenklade metoder för hantering av bygglov och detaljplaner inom områden med inaktuella detaljplaner. Det är både ett kommunalt och ett statligt intresse att finna praktiskt genomförbara lösningar på problematiken.

BEBYGGELSESTRUKTUR OCH UTVECKLING - Inriktning och följduppdrag 3

Följduppdrag

- Program för hur inaktuella detaljplaner för fritidshusområden hanteras ska upprättas.

Dyrön ingår i kommunens program för förnyelse av inaktuella detaljplaner. t h. / Bebyggelse på Mjörn inom detaljplan för fritidshusändamål t v.

NÄRINGSLIV

Tjörn är en företagsam kommun med många entreprenörer och ett aktivt näringsliv. Näringslivet kan utvecklas ytterligare genom en utbyggd infrastruktur, bland annat inom IT, samt genom att stärka vägnätet för transporter. För kommunen är det viktigt att befintligt näringsliv kan utvecklas samtidigt som olika former av nyetablering ska uppmuntras.

För att fler ska kunna bo i kommunen krävs ett aktivt arbete med att skapa fler arbetsplatser. Tjörns kommun vill ge möjligheter för befintliga och nya verksamheter att utvecklas. Dessa verksamheter bör utgå från Tjörns förutsättningar, enligt cultural planning metodens tankar. Strategier för näringslivsutvecklingen är närmare beskriven i strategi 3 under rubrik *Ett aktivt näringsliv*.

Behovet av en framtida markberedskap är främst kopplad till att underlätta en fortsatt utveckling av industriverksamheter i Svanvik-Vallhamn-området. Tjörns kommun har beslutat att arbetet med att förvärva exploateringsmark för verksamhetsändamål ska intensifieras.

Turism är en växande näring och kommunen är positiv till en utveckling av gästhamnar, vandrarhem och stugbyar i eller i anslutning till befintliga anläggningar eller bebyggelse. Kommunen ser även positivt på en lokalisering av en turistanläggning i ett attraktivt läge utanför tätorterna.

I anslutning till befintliga samhällen är också nya verksamheter önskvärda om de har liten omgivningspåverkan. Nya verksamheter bör i möjligaste mån lokaliseras så att befintlig infrastruktur kan utnyttjas. Transportintensiv verksamhet ska vara lokaliserad vid goda kommunikationslägen.

Traditionella näringar

Jordbruk, skogsbruk, yrkesfiske och varvsnäring utgör traditionella näringar på Tjörn. Kommunens önskan är att nuvarande jordbruk och fiske i huvudsak ska bestå för att understödja näringen, för att bevara det värdefulla kulturlandskapet och utveckla besöksnäringen. Verksamheter inom jordbruk och fiskindustrin ska därför ges goda fysiska förutsättningar att utvecklas. Exempelvis bör inte bostadsbyggande ske på mark vilken pekats ut som värdefull odlingsmark i Tjörns Kommuns naturvårdsprogram.

Fisket och fiskberedningsindustrin

Kommunens inriktning är att stödja ett fortsatt yrkesfiske och den industri som tar hand om och bearbetar fisken samt bevaka dess fortsatta utveckling. Detta kan bland annat ske genom att stödja fisket och fiskberedningsindustrin liksom sjöfarten.

Havet

Havet har både stora natur- och kulturvärden och utgör den kanske viktigaste delen av Tjörns identitet. Samtidigt påverkas havet av många aktörer och många ställer anspråk på området.

I den fortsatta planeringen vill Tjörns kommun förvalta och utveckla havets värden genom ett hållbart nyttjande. Prioriteringar mellan olika intressen och anspråk bör göras och olika delar ska reserveras för bevarande respektive utveckling.

Fiske, jordbruk och djurhållning är exempel på näringar inom Tjörns kommun.

Jordbruk

Jordbruksmark har stor betydelse för en framtida trygg livsmedelsförsörjning. Tjörns kommun har ett gynnsamt odlingsklimat med bördig jord vilket ger möjligheter till lokal produktion och förädling av råvaror. Olika former av jordbruk med ekologisk produktion utgör en viktig framtida resurs för det lokala näringslivet. Redan idag utgörs mer än hälften av den odlade arealen av ekologisk odling.

Det finns en tradition hos befolkningen att driva jordbruk parallellt med att ha ett deltidsyrke. Att behålla och utveckla förutsättningar för odling och djurhållning kan därför ses som viktigt för den framtida näringslivsutvecklingen och genom att fortleva som en bisyssla kan även det småskaliga jordbruket vara möjligt att behålla. Traditionellt har det funnits mycket får på Tjörn och denna verksamhet har utvecklats, parallellt med att det finns ett stort intresse för olika former av hästverksamhet.

Ängs- och hagmarker utgör viktiga delar av ett värdefullt kulturlandskap som kommunen anser bör bevaras. En försämrad lönsamhet utgör ett hot mot fortsatt jordbruksdrift och skötsel av ängs- och hagmarker. Tjörns kommun är därför positiv till nya verksamheter på landsbygden som kan bidra till att det öppna landskapet bevaras. Sådana verksamheter kan vara nya företag som bedriver jordbruksliknande företag, t ex hästgårdar eller kombinationsföretag. Ett exempel på kombinationsföretag kan vara en lantbrukare som kombinerar jord och skogsbruk med uthyrning av stugor för det rörliga friluftslivet eller hantverksverksamhet. Restriktioner mot byggande på landsbygden kommer inte tillämpas i dessa fall.

På Tjörn finns av tradition många får. Denna verksamhet utvecklas samtidigt som det finns ett stort intresse för olika former av hästverksamhet.

Skogsbruk

Tjörns kommun önskar att den nuvarande skogsmarken ska bestå och att skogsbruk ska kunna bedrivas. För att säkerställa närrekreationsområden vid tätorterna kan inköp av skogsmark eventuellt krävas.

BEBYGGELSESTRUKTUR OCH UTVECKLING -

Inriktning och följduppdrag 4

Inriktning näringsliv

- *Verksamheter inom jordbruk, skogsbruk och fiskindustrin ska ges goda fysiska förutsättningar att utvecklas.*
- *För att behålla god jordbruksmark för odling, bör den värdefulla åkermarken inte bebyggas av enskilda byggnader.*
- *I tätorterna kan det ibland vara aktuellt att bygga på jordbruksmark, enligt gällande tätortsstudier. Här måste en avvägningen mellan tätortsutveckling och att bygga på jordbruksmark göras.*

RESOR OCH KOMMUNIKATIONER

En växande befolkning innebär att fler resor görs vilket ställer högre krav på en välplanerad och effektiv infrastruktur. För att åstadkomma en hållbar utveckling är det då angeläget att samhällsplaneringen inriktas på att hålla nere transportbehovet och ge invånarna möjlighet att välja mer miljövänliga resvanor. I Tjörns klimatplan föreslås ett antal mål för att sänka koldioxidutsläppen, bland annat genom att skapa en hållbar fysisk planering och ett förändrat färd sätt. Genom att föreslå nybyggnation i tätorter samt en utbyggnad längs stråken, stödjer översiktsplanen dessa mål.

Fler boende med tillgång till god kollektivtrafik

Nybyggnation i anslutning till orterna i huvudstråket är av stor betydelse för att få snabba, bekväma och effektiva kommunikationer, samtidigt som det stärker underlaget för kollektivtrafiken. Detta är särskilt viktigt då tendensen är att allt fler som bor på Tjörn arbetar i Stenungsund eller Göteborg.

Den möjliga utbyggnadsvolymen av bostäder i tätortstudierna uppgår till över 2 000 bostäder. Merparten av dessa bostäder kan lokaliseras inom gång- och cykelavstånd till kollektivtrafikens huvudstråk. På Tjörn räknas 400 meter som gångavstånd och 1000 meter, cykelavstånd, som god tillgång till kollektivtrafik.

Längs sekundärstråket är turtätheten idag begränsad och bör därför utvecklas till nytta både för boende och turism. Ett exempel är behovet av att kunna erbjuda kollektivtrafik mellan besöksmålen Nordiska Akvarellmuseet, Pilane och Sundsby säteri. Även andra besöksmål som Säby, Dyrön och Åstol med flera behöver naturligtvis ha fortsatt kollektivtrafikförsörjning.

Kollektivtrafik

K2020 utgör målbilden för utvecklingen av framtidens kollektivtrafik i Göteborgsregionen medan K2020 Lokalt är Tjörns egen process för att stärka kollektivtrafikstrukturen och uppnå de övergripande målen. Visionen för Tjörn är att bidra till att nå målet för K2020 genom en fördubbling av resandet med kollektivtrafiken till år 2025. Den utspridda bebyggelsen medför dock svårigheter.

Idag bor drygt cirka 45 % av Tjörnborna inom gångavstånd (400 meter) till huvudstråket för kollektivtrafik. Utvidgas närområdet till 1 000 meter (cykelavstånd) har cirka 65 % tillgång till kollektivtrafik.

2025 kan drygt 80 % av Tjörns invånare på sikt bo cirka 1 000 meter från kommunens huvudstråk och därmed erbjudas cykelavstånd till en kollektivtrafik med hög turtäthet.

Målet för Tjörn under översiktsplanperioden är att väsentligt öka resandet med kollektivtrafiken. En utökad turtäthet för kollektivtrafiken på och till Tjörn är ett kommunalt mål som kommer att medföra en ökad flexibilitet i resmöjligheterna. En strategi för fler turer och fler resenärer på Tjörn utgår från att fortsätta arbetet med att skapa snabb och bekväm kollektivtrafik.

”K2020 Lokalt” listar följande strategier:

- Satsa på snabb och bekväm trafik till Stenungsund och Göteborg. Trafiken ska vara konkurrenskraftig med bilen.
- Trygg och säker parkering för bil och cykel i anslutning till pendeltrafiken.
- En bekväm resa med sittplats för alla och bra och lättillgänglig information om trafiken.

För kollektivtrafiken finns det förutom dessa strategier, några särskilt betydelsefulla framgångsfaktorer:

Aktiv samverkan med Västra Götalandsregionen/Västtrafik.

Sedan lokaltrafikprogrammet ”K2020 lokalt” upprättades har huvudmannskapet för Västtrafik ändrats och Västra Götalandsregionen är numera ensam huvudman för kollektivtrafiken. För utvecklingen av kollektivtrafiken i Västra Götaland är Trafikförsörjningsprogrammet det viktigaste dokumentet. Här det beskrivs hur kollektivtrafiken ska utvecklas, och var fokus på kollektivtrafiksatsningar ska ligga. Tjörns kommun har representeranter i det delregionala kollektivtrafikerådet, som arbetar för att vi på Tjörn skall uppnå vår målbild med en effektiv kollektivtrafik.

Expressbuss hämtar upp passagerare vid Rönnängs brygga överst t v. / Tjörnbron överst t h.

Medborgarnas strategier:

En effektivare och flexiblere kollektivtrafik anser Tjörnborna som en mycket viktig fråga för framtiden. Framförallt är det ungdomarna som saknar en god kollektivtrafik med turer även kvällstid.

Tätortstrafik till Stenungsund

Tjörns framtida bebyggelseutveckling medför ett behov av att skapa tätortstrafik mellan Myggenäs, Höviksnäs och Stenungsund. Detta skulle ge en god kollektivtrafikförbindelse mellan orterna under en stor del av dygnet. Trafiken kopplas till ett regionalt resecentrum i anslutning till pendeltåget.

Resecentrums placering i Stenungsund

Dagens bytespunkt mellan buss och tåg i Stenungsund innebär betydligt längre restider för många Tjörnbor jämfört med resor med expressbuss. Att en satsning sker på fler expressbussar till Göteborg innan ett resecentrum i Stenungsund är klart är därför av stor vikt. Var resecentrumet placeras och hur det utformas är en avgörande fråga för Tjörns kommun, då dess påverkan på restiden och attraktionskraft som knutpunkt kommer att ha stor betydelse för Tjörnbornas val av färdmedel. Både innan och efter ett nytt resecentrum i Stenungsund står klart är det av stor vikt för kapaciteten i kollektivtrafiken att Myggenäs Korsväg blir en effektiv bytespunkt på Tjörn.

Infrastruktur mot Göteborg

Pendlingsmöjligheterna med kollektivtrafik från Tjörn till Göteborg är beroende av förhållandena på väg- och järnvägsförbindelserna på fastlandet. På längre sikt måste kapaciteten på Bohusbanan förbättras genom anläggande av dubbelspår eller andra kompletterande järnvägssträckningar. Även motorvägen är i behov av kapacitetshöjande åtgärder för kollektivtrafiken.

Ökad inpendling

Tjörns kommun har idag i praktiken ett underskott av arbetskraft vilket innebär en möjlighet till ökad inpendling. Detta ger möjligheter till ett bättre utnyttjande av kollektivtrafiken genom att den i större utsträckning används i båda riktningarna. Viktigt är då att arbetsplatserna placeras i närhet av god kollektivtrafik.

Utveckling av hållplatser

En viktig del i att stärka kollektivtrafikens attraktivitet är att arbeta med hållplatsers placering och utformning. Det är angeläget att de är välutrustade avseende exempelvis realtidsinformation, bänkar och cykelställ. Detta är också pedagogiskt viktigt då det synliggör kollektivtrafiken och låter den ta plats i det offentliga rummet. Det är även viktigt att tillgänglighetsanpassa hållplatserna enligt Västtrafiks riktlinjer.

Bytespunkter och pendelparkeringar

Befintliga bytespunkter och pendelparkeringar ska både ges fler parkeringsplatser och göras tryggare och säkrare för användarna.

Nya parkeringsplatser för pendlare föreslås även i ett antal strategiska lägen, se karta *Kommunikationer* i översiktsplanens del 2. Dessa platser behöver även ha cykelparkeringar. Pendelparkeringarna i både Stenungsund och Stora Höga används idag i stor utsträckning av Tjörnbör. En diskussion bör därför föras med Stenungsunds kommun kring dess både utökade antal platser och trygghetsaspekter. Förändringarna med ett införande av trängsel-skatter i Göteborg påverkar kranskommunerna i stor utsträckning och bidrar sannolikt till att nå målet för K2020. Det är därför extra viktigt att kapaciteten avseende pendelparkeringar är tillräcklig. Det är också viktigt att tillgänglighetsanpassa pendelparkeringarna enligt Västtrafiks riktlinjer.

Vägar och parkeringsplatser

Huvudvägnätet i Tjörns kommun utgörs av länsvägar. Framkomligheten på vägnätet påverkas av den stora arbetspendlingen under vardagsmorgnar och eftermiddagarna. Det omfattande fritidsboendet bidrar till toppar i trafiken vid långhelger och under sommarsäsongen.

Myggenäs korsväg och Vallhamnskorsningen ska förbättras. Med tanke på att väg 169 och 160 är riksintresse för transportinfrastruktur behöver tillkommande cirkulationer, infarter och utfarter studeras närmare. För att underlätta utvecklingen av Vallhamn-Svanvik bör till exempel inte nya infartsvägar byggas längs med väg 169. För att skapa en hållbar trafiklösning bör även tunneln på Stenungsön breddas och en avkörningsfil innan Tjörnbron skapas på både Tjörnsidan och på Stenungsön. Utvecklingen av Vallhamn-Svanvik kommer att utredas i form av ett planprogram. Vidare behöver anslutningar till det allmänna vägnätet från fritidshusområdena ses över.

Bristen på parkeringsplatser i tätorterna under sommartid behöver åtgärdas för att inte hämma näringslivets utvecklingsmöjligheter. Befintliga parkeringar behöver även skyltas upp på ett mer effektivt sätt. I första hand eftersträvas dock att besökare i högre utsträckning använder kollektiva färdmedel. Detta kan innebära att åtgärder som prioriterar kollektivtrafiken ges företräde framför sådana som gynnar tillgängligheten med bil.

Medborgarnas strategier:

Många medborgare önskar fler gång- och cykelvägar och boende på landsbygden anser att ett utbyggt gång- och cykelvägsnät är det man saknar allra mest. Att bygga vidare på cykelvägnätet både i tätorterna och på landsbygden är en mycket prioriterad fråga för medborgarna.

Gång och cykelvägar

Tjörn har ett utbyggt gång- och cykelvägsnät som delvis knyter samman flera av kommunens tätorter och ger förbindelser till anslutande kollektivtrafik. För att underlätta hållbara resvanor och för att utveckla en attraktiv besöksnäring behöver dock kompletteringar och förbättringar göras på vissa sträckor. Exempel på prioriterade utbyggnader är saknade länkar inom eller i anslutning till tätorterna, till exempel utanför Skärhamn, samt sträckor längs väg 160 och 169. Det kommer också behövas en utbyggnad av gång- och cykelvägar vid Myggenäs mot Höviksnäs och Norra Tjörn. Prioriterade sträckor markeras på karta *Kommunikationer* i översiktsplanens del 2.

Cykelvägar är viktiga både för att skapa en säker trafikmiljö för medborgarna och för att

Många medborgare önskar fler gång- och cykelvägar. Här en bild från cykelleden Skärhamn-Pilane.

utveckla cykelturismen, vilket i sin tur är viktigt för att ge möjlighet till en framtida hållbar besöksnäring. Södra Bohuslän Turism arbetar med en inventering och kartläggning av befintliga cykelvägar i flera kommuner längs kusten som en del i en stor satsning på cykelturismen. Från turist-synpunkt vore det attraktivt att förbättra möjligheterna till cykling mellan besöksmålen Nordiska Akvarellmuseet, Pilane och Sundsby säteri. Detta skulle kräva att befintliga gång- och cykelvägar kompletteras med en sträcka mellan Kållekärr eller Röra och Sundsby säteri. På sikt bör även ”ett Tjörn runt på cykel” kunna byggas med hjälp av nya cykelbanor och gamla, lågt trafikerade vägar.

Alternativ förbindelse till fastlandet

En vanlig vardag under vinterhalvåret kör cirka 16 000 fordon över Tjörnbron (uppmätt år 2009). Under sommaren ökar denna trafik till som mest cirka 24 000 fordon. Enligt Trafikverket är den maximala kapaciteten cirka 1 200 fordon per timme och riktning. Vid vissa tider under sommaren, både vardagar och helger, överskrids denna med långa köer som följd. Dimensioneringen av infrastrukturen i förhållande till sommartrafiken är en problematik i sig, men det kan konstateras att kapacitetstaket snart även nås för vinterhalvårets vardagar. Vid mätningarna år 2009 uppgick antalet fordon då som mest till cirka 1 150 under en timme.

Antalet invånare på Tjörn förväntas öka i framtiden vilket ger ytterligare trafikbelastning på bron. En ny förbindelse som avlastar befintlig bro framstår i ett längre perspektiv som en nödvändighet för att utveckla Tjörn som en del av Göteborgsregionen. En sådan måste därför prioriteras. Förbindelsen kan beroende på utformning och placering underlätta för en effektivare pendling med kollektivtrafik och minska fordonstrafikens negativa miljöpåverkan.

Enligt de översiktliga utredningar som utförts skulle en sydlig förbindelse vara möjlig från ett område norr om Rönnäng och troligtvis ansluta vid Instön/Tjuvkil i Kungälv kommun. Denna kustförbindelse skulle även kunna leda över Tjörn, vidare norrut. En ny fast förbindelse diskuteras även mellan Orust och Stenungsund. Den redovisas i båda kommunernas respektive översiktsplaner och föreslås gå över sundet norr

om Svanesund. En sådan förbindelse skulle ha stor betydelse för Tjörns kommun då den i hög grad skulle bidra till avlastning av trafiken på väg 160 via Tjörnbroarna. En vanlig vardag under vinterhalvåret kör cirka 6 000 fordon via Tjörn till Orust, en trafik som ökar under sommaren till cirka 8–9 000 fordon.

I det korta perspektivet skulle en alternativ förbindelse kunna utgöras av en färja mellan Rönnäng och Tjuvkil. Den skulle då ha en primär funktion som transportmedel för besökare sommartid och därigenom avlasta broförbindelsen då den är som hårdast trafikerad.

BEBYGGELSESTRUKTUR OCH UTVECKLING -

Inriktning och följduppdrag 5

Inriktning resor och kommunikation - kollektivtrafik

- *Tjörns strategier för kollektivtrafik utgår från K2020 Lokalt.*
- *Huvudinriktningen är att verka för tätortstrafik mellan Myggenäs, Höviksnäs och Stenungsund samt ett regionalt resecentrum i anslutning till pendeltåget.*
- *Längs med huvudstråken ska erbjudas en effektiv kollektivtrafik med få stopp.*
- *Runt om Tjörn ska en flexibel kollektivtrafik erbjudas för att göra det möjligt att resa kollektivt till kommunens olika delar.*

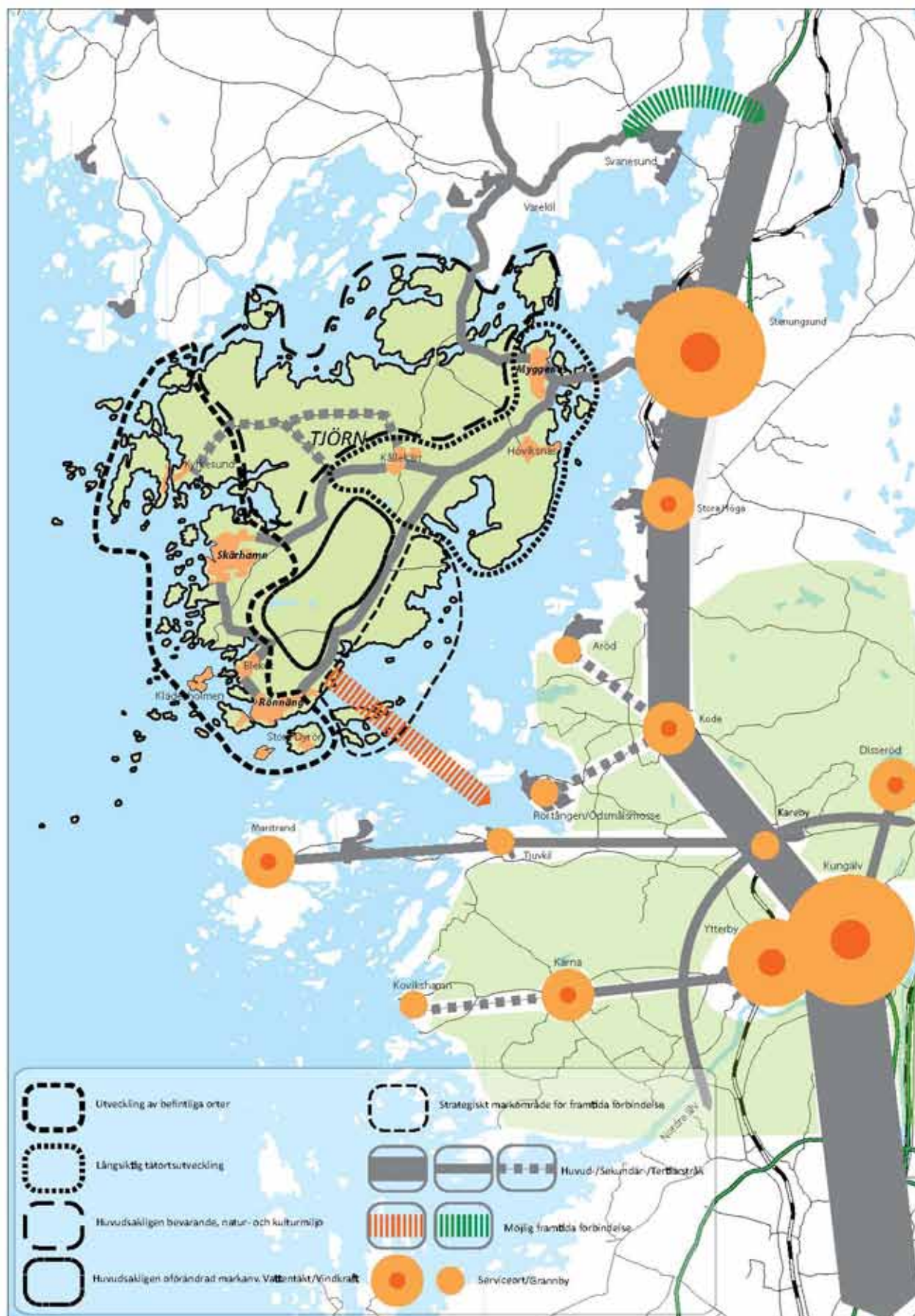
Inriktning gång- och cykelvägar

- *Tjörns kommun satsar på en utveckling av cykelvägar och cykelleder. I första hand prioriteras cykelvägar i och mellan tätorter och till barn och ungdomars aktiviteter. I andra hand prioriteras cykelvägar/cykelleder för turismens behov.*

Följduppdrag

- *Kommunen ska ta fram en transportstrategi som samordnar alla transportslag. Samverkan ska ske med angränsande kommuner och ha fokus på en förbättrad kollektivtrafik.*

RESOR OCH KOMMUNIKATIONER - REGIONAL UTBLICK

STRATEGI 3 – DET GODA LIVET

Kombinationen av att bo och verka i Tjörns kommun och möjlighet att förena stora naturvärden med storstadsregionens övriga attraktionsvärden skapar mycket goda förutsättningar för det goda livet. Kusten, havet och naturen ska tas tillvara och tillgängligheten öka. Det goda livet rör också variabler såsom utbildning, arbetsliv, hälsa, delaktighet, kultur och kreativitet (Västra Götalandsregionen). Det goda livet kan kort översättas till att skapa möjlighet till livskvalitet för alla kommunens medborgare och besökare. Strategi 3 hantlar två av översiktsplanens huvudfrågor – hur kan kommunen arbeta för att skapa bostäder för de unga och för de äldre?

Sociala värden i fysisk planering

Hur vår fysiska miljö är utformad spelar stor roll för hur vår vardag kan se ut och lägger på olika sätt grunden för att på lika villkor få goda sociala levnadsförhållanden. Hur vi mår påverkas bland annat av livsstil och den miljö vi lever i. Att samhällsutvecklingen i stort och förhållanden i arbetslivet har betydelse är otvetydigt. En god fysisk miljö är viktig, men också stabila sociala och ekonomiska förhållanden med en uthållig tillväxt som skapar resurser till alla och ger arbete.

Grundläggande värderingar vid planering av markanvändning och utformning av det offentliga rummet är jämlikhet och rättvisa. Det handlar exempelvis om att skapa miljöer som stimulerar självständighet. I planeringen av mark för bostäder för äldre och funktionshindrade är det viktigt att hitta strategiska lägen så att tillgängligheten till olika former av service, framförallt dagligvaruhandel och mötesplatser är maximal, och kan nås av äldre och funktionshindrade själva utan hjälp av andra. Planeringen ska också bidra till integration och att förebygga utanförskap. Alla ska känna sig inkluderade i samhällslivet oavsett ålder, kön, sexualitet, funktionshinder eller etnisk bakgrund.

Att tydliggöra Tjörns identitet genom medborgardialog

Arbetet med cultural planning som Tjörns metod i samhällsplanering ger en helhetsbild av ett samhälle med livskvalitet och kulturella resurser med betydelsefulla värden att behålla och utveckla. Att

ta tillvara medborgarnas perspektiv är en viktig del i detta arbetssätt. Det kan bland annat ske genom ett aktivt deltagande och ett tidigt samarbete med kommuninvånarna i samhällsplaneringen.

Förutom att kartlägga befintliga värden kan förebyggande insatser skapas och social kunskap tillföras om människors behov i fysisk planering. Detta kan göras genom dialog med medborgare, men även genom samverkan med skola och socialtjänst.

Säker och trygg kommun

Det är viktigt att Tjörnborna känner sig säkra och trygga på sin ö. Därför har kommunen ansökt om och blivit certifierad som ”Säker och trygg kommun” av Världshälsoorganisationen (WHO). Arbetet är en långsiktig process som utgår från såväl övergripande infrastruktur som ett aktivt deltagande och samarbete med kommuninvånarna. Långsiktiga och varaktiga program omfattar båda könen och alla åldrar, miljöer och situationer. Inom ”Säker och trygg kommun” finns program riktade mot högriskgrupper och högriskmiljöer samt program som främjar säkerhet för utsatta grupper.

Utvecklingen sett ur medborgarnas olika perspektiv innefattar till exempel hur samhället kan möta både de ungas och de äldres behov och önskemål. Ett samhälle som präglas av olika former av nätverk och sociala sammanhang mellan medborgare är viktigt för olika skadeförebyggande insatser. Dessutom innebär det att skadeförebyggande insatser i tidigt skede kan komma med i samhällsplaneringen. Översiktsplanen ger i detta sammanhang en helhetsbild av hur kommunen vill utveckla samhället och förverkliga intentioner kring en säker och trygg kommun. För att vara en ”Säker & trygg kommun” måste även aspekter kring trygghet för besökare och möjligheten att genomföra trygga arrangemang beaktas.

Ett varierat bostadsutbud

Utbudet av bostäder liksom åldersstrukturen och familjesammansättning på Tjörn talar för att behov av bostäder för äldre kommer att öka (se rapport om Tjörns befolkning). Det är vidare en uttalad politisk vilja att skapa möjligheter för ungdomar och yngre familjer att stanna kvar eller flytta till kommunen.

Medborgarnas strategier:

- *För kommunens invånare är avsaknaden av lägenheter och framförallt hyresrätter en viktig fråga. Detta för att ge möjlighet till medborgarna att bo kvar i kommunen på äldre dagar samt ge möjlighet för unga att bo kvar på Tjörn.*
- *Att bygga bostäder som inte blir sommarhus utan som vanliga familjer har råd att köpa är också en viktig fråga för Tjörnborna, för att skapa liv året om och ge möjlighet för de unga att flytta tillbaka till kommunen efter studier.*

Redan i prioriteringen av detaljplaner bör man verka för att få en blandning av hyresrätter, bostadsrätter och småhus och skapa de bostäder som Tjörn och dess medborgare behöver. En blandad bebyggelse skapas genom att bygga egna ägda hus, bostadsrättsbebyggelse och hyreslägenheter. Behovet av bostäder för dem som omfattas av LSS (Lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade) bedöms öka kontinuerligt. Behovet inkluderar även lokaler för daglig sysselsättning för fysiskt och psykiskt funktionshindrade. Genom att göra fler kommunala detaljplaner ska en markberedskap skapas, framförallt i strategiska lägen runt servicepunkter. Detta gör att man snabbt kan

tillgodose behoven av LSS-boenden samt bostäder för äldre. Detta förutsätter ett aktivt markinköp, för att öka kommunens markinnehav. Att förvärva mer mark i anslutning till tätorterna för byggnation av bostäder är också politiskt beslutat.

Tillgänglighet

Bebyggelsemiljön inom områden med sammanhållen bebyggelse ska utformas med hänsyn till möjligheten för personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga att använda området. Full tillgänglighet ska eftersträvas vid nybyggnation av flerbostadshus. Tjörns tillgänglighetsplan har målet att kommunen ska verka för att personer med funktionsnedsättning i större utsträckning kan delta i det lokala kulturlivet och i olika fritidsaktiviteter i kommunen. Konkret kan detta innebära att tillgänglighetsanpassa miljöer som badplatser, promenadstråk och vandringsleder samt placera ut bänkar för vila. Genom att planera rätt från början kan kommunen undvika att åtgärder behöver göras i ett senare skede.

Bygga bostäder för flexibel användning

Behovet av olika typer av boendeformer ökar i framtiden t ex mindre lägenheter i flerbostadshus, i nära anslutning till service, kollektivtrafik etc. Fler lägenheter behövs för att tillgodose behov av mindre lägenheter för ungdomar, äldre och ensamstående med i stort sett samma krav på centrumnära lägen med tillgång till dagligvaruhandel. En god tillgång till sådana lägenheter kan bidra till att

Det goda livet innebär möjlighet till delaktighet och självständighet för äldre och funktionshindrade.

minska behovet av särskilda boenden och särskild service för äldre i framtiden. Det är även viktigt att skapa byggrätter som kan användas för olika typer av användning för att ge en ökad flexibilitet.

Ökat behov av bostäder för äldre

Tjörn, såväl som regionen och Sverige i stort, står inför en nära framtid med fler och fler äldre i befolkningen. På Tjörn finns dessutom många äldre som vid sin pensionering blir permanent bofasta i sin sommarstuga. Tillräckligt med lämpliga bostäder för äldre i det ordinarie bostadsbeståndet skulle kunna göra att många äldre kan bo kvar i egen bostad istället för att behöva flytta till särskilda boenden. Alternativa seniorboenden kan utformas på olika sätt: lägenheter i bottenplan i hyreshus, radhusliknande bostads- och hyresrätter, runt en trappuppgång med hiss etc. I samtliga fall ska tillgång till mötesplatser inomhus och utomhus samt gemensamhetsutrymmen finnas.

Genom att på detta sätt skapa förutsättningar för äldres och funktionshindrades självständighet och oberoende kan framför allt livskvaliteten öka, samtidigt som kommunens kostnader kan hållas nere.

En nyligen genomförd enkät inom projektet ”Bo bra på äldre dar” visar tydligt att Tjörns äldre som idag bor i enfamiljshus vill bo kvar på sin ort och föredrar att bo i hyresrätt. Kan man inte bo kvar på sin ort svarar många att man vill bo i Skärhamn eller Stenungsund och det man värderar högst är att bo nära matbutik och kollektivtrafik.

Ett aktivt näringsliv

Ett aktivt näringsliv är av stor betydelse för att bo och verka på Tjörn. Näringslivet är även en viktig förutsättning för en god kommunal och regional hållbar utveckling. Mycket har hänt i det lokala, nationella och internationella näringslivet under de senaste åren. En ökad konkurrens, en hög grad av internationalisering och en snabbt växande teknisk utveckling har påverkat i stort sett alla branscher, så även på Tjörn. Kommunen har ovanligt många entreprenörer (cirka 1 800 företag) och ett bra företagsklimat. De branscher där man hittar flest företag är inom handel, verksamheter inom juridik, ekonomi, vetenskap, teknik samt byggnation och jordbruk, skogsbruk och fiske. En majoritet av företagen är enmansföretag och saknar anställda.

Tjörns äldre vill bo kvar på sin ort, bild från brygga i Skärhamn.

DET GODA LIVET - Inriktning och följduppdrag 1

Övergripande inriktning

- *Möjlighet till delaktighet och självständighet.*
- *Minska beroendet av färdtjänst, hemtjänst etc.*
- *Delta i samhällets gemenskap.*

Inriktning bostadsbyggande

- *Varierat utbud och upplåtelseformer.*
- *Hög tillgänglighet.*
- *Boende för flexibel användning.*
- *Boende som stärker servicefunktioner.*
- *Bostäder för äldre och funktionshindrade i ordinarie bostadsbebyggelse, på gångavstånd till livsmedelsbutik, kollektivtrafik och mötesplats.*
- *Skapa markberedskap för bostäder för unga och äldre samt LSS- boenden.*
- *Prioritering av fler kommunala detaljplaner med varierade upplåtelseformer.*

Följduppdrag

- *Tjörns kommun ska ta fram en handlingsplan för framtidens äldrebostadsbyggande*
- *Strategiska inköp av mark för kommunala detaljplaner.*

Medborgarnas strategier:

- *Tjörnborna, framförallt boende i Skärhamn och Rönnäng, ser ett stort behov av kvalificerade arbetsplatser. För att få fler Tjörnbor behöver service året runt behållas och fler arbetstillfällen skapas.*
- *Havet är en stark del av Tjörns identitet och man är som Tjörnbo stolt över sin skärgård, den havsanknutna historien och möjligheten att komma ner till vattnet nästan överallt.*
- *Man visar sina besökare skärgården, hamnen i Skärhamn, Nordiska Akvarellmuseet och skulptur i Pilane.*

Sjöfart och hamn har under många år varit en av Tjörns basnäringar. Genom att stärka havsanknuten verksamhet kan fler arbetstillfällen skapas och stora värden tas tillvara.

Wallhamn AB är en av Tjörns största arbetsgivare och planerar att utveckla sin verksamhet, vilket beräknas ge 60-70 nya arbetstillfällen. Arbetsplatsen erbjuder både heltidsarbeten och deltidssarbeten för t ex jordbrukare som behöver kompletterande inkomster till sin basnäring. De flesta transporter kommer med båt och omlastas innan de skeppas ut igen, men även en del gods omlastas och transporteras på väg.

I ett terminsarbete gjort av studenter från utbildningen ”Business & Design” på Högskolan för design och konsthantverk (HDK), genomfört under våren 2010 i samarbete med Tjörns kom-

Kontorsarbete inom rederiverksamhet.

Strategier framtidens näringsliv – framtagna av HDK i samarbete med Tjörns kommun, som en del av arbetet med cultural planning metoden.

- *Det redan idag stora antalet småföretagare bör ges förutsättningar att utvecklas, genom samverkan mellan företagen och stöd från kommunalt håll.*
- *Öka turismnäringen, genom att framhäva Tjörns specialiteter och skapa fler cykelvägar, informationsskyltar, bättre kollektivtrafik och även erbjuda fler paketlösningar med helhetsupplevelser.*
- *Skapa förutsättningar för att behålla och utveckla rederinäringen och verksamheter knutna till hamn och sjöfart.*
- *Utveckla en större odlingsnäring genom att värna de goda förutsättningarna för odling, utveckla den ekologiska odlingen och skapa matmarknader.*

DET GODA LIVET - Inriktning och följduppdrag 2

Inriktning näringsliv

- *Tjörns kommun vill satsa aktivt på att skapa fler arbetstillfällen. Framtida verksamheter bör utgå från Tjörns förutsättningar och värden.*
- *Verksamheter som knyter an till de befintliga kulturella verksamheterna är idag få och har utvecklingspotential.*
- *Tjörn har en historia med många verksamma konstnärer och näringen är stark även idag. Detta bör lyftas upp.*
- *I orterna på västra Tjörn bör detaljplaner som erbjuder en blandning av bostäder och verksamheter prioriteras.*
- *Befintliga verksamheter ska kunna utvecklas samtidigt som olika former av nyetablering ska uppmuntras.*

Följduppdrag

- *Ta fram ett näringslivsprogram, som utgår från Tjörns förutsättningar.*
- *Planprogram för Vallhamn- Svanvik ska upprättas.*

mun konstaterades bland annat att Tjörn bör vidareutveckla styrkan med närheten till Göteborg och se delårsboende och besökare som en tillgång. I marknadsföringen av ön bör företagen och kommunen framhäva det typiska för Tjörn och använda sig av närområdets tillgångar: havet, fisket, skärgården och kulturen. Att framhäva Tjörnspecialiteter mera och utgå från öns historia, ekologi, hållbarhet samt varsamhet kring resurser och mark är också befintliga värden som bör stärkas. De konstaterade även att arbete på nära håll är en fråga som många barnfamiljer anser som avgörande för valet att bo på Tjörn.

Målet för näringspolitiken inom kommunen är att främja hållbar tillväxt och ökad sysselsättning genom insatser för ökad konkurrenskraft och fler företag. Att utveckla arbetsplatser/verksamheter som bidrar till ett mångsidigt socialt liv är av stor betydelse. Ett diversifierat arbetsutbud eftersträvas för att medverka till att fler kan bo och arbeta på ön.

Det finns behov att utreda hur lokala och regionala förutsättningar bäst kan nyttjas för att i framtiden skapa fler arbetstillfällen och ett växande näringsliv på Tjörn. Eftersom kommunen har en starkt begränsad marktillgång blir det ännu viktigare att nya etableringar blir ”rätt”. Frågan om vilka branscher, kluster och verksamheter som har de bästa förutsättningarna att utvecklas framgångsrikt i kommunen blir viktig att besvara. Tillgången på mark, med de förutsättningar som krävs för att utveckla det lokala näringslivet, blir också en viktig fråga att beakta.

I ett flertal sammanhang har konstaterats att företagen i större utsträckning borde samverka mer med varandra samt hitta lösningar för hur de kan paketera sina erbjudanden och utveckla sina verksamheter. Det finns många små och solida företag och samverkan är något som kommunen på olika sätt kan hjälpa till med. Sällanköps handeln är mycket låg idag och har en stor potential att utvecklas, med tanke på kommunens stora antal besökare. Andra viktiga utvecklingsområden handlar om att få pendlare att stanna på ön genom att få dem att exempelvis starta eget på ön.

I orterna på västra Tjörn uttrycker flest medborgare ett behov av fler arbetstillfällen, troligtvis eftersom pendlingen till Göteborg är längre och många boende i dag jobbar på orten.

Höstmarknad vid Sundsby Säteri med olika lokala produkter till försäljning.

En växande hållbar turism

Turismen ska präglas av varsam utveckling. Det handlar om en attityd; att alltid vara öppen, mottaglig och välvilligt inställd till enskilda initiativ och förslag. Fokusområden är en varsam natur- och kulturturism liksom evenemangs- och förenings turism.

Turism och besöksnäringar utgör viktiga näringar som kan stärkas ytterligare genom att kommunen tydliggör strategiska områden för värnande av friluftslivsområden samt natur- och kulturmiljöer. Det kan vara att skapa fler turistvägar, fler cykelvägar samt ge god information till besökare om pågående aktiviteter, boende med mera. Havet är en viktig faktor för utvecklingen av kommunen vilket lockar många besökare till Tjörn, särskilt sommartid. Populära besöksmål är framförallt Nordiska Akvarellmuseet, Sundsby säteri, Skulptur i Pilane, Klädesholmen, Åstol, Dyrön, Björholmen, Säby och Kyrkesund.

Samverkan mellan olika aktörer såsom näringsliv, föreningsliv, kommunen och andra organisationer är viktigt för att bidra till en positiv utveckling av turismnäringen. Målet är att utveckla Tjörn till en destination med natur, kultur och konst i världsklass som attraktionskraft. Skulptur i Pilane är ett exempel som består av alla dessa delar. Genom att arbeta aktivt med detta mål kan högsäsongen förlängas och de övriga säsongerna förlängas, vilket genererar fler arbetstillfällen året runt. Exempel på gemensamma insatser kan vara framtagna turistpaket.

Ett bra och väl lokaliserat utbud av service

Centralorten Skärhamn är centrum för den kommunala förvaltningen och här finns även vårdcentral, tandläkare med mera. I Kållekärr finns vårdcentral och apotek. I Myggenäs finns vårdcentral. Handelsstrukturen på ön består av ett flertal butiker och serviceställen samt apotek i centrala Skärhamn samt dagligvaruhandel och enstaka butiker samt gym i till exempel Rönnäng, Kållekärr, Myggenäs och Svanvik.

En önskan är att den kommersiella servicen ska kunna förbättras på hela Tjörn och att Tjörnborna och andra ska kunna erbjudas ett större urval av kommersiella tjänster inom Tjörns kommuns gränser. För att stärka underlaget för service är det viktigt att ny bebyggelse lokaliseras dit. Platser där ny bebyggelse placeras nära befintlig service – offentlig och kommersiell – skapar förutsättningar för möten. Vid dessa platser kan lokala aktörer vidareutveckla servicen. För en utveckling av servicen krävs även att mark för butiker, kontor och arbetsplatser planläggs parallellt med planläggning av bostäder.

Att planera för en växande befolkning innebär att servicestrukturen på Tjörn kontinuerligt behöver ses över. Utbyggnad kan komma att krävas för vissa funktioner t ex näridrottsplatser, idrottshallar, bibliotek eller seniorboenden ofta i

Lek i Sundsby.

anslutning till nya bostadsområden. I kommunens större tätorter är målsättningen att skapa underlag för ett grundutbud av service med bl a förskola/skola, livsmedelsbutik, attraktiva mötesplatser och goda möjligheter till kultur och fritidsaktiviteter. Övergripande inriktning för kommunal service redogörs för under respektive tätort längre fram i dokumentet.

Jämställd och likvärdig service

Alla som använder offentligt finansierad verksamhet ska garanteras ett likvärdigt bemötande och en likvärdig service. Resurser ska fördelas på ett jämställt sätt.

Målet för kommunen är att införliva jämställdhet som en naturlig del i styr- och ledningssystem, rutiner och metoder så att verksamheten kan säkerställa en jämställd fördelning av makt och resurser och erbjuda likvärdig service till alla.

Förskolan och skolan

Förskola och skola är en huvudsakligen offentlig verksamhet som även skapar underlag för andra aktiviteter. I planeringen av mark för skolor och förskolor är det viktigt att hitta strategiska lägen för placering av verksamheterna i förhållande till bostäder. Detta för att minska behovet av bil för hämtning och lämning. Det är också viktigt att utnyttja naturliga förutsättningar att skapa goda utemiljöer. Alla kommunens skolor ligger i direkt närhet till naturen och det är viktigt att värna denna kvalitet och inte exploatera dessa närområden. Skogen och naturen bör även användas i pedagogiskt syfte. Skötsel av skogen kan till exempel vara en del av undervisningen.

En bra skola kan vara en avgörande faktor för att flytta till en ort. På Tjörn, med ett långt pendelavstånd till Göteborg, är en bra verksamhet inom

Medborgarnas strategier:

- *Många medborgare efterfrågar fler ridvägar för en rikare fritid.*
- *På Tjörn finns en tillgänglig och uppskattad natur, men få samlande mötesplatser. Medborgarna, framförallt de unga, saknar platser att mötas på i de tätortsnära miljöerna.*

förskola och skola en förutsättning för familjers val, både att bo kvar på och att flytta till Tjörn.

För att minska kostnader för kollektivtrafik och skolbussar har man samordnat dem. Detta ger fler avgångar och minskar skjutsning med bil, vilket ger en minskad miljöbelastningen. Turtätheten för kollektivtrafiken mellan olika platser på Tjörn behöver dock förbättras ytterligare.

Rekreation, fritid och friskvård

En meningsfull fritid är viktigt för alla invånare. Utemiljöer för rekreation och planerad eller spontan fysisk aktivitet liksom tillgång till naturområden, fritidsanläggningar, lekmiljöer samt säkra gång- och cykelvägar ger möjligheter till vardagsmotion, livskvalitet och hälsa.

Både fysisk och psykisk hälsa grundläggs i barndomen. En hållbar utveckling kräver att vi väljer goda vanor som ger oss balans i livet och som motverkar sjukdomar. Samhället har möjlighet att skapa förutsättningar för den enskilde att göra goda val. Livsvillkor och levnadsvanor är nära förknippade på så sätt att goda levnadsvillkor ofta ger goda vanor. En hälsofrämjande förskola och skola bidrar till att lägga en grund för god hälsa under hela livet.

Att skapa lekmiljöer som kan användas av både boende och besökare är även viktigt ur besöksnäringens perspektiv. Naturlekplatsen vid Sundsby säteri är ett exempel på en sådan miljö.

Natur och kulturvården

Tjörns natur- och kulturvården är en resurs för både besökare och boende. En förutsättning för det goda livet är därför att bevara och utveckla dessa områden samt att skapa en bättre tillgänglig-

Medborgarnas strategier:

- *Att kunna vara nära havet är den viktigaste frågan för Tjörnböborna när det gäller livskvalitet. Ett fortsatt öppet strandlandskap är viktigt för att den tjörnska identiteten skall kunna bibehållas.*
- *Naturen är en viktig del av Tjörns identitet som behöver värnas, hållas tillgänglig samt skötas.*
- *I en intern kartläggning av kommunens brister pekas på vikten av renhållning.*

het. Bevarandemålen med natur- och kulturvården behöver göras tillgängliga genom gångstråk, cykelleder och strategiska parkeringsplatser. Värdefulla natur- och kulturmiljöer ska beaktas i all planering och de ansvarsarter som pekas ut i naturvårdsprogrammet ska särskilt värnas.

Kommunens värdefulla naturmiljöer finns redovisade i naturvårdsprogrammet för Tjörns kommun, antaget av kommunfullmäktige 2008. Programmet lyfter fram naturvården som en viktig del i utvecklingsarbetet inom Tjörns kommun. Det utgör grunden för arbetet med naturvården och utgör därför ett betydelsefullt underlag för denna översiktsplan.

Förutom beskrivna mål för kommunens naturvård, finns i programmet även ett åtgärdsförslag framtaget. Detta bör följas upp och uppdateras. De åtgärdsförslag som har starkast koppling till arbetet med översiktsplanen är att ta fram skötselplaner för tätorternas närmiljö samt upprät-

Fotboll t v. / Vandring på Härön t h.

tande av regler för naturhänsyn vid planering. Även åtgärden att märka ut samt utreda möjligheter för att utveckla nya cykel-, rid-, vandrings- och kajakleder har en koppling till pågående översiktsplanarbete.

Att skapa beskrivningar över värdefulla naturområden är ytterligare ett åtgärdsförslag som idag är realiserat i form av den natur- och kulturguide för Tjörn som tagits fram. I denna guide finns beskrivet vilka djur, växter och naturtyper som är typiska för Tjörn. Även att skapa en GIS-baserad naturdatabas (dvs en digital karta) för kommunens handläggare är ett mål ur Naturvårdsprogrammet som är genomfört.

Tjörns kommun har förutom sitt rika djur- och naturliv ett stort utbud av kulturella aktiviteter, till exempel Nordiska Akvarellmuseet, Sundsby säteri samt olika aktiviteter för barn och ungdomar inom områdena kultur och fritid. Ett stort utbud av olika sportaktiviteter finns även runt om i kommunen. Det aktiva idrotts- och föreningslivet betyder mycket för bygden och engagerar många i ideellt arbete. För Tjörns kommun som helhet gäller dock att olika former av möteplatser bör utvecklas, exempelvis caféer och kulturhus. Detta har efterfrågats särskilt av ungdomar. Det finns även ett stort behov hos den äldre delen av befolkningen av naturliga platser att mötas på.

Enligt traditionen som finns inom kommunen, att umgås över generationer, kan mötesplatserna med fördel användas över generationsgränserna.

Skötselfrågan och renhållningsfrågan är också en prioriterad fråga och en samordnad översyn bör göras, bland annat genom att prioritera skötselobjekt. Vad gäller renhållningen är det till stor del en fråga om huvudmannskap, där ansvaret tydligt måste klargöras. När friluftsanläggningar byggs ska skötselplaner samtidigt tas fram så att man säkrar att anläggningarna sköts om i framtiden.

Båtplatser och badplatser

En viktig del av aktiviteterna i kommunen är starkt förknippade med havet och många väljer att bosätta sig på Tjörn för att ha tillgång till en båt. Att ha en båtplats betraktas som en stor tillgång av både hel- och delårsboende och att skapa fler båtplatser är därför en prioriterad fråga. En ökning av besöksnäringen och kommunens invånare innebär ett större behov av badplatser, båtplatser

Mål i Tjörns naturvårdsprogram

En viktig utgångspunkt för programmet är riksdagens 16 nationella miljömål, vilka kommunen ansluter sig till. De miljömål som framförallt berör naturvården på Tjörn är: Levande sjöar och vattendrag, hav i balans samt levande kust och skärgård, myllrande våtmarker, levande skogar, ett rikt odlingslandskap, god bebyggd miljö samt ett rikt växt- och djurliv. Utöver dessa har kommunen antagit följande övergripande mål för sitt naturvårdsarbete:

- Resurser ska skapas för att möjliggöra ett kontinuerligt, aktivt och högkvalitativt naturvårdsarbete i kommunen.
- Kommunen vill ta ett särskilt ansvar för naturtyper och arter som är typiska för Tjörn, eller har en betydande del av sin utbredning på Tjörn.
- Naturens upplevelsekvantiteter på Tjörn ska bevaras och utvecklas så att kommuninvånare och besökare även i framtiden har goda möjligheter till vistelse i en rik och varierad natur med Tjörns speciella kännetecken.
- Kunskap om Tjörns natur och dess värden ska föras ut till markägare, beslutsfattare, kommuninvånare och besökare.

Badplats i Bleket.

Medborgarnas strategier:

- *Den bebyggda miljön och det traditionella jordbrukslandskapet är identitetsskapande delar av landskapsbildningen som Tjörnborna sätter stort värde på. Vikten av att bygga på traditionellt sätt vid bergsfoten och att inte spränga och bygga på bergstoppar tas upp av många medborgare.*

och andra rekreationsanläggningar. Samtidigt utgör den orörda kustzonen ett stort värde och är en viktig del av Tjörns identitet. Det innebär att en noggrann avvägning alltid måste göras. Kommunens naturvårdsprogram innefattar både land och hav och de områden som är klassificerade i detta program markerar stora befintliga värden. Beträffande båtplatser är Tjörns kommuns strategi att i första hand utöka befintliga hamnar och i andra hand föreslå etablering av nya hamnar. De föreslagna nyetableringarna för badplatser och småbåtshamnar syns på respektive markanvändningskarta för varje tätort, se kapitel 4 i del 1. Ett exempel på nyetablering är den småbåtshamn som föreslås vid ”Goviken” i Stockevik, utanför Skärhamn. Eftersom detta område är utpekad i naturvårdsprogrammet som klass 1 kommer det att föregås av en fördjupad utredning. Utredningen kommer även att behöva analysera behovet av parkeringsplatser och förbättringar av infrastruktur.

Man kan även komplettera nya hamnar och utökning av befintliga hamnar med isättningsramper på strategiska ställen för att möjliggöra förvaring av mindre båtar på trailer istället för att ha en traditionell båtplats.

Tjörns kulturminnesvårdsprogram

I Tjörns kulturminnesvårdsprogram från 1988 står beskrivet att målen för kulturminnesvården på Tjörn är:

- Att ta vara på och föra vidare den bebyggelse-tradition och landskapsbild som människorna på Tjörn format under tusentals år.
- Att områden av stort kulturhistoriskt värde bevaras intakta samtidigt som förutsättningar ges för ett fortsatt näringsliv och boende.

- Att de kulturhistoriska synpunkterna ges en stor roll vid planeringen på Tjörn. Om den värdefulla miljö som finns på ön tas tillvara kan nutidsmänniskan bättre förstå sin roll i utvecklingen och aktivt påverka hur hon vill ha den framtida miljön.
- Att den kulturhistoriska kunskap och erfarenhet som finns på Tjörn tas tillvara och förs vidare till kommande generationer.

Den bebyggda miljön är en viktig del av Tjörns kulturhistoria och Kulturminnesvårdsprogrammet från 1988 ska revideras. I handlingen, som benämns ”kulturmiljöprogram”, ska värde- och karaktärsbeskrivningar göras. Både den bebyggda miljön och andra kulturminnen, till exempel forn-lämningar, ingår i kulturmiljöprogrammet.

**DET GODA LIVET -
Inriktning och följduppdrag 3*****Inriktning natur- och kulturvärden***

Värdefulla natur- och kulturmiljöer ska beaktas i all planering och de ansvarsarter som pekas ut i naturvårdsprogrammet ska särskilt värnas.

- *Byggnation i de områden som pekas ut som klass 1, klass 2 samt klass 3 bör undvikas.*
- *Fler mötesplatser ska skapas.*
- *Fler cykelvägar, ridvägar och promenadstigar ska etableras.*
- *Klargörande av ansvar och budgetering gällande renhållning.*
- *Fler båtplatser ska skapas.*
- *Öns historia ska lyftas fram i planeringen.*

Följduppdrag

- *Skötselplan för tätorternas närnaturmiljö ska upprättas.*
- *Regler ska upprättas för naturhänsyn vid all planering.*
- *Revidering av kulturminnesvårdsprogrammet.*
- *Fördjupad utredning av utvecklingen av kommunens småbåtshamnar.*

STRATEGI 4 – DET ROBUSTA SAMHÄLLET

Det robusta samhället handlar om hur väl samhällslets olika verksamheter kan stå emot störningar. Exempel på sådana störningar eller risker är risker knutna till olika verksamheter och naturfenomen. Dessutom uppträder särskilda risker under beredskap och krig. Samhällets robusthet måste bedömas ur ett helhetsperspektiv, mot vilket riskanalyser och åtgärdsförslag bör ställas.

Kommunens grundsyn är att kommunen ska vara säker att leva i och att de tekniska systemen ska vara robust utformade så att störningar kan förekomma utan att vitala samhällsfunktioner upphör att fungera. Detta innebär bl a att riskkällor ska identifieras och reduceras och om möjligt elimineras. Det innebär också att reservsystem kan behöva utvecklas för viktigare försörjningssystem.

Nära kopplat till det robusta samhället är kommunens arbete med Säker och trygg kommun som ska genomsyra den verksamhet som kommuninvånarna möter varje dag.

Säker och trygg kommun

Kommunen har en relativt varierad riskbild. Det finns objekt och miljöer, som vid en oönskad händelse (t ex brand eller kemikalieutsläpp) kan leda till stora skador på människors liv och hälsa. Kommunen genomkorsas av en större väg; väg 160. Via denna passerar en stor andel av den totala trafiken med farligt gods. Genom Tjörn går omfattande trafik på sjöleder. Farleden på Marstrands- och Älgöfjorden in till hamnarna vid Vallhamn, Stenungsund och Uddevalla är intensivt trafikerade med fartyg med diverse farligt gods i sina lastutrymmen.

Även kommunens äldre bebyggelse med ett tätbebyggt bestånd som mestadels bebos av den äldre befolkningen, är särskilt känsligt för till exempel bränder.

Arbetet med översiktsplanen är viktigt eftersom den ger en helhetsbild av hur man vill utveckla samhället och förverkliga intentioner kring en säker och trygg kommun. Särskilt betydelsefullt är att utvecklingen redovisas ur medborgarnas olika perspektiv och innefattar till exempel hur samhället kan möta både de ungas och de äldres behov och önskemål. Ett samhälle som präglas

Bebyggelse vid pir på Åstol.

av olika former av nätverk mellan medborgare är ett viktigt verktyg för olika skadeförebyggande insatser. Dessutom innebär det att skadeförebyggande insatser i ett tidigt skede kan komma med i samhällsplaneringen.

Klimatpåverkan

I Tjörns klimatplan står att kommunen ansluter sig till de nationella målen om ett ekologiskt uthålligt samhälle. För energisektorn är de mest centrala av de 16 nationella miljömålen:

- begränsad klimatpåverkan
- frisk luft
- bara naturlig försurning
- god bebyggd miljö.

Miljöpåverkan

Alla förändringar innebär en påverkan på miljön. För att inte ge obotliga skador på lång sikt är det viktigt att förändringar kan ingå i ett kretslopp där naturen och miljön kan komma i balans relativt omgående.

Vid den omfattande utbyggnad som översiktsplanen nu presenterar finns det anledning att vid varje kommunal åtgärd begränsa långsiktiga negativa effekter på miljön det vill säga även på människor. Framför allt gäller det utsläpp av växthusgaser till följd av ökat energibehov, företrädesvis transporter och uppvärmning, avfallshantering samt påverkan på grundvatten och vattentäkter.

Ett antal åtgärder kan vidtas utan att det innebär några kortsiktiga kostnader genom att vid planering och upphandling ha som rutin att beskriva och minimera den miljöpåverkan som kan förutses.

Klimatförändringar

Vilken påverkan framtida klimatförändringar kan få för samhällsutvecklingen är en av de mest aktuella frågorna i planeringen idag med betydelse för det robusta samhället.

Översiktsplanen ska styra kommunens utveckling så att klimatpåverkan minskas samtidigt som den måste ta hänsyn till ett förändrat klimat och därmed hantera skadebegränsande åtgärder. Frågorna behöver hanteras för hela kommunen samtidigt som det också finns mer kritiska områden som behöver kartläggas. Den mest konkreta och akuta frågan att hantera för en kustkommun som Tjörn är de översvämningrisker som kan förväntas i samband med förhöjda havsnivåer.

Tjörns kommun följer de riktlinjer som Länsstyrelsen redovisar i dokumentet ”Stigande vatten i samhällsplaneringen”. I det fall det uppstår önskemål eller behov av att lokalisera bostadsbebyggelse på sådana nivåer där det finns sannolikhet för översvämningar ska en riskanalys tas fram.

Utifrån översvämningssynpunkt är det de havsnivåer som uppstår vid extrema högvatten som utgör problemet. Med en framtida höjning av medelvattennivån ökar frekvensen av vad som idag är extrema vattenstånd samtidigt som de allra högsta vattennivåerna stiger ungefär lika mycket som medelvattenhöjningen.

Översiktsplan 2013 redovisar i del 2 de viktiga vägar i kommunen som ligger inom riskzon vid översvämning samt visar de olika riskzonerna för översvämning i tätorterna, läs vidare i del 2 under rubrik *Översvämning*.

Området runt Morik elstation drabbas ofta av översvämningar.

I framtiden måste även större insatser göras för att minska risk för översvämningsskador för befintlig bebyggelse.

Det handlar bland annat om att rensa bäckar och diken men framförallt om att undvika bebyggelse på vissa områden som till exempel jordbruksområden längs befintliga bäckar. Dessa kan då översvämmas och buffra vatten vilket ger en fördröjande effekt vid kraftiga regn. I hanteringen av planer och bygglov bör alltid konsekvenser av att skapa ytterligare hårdgjorda ytor belysas. Det betyder att ytor som kan tillåtas bli översvämmade och ytor för fördröjningsmagasin och liknande reserveras.

Relaterad information finns i del 2 allmänna intressen under följande rubriker:

- *Energi.*
- *Teknisk försörjning.*
- *Miljö- och riskfaktorer.*

Riskområden

Någon heltäckande inventering av riskområden för erosion, skred och ras har inte gjorts på Tjörn. Ny bebyggelse tillkommer i huvudsak genom antagna detaljplaner och inför påbörjandet av arbetet med en ny detaljplan utreds därför behovet av separata utredningar. Vad gäller geologi och geoteknik utreds även dessa frågor i varje enskild detaljplan. Vad gäller radon finns en översiktlig inventering över kommunen. Ett samlat kunskapsunderlag med anvisningar ska upprättas om de riskfaktorer som bör checkas av i planeringssammanhang.

IT-infrastruktur

När va-projektering och andra grävarbeten genomförs ska man samtidigt utvärdera behoven och kostnader för att lägga tomrör för framtida fiberetablering, för att möjliggöra en kostnadseffektiv utveckling av IT-infrastrukturen på Tjörn.

VA-planering

Utbyggnad och utveckling av kommunalt VA behandlas i en särskild VA-plan. Den nuvarande VA-planen antogs år 2006 och behandlar åren 2005-2025. Innehållet är till stora delar fortfarande relevant, men det har blivit nödvändigt att göra en uppdatering. En av de viktigaste anledningarna till detta är att få med det regionala perspektivet. VA-försörjningen ställs ständigt inför ökande krav,

och det blir därför nödvändigt att samverka över kommungränserna, dels att samutnyttja tekniska anläggningar och dels att samordna kompetensförsörjningen. Uppdateringen av VA-planen har påbörjats och ska vara klar under 2013. När det gäller långsiktig vattenförsörjning så behandlas den även i en regional vattenförsörjningsplan, som tas fram under Göteborgsregionens ledning. Även vattenförsörjningsplanen beräknas vara klar under 2013. Följande kan sammanfattas från det pågående arbetet med de två planerna.

Dricksvatten

Kommunen tar sitt dricksvatten från Tolleby och Bö Tjärn. Vattnet behandlas i ett modernt ytvattenverk som vidareutvecklas med ytterligare behandlingssteg för att säkerställa god kvalitet på dricksvattnet. Nuvarande vattentäkt utnyttjas i hög grad för befintlig befolkning. Med ökande befolkning kommer vattenförbrukningen att öka. Kommunen planerar att tillgodose behovet av ökade volymer, för den kommande tioårsperioden med egna åtgärder som att bygga ett nytt mindre dämme vid Tolleby. På sikt behöver marginalerna ökas och kommunen planerar i första hand att köpa färdigbehandlat dricksvatten från minst en grannkommun. Sådana diskussioner har inletts med bl.a. Kungälv kommun. Detta blir då ett komplement, medan huvuddelen av Tjörns vattenförbrukning även fortsättningsvis kommer att tillgodoses av nuvarande vattenverk.

Avloppsvatten

Avloppsvattnet leds för närvarande till fyra kommunala reningsverk. Kommunen planerar att avveckla två av dem under närmsta femårsperioden. Kvar blir Ängholmens reningsverk som kommer att ta emot avlopp från hela västra Tjörn samt Höviksnäs reningsverk som tar emot avloppet från östra Tjörn. På dessa båda reningsverk har om- och tillbyggnad inletts för att med klara allplanerad belastning åtminstone fram till år 2040. Vid båda verken finns möjlighet att därefter utöka kapaciteten ytterligare. Ängholmens reningsverk byggs om så att det även kan ta emot processavloppsvatten från fiskindustrierna på västra Tjörn.

Dagvatten

Dagvattnet omhändertas utifrån den lämpligaste möjliga tekniken för varje område. Allmänt sett är det bra om dagvatten kan fördröjas, infiltreras och fylla på grundvattnet. På många ställen på Tjörn kan detta inte göras utan översvämningsrisk för fastigheter. I områden med bebyggelse är det därför ofta nödvändigt att avleda större delen av dagvattnet via diken och ledningar. Det är mycket viktigt att översvämningsrisken beaktas vid lokalisering av ny bebyggelse. Områden med särskilt hög risk för översvämmning bör inte nybebyggas. I befintlig äldre bebyggelse, där inga särskilda dagvattenledningar anlades samtidigt med vatten- och avloppsledningarna, kommer det i vissa områden bli nödvändigt att på sikt komplettera med särskilda dagvattenledningar.

Bö Tjärn på Tjörn, både kommunens dricksvattentäckt och ett omtyckt rekreationsområde.

Enskild och kommunal VA-försörjning.

I befintlig planlagd permanentbebyggelse är kommunal VA-försörjning helt dominerande. Andra ytterligheten är utomplansbebyggelse där enskild VA-försörjning dominerar. Då är det ofta en enda fastighet som betjänas av en enskild VA-anläggning. På Tjörn finns också ett antal VA-föreningar, främst större områden med fritidshusbebyggelse som har löst VA-försörjningen genom gemensamhetsanläggningar. I vissa fall är dessa anslutna till kommunens VA-system via avtal, och i andra fall har de helt egna gemensamhetsanläggningar. Kommunen planerar för att successiv bygga ut kommunalt vatten till nya områden. Den VA-utbyggnad som planeras för de närmsta fem åren är med i kommunens investeringsplanering. För övriga områden behöver utredning göras inom ramen för uppdatering av VA-planen. En särskild LOVA-finansierad utredning görs för Stigfjordsområdet, på Norra Tjörn. I områden där kommunal va-utbyggnad inte visar sig vara aktuell, ens på lång sikt, är det viktigt att undermåliga va-anläggningar ersätts med välfungerande enskilda anläggningar. Att förbättra de enskilda avloppen är en viktig åtgärd för att förhindra övergödning i hav och vattendrag.

Nyexploatering

Vid nyexploatering är kommunal va-försörjning naturlig, så snart det handlar om samlad bebyggelse. För att få en samhällsmässigt kostnadseffektiv exploatering ska kostnaderna för va-utbyggnad och konsekvenserna av denna ingå i beslutsunderlaget, då val görs av vilka områden som ska exploateras. Detta är preciserat i det åtgärdsprogram som beslutas av Vattenmyndigheten för Västerhavet enligt 5 kap. 5§ miljöbalken och 6 kap. 1§ förordningen om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.

Infrastruktur

Tjörnbroolyckan 1980 visade hur sårbar kommunen är och hur viktiga vägförbindelserna till grannkommunerna är. Det är därför angeläget att framtida reservmöjligheter klarläggs och säkerställs i samråd med berörda grannkommuner.

DET ROBUSTA SAMHÄLLET - Inriktning och följduppdrag

Inriktning

- *Alla detaljplaner redovisar dess konsekvenser avseende energiåtgång, teknisk försörjning och miljö- och riskfaktorer.*
- *Möta behoven för unga, äldre och särskilt utsatta personer.*
- *Säkerheten för oskyddade trafikanter förbättras.*

Följduppdrag

- *Sammanställning av miljö- och riskfaktorer i en miljödatas kopplad till plan- och bygghantering.*
- *Aktualisering av VA- planen från år 2006.*
- *Energibruksplan upprättas.*

Tjörnbröolyckan 1980 visade hur sårbar kommunen är.

4. MARK- OCH VATTENANVÄNDNING,

INLEDNING

*För hela Tjörns kommun gäller att bostadsbyg-
gandet bör ske i, eller i anslutning till, utpekade
samhällen utmed kommunens huvudstråk. Detta
för att stärka förutsättningarna att verka i riktning
mot ett mer hållbart transportsystem.*

Fyra tätortsstudier har upprättats, alla med en
utblick mot år 2025. Avsikten med tätortsstudierna
är att de ska kunna utgöra program för kommande
detaljplanering. I tätortsstudierna har orternas
utbyggnadsmöjligheter utretts ur ett helhetsper-
spektiv. För Kållekärr finns ett följduppdrag att
genomföra en helhetsstudie och även här kan ett
antal nya bostäder och verksamheter tillskapas.

Med utblick mot 2025 ger tätortsstudiernas
föreslagna bebyggelseområden förutsättning att
bygga de 2 000 bostäder som är kommunens mål.
Tätortsstudierna sammanfattas i detta dokument
med kartor, vilka redovisar de olika föreslagna
utbyggnadsmöjligheterna. Samtliga tätortsstudier
har varit på samråd samt antagits och endast min-
dre justeringar har gjorts inför sammanställningen
i översiktsplanen.

Utanför tätorterna, men inom det område som
i den lokala strukturbilden kategoriseras som ”ut-
veckling för långsiktig tätortsutveckling”, ligger
industriområdena Svanvik samt Vallhamn. Dessa

områden ses som mycket viktiga att utveckla, för
att skapa arbetsplatser inom kommunen.

Ett område, Tyfta, föreslås för utveckling av vind-
kraft. Området redovisas på plankartan.

ÄNDRINGAR I TÄTORTSSTUDIERNAS

I vissa av tätortsstudierna har något ställnings-
tagande ändrats, efter att t ex program med mer
detaljerat fokus har upprättats eller planarbeten
har påbörjats. Dessa ändringar redovisas i slut-
tet av kap. 4. Större förändringar i förhållande
till tätortsstudierna kräver en antagen fördjupad
översiktsplan innan de är möjliga att genomföra,
alternativt en ny antagen tätortsstudie samt en
aktualisering av översiktsplanen. Exempelvis kan
detta bli fallet om man beslutar att gå vidare med
förslaget till nytt färjeläge i Vättnesvik, Rönnäng.

Naturvårdsprogrammet som har tillkommit
efter upprättandet av de flesta tätortsstudierna,
pekar också på vissa konflikter. I de fall det är
en konflikt mellan tätortsstudiernas redovisade
förslag till byggnation och redovisade höga natur-
värden gäller alltid att ett planarbete ska föregås
av en naturinventering i ett tidigt skede. Detta för
att bedöma lämpligheten och omfattningen av
planarbetet.

Skulptur av Claes Hake vid Myggenäs Korsväg, Tjörns Entré t v. / Färjeläget till Brattön t h.

De områden som i naturvårdsplanen betecknats klass 1 och där det är en konflikt mellan kommunens naturvårdsprogram och föreslagen byggnation är:

- Vilekärrsområdet i Skärhamn.
- Nordviksängsområdet i Skärhamn.
- Föreslagen hamnutbyggnad Goviken, Skärhamn.
- Föreslagen byggnation i vattnet söder om Tjörns entré, Myggenäsområdet.

De områden där det i tätortsstudierna föreslås en exploatering och där byggande förutsätter en ändring i strandskyddsgränserna är följande:

- Utbyggnad av Skärhamns hamn.
- Byggnation av konferensanläggning på berget söder om Nordiska Akvarellmuseet.
- Utbyggnad av hamnen Nordeviks strand.
- Utbyggnad av badplats, Bö Kile.
- Utbyggnad av campinganläggning Röavallen.

- Utbyggnad av badplats norr om Stockevik.
- Ny hamn vid Goviken, Stockevik.
- Nyexploatering av båtplatser, bostäder och verksamheter på Almön och kring Tjörns entré.
- Byggnation av bostäder i Kårevik, Rönnäng.

I tätorterna har även ett antal platser där stor risk för översvämning föreligger uppmärksammas. Dessa redovisas i del 2 under rubrik *Översvämning*. För de områden som ligger i zon två till fyra förutsätter en exploatering att en särskild riskanalys visar hur översvämningens riskerna ska hanteras. Exempel på sådana områden är magasinområdena i Skärhamn och på Klädesholmen samt vissa av de mer låglänta delarna i Höviksnäs.

Nordviksstrand t v. / Nordviksängsområdet Skärhamn t h.

SAMMANFATTNING AV TÄTORTSSTUDIE SKÄRHAMN

Vision Skärhamn 2025

Skärhamns näringsliv har utvecklats och många arbetsplatser har tillskapats, framförallt inom besöksnäringen. En allsidig bostadsutbyggnad har skett och orten har framförallt kompletterats med bostäder för yngre och äldre, mestadels i de centrala delarna. Skärhamns unika identitet har ytterligare förstärkts genom ett bevarande av den befintliga historiska kärnan och en utveckling av ett centralt gång- och cykelstråk som binder samman de olika delarna av samhället och minskar bilberoendet. Många fritidsaktiviteter har tillskapats och möjligheterna till närrekreation är goda.

Skärhamn, historik och idag

Skärhamn ligger på västra Tjörn och har en stor skyddad hamn. Samhället utvecklades kring fiske och efterhand gav fisket, fiskberedningen och sjöfarten en stark grund för utveckling och tillväxt. Orten var en gång en av landets största sjöfartsorter och hemmahamn för många fraktfartyg. Under 70-talet till och med slutet av 80-talet växte orten mycket genom nybebyggelse bland annat i områden som Kroksdal och Tubberöd. Skärhamn räknas idag som kommunens centralort och även om rollen som handelshamn i stort sett har upphört, lever rederinäringen till viss mån kvar. Genom Nordiska Akvarellmuseet etablering år 2000 har Skärhamns roll som ett attraktivt besöksmål stärkts.

Natur och kulturvärden

Den äldre bebyggelsen i Skärhamns samhällskärna är utpekad som värdefull kulturmiljö och ingår i kommunens kulturminnesvårdsprogram. Från kulturhistorisk synpunkt är det angeläget att bevara miljön levande med såväl verksamheter, bostäder som service. Ett bevarande av kulturmiljön är viktigt inte bara ur kulturhistorisk synvinkel utan även för den framväxande besöksnäringen.

Såväl Toftenäsreservatet norr om samhället som strandområdena mot havet är utpekade som riksintressen. Toftenäs har så höga naturvärden att det även är utpekad som Natura 2000-område. Dess närhet till samhället gör att det utgör en stor tillgång som närströvsområde. Toftenäs, samt Breviks och Säby kilar, tillhör ett av Bohusläns mest värdefulla fågelområden.

Medborgarnas strategier:

- För en utveckling av Skärhamn pekar medborgarna framförallt på vikten av fler arbetsplatser och bättre infrastruktur.
- I ett EU-projekt togs en vision fram att "Skärhamn ska bli den mest levande hamnen i Bohuslän året om".

Mål

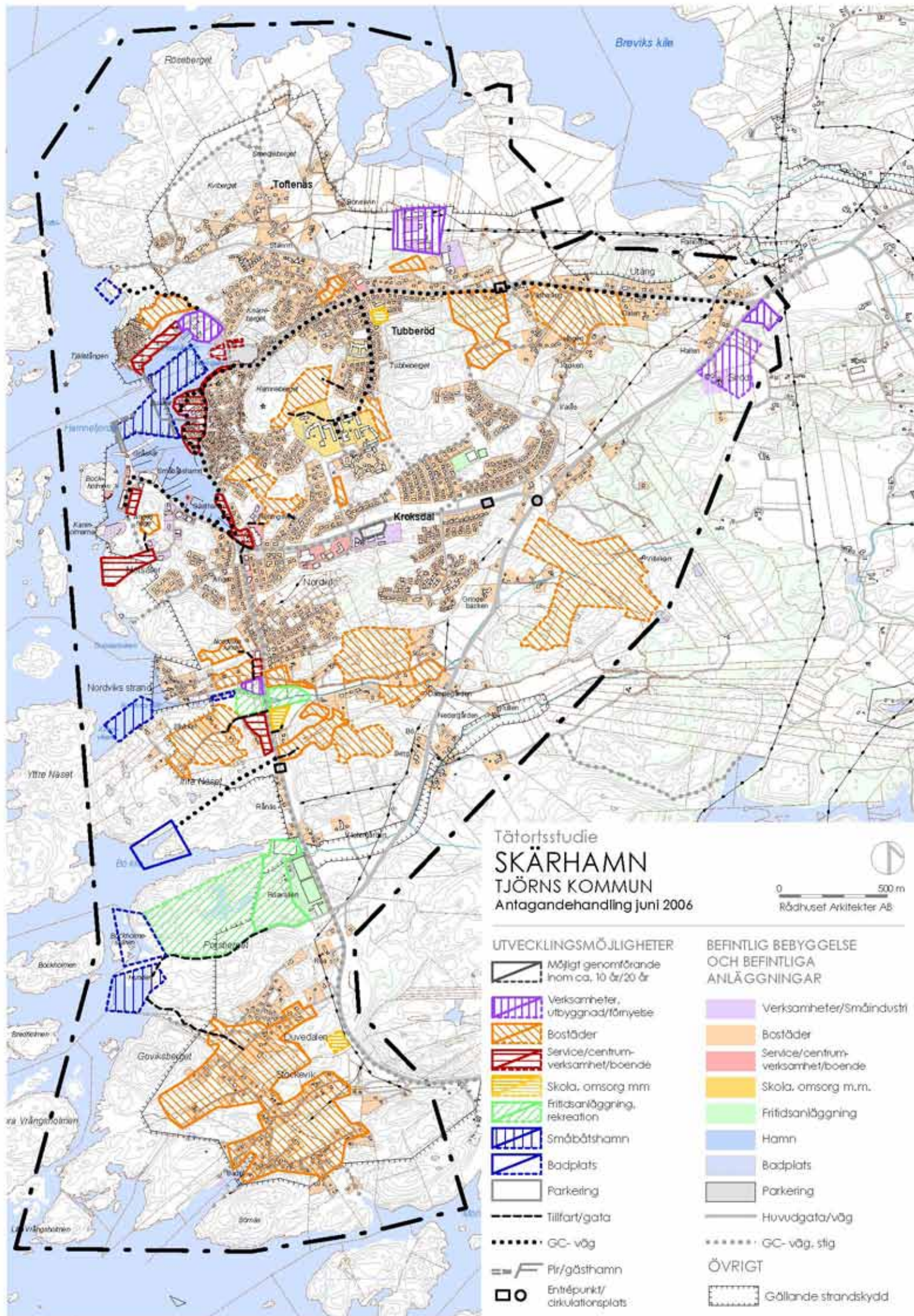
- Ta tillvara och utveckla Skärhamns speciella förutsättningar för näringslivsutveckling, inte minst inom besöksnäringen.
- Skapa framförhållning för 600–700 nya bostäder, samt cirka 100 bostäder i Stockevik, med olika bostadstyper och med en god tillgänglighet till service och fritidsaktiviteter.
- Bevara och utveckla karaktär och identitet i Skärhamns bebyggelse.
- Ta tillvara och utveckla områdets förutsättningar för en rik fritid.

Strategier

- Kompletteringar för att utveckla besöksnäringen till exempel hotell, camping, vandrarhem och en utökad gästhamn. Besöksnäringen utvecklas även genom att bevara den genuina bebyggelsekaraktären.
- Skapa en ökad hamncapacitet genom att utveckla hamnområdet i Skärhamn, utveckla befintlig hamn i Nordviks kile och en ny hamnanläggning nordväst om Goviksberget.
- Underlag för fler butiker och verksamheter skapas genom ett sammanhängande, separat gång- och cykelstråk som ger fler besökare i hela centrumkärnan.
- Skapa fler arbetstillfällen genom att ge möjligheter till småskalig verksamhet i bottenvåningar och planera för verksamheters behov.
- För att tillgodose ett framtida ökat behov av bostäder till ungdomar, ensamstående föräldrar och äldre samt för att utveckla en levande stadskärna föreslås ett flertal möjliga byggnationer av centrala bostäder.

Nästa sida:

Karta från "Tätortsstudie för Skärhamn, antagen av KF 2006-06-19 § 70". Tidshorisont år 2025.

Tätortsstudie
SKÄRHAMN
 TJÖRNS KOMMUN
 Antagandehandling juni 2006

0 500 m
 Rådhuset Arkitekter AB

UTVECKLINGSMÖJLIGHETER

- Möjligt genomförande inom ca. 10 år/20 år
- Verksamheter, utbyggnad/förnyelse
- Bostäder
- Service/centrum-verksamhet/boende
- Skola, omsorg m.m.
- Fritidsanläggning, rekreation
- Småbåtshamn
- Badplats
- Parkering
- Tillfart/gata
- GC- väg
- Pir/gästhamn
- Entrépunkt/cirkulationsplats

BEFINTLIG BEBYGGELSE OCH BEFINTLIGA ANLÄGGNINGAR

- Verksamheter/Småindustri
- Bostäder
- Service/centrum-verksamhet/boende
- Skola, omsorg m.m.
- Fritidsanläggning
- Hamn
- Badplats
- Parkering
- Huvudgata/väg
- GC- väg, stig
- ÖVRIGT
- Gällande strandskydd

SAMMANFATTNING AV TÄTORTSSTUDIE RÖNNÄNG - BLEKET - KLÄDESHOLMEN

Vision Rönnäng - Bleket - Klädesholmen 2025:

Orterna har kompletterats med en blandning av hyresrätter, bostadsrätter och småhus, näringslivet har stärkts och fler gästhamnsplatser, parkeringsplatser och övernattningsmöjligheter har skapats. Som besökare hittar man lätt till de olika delarna av tätortsområdet där de tre olika delarnas karaktär har bibehållits och utvecklats. De tre delarna har knutits samman med hjälp av ett sammanbindande, upplyst gång- och cykelstråk.

Rönnäng - Bleket - Klädesholmen, historik och idag

På Klädesholmen förekom tidigt bosättning. Under det stora sillfisket på 1700- och 1800-talet växte befolkningen och det var även under 1700-talets sillperiod som Rönnängs och Blekets samhällen växte fram. Efter andra världskriget minskade fisket och andra näringar började bli viktiga för orterna. Rönnäng fick en betydande inflyttning och utvecklades till sydvästra Tjörns centralort. Klädesholmen utvecklade fiskerieringen och blev en betydande verksamhetsort för sillkonservindustri.

Orterna har idag ändrat karaktär från expansiva näringsorter inom fiskerinäringen och dess natursköna läge vid havet har gjort dem attraktiva för sommargäster.

Natur och kulturvården

Den äldre bebyggelsen på Klädesholmen är utpekad som värdefull kulturmiljö och ingår i kommunens kulturminnesvårdsprogram. Det är den täta bebyggelsen och de stora beredningsmagasinen mot sjöfartssidan som anses viktiga att bevara. Inom tätortsområdet finns även ett flertal fornlämningar.

I anslutning till Rönnäng ligger Tuveslätts naturreservat med ett stort antal sällsynta växter. Naturreservatet är även av riksintresse för naturvården. Vattenområdet utanför Rönnäng - Bleket - Klädesholmen är av riksintresse för friluftslivet.

Medborgarnas strategier:

- För en utveckling av orterna Rönnäng-Bleket-Klädesholmen pekar medborgarna framförallt på vikten av fler arbetsplatser, bättre kollektivtrafik och en lösning av parkeringsfrågan i Rönnäng.

Mål

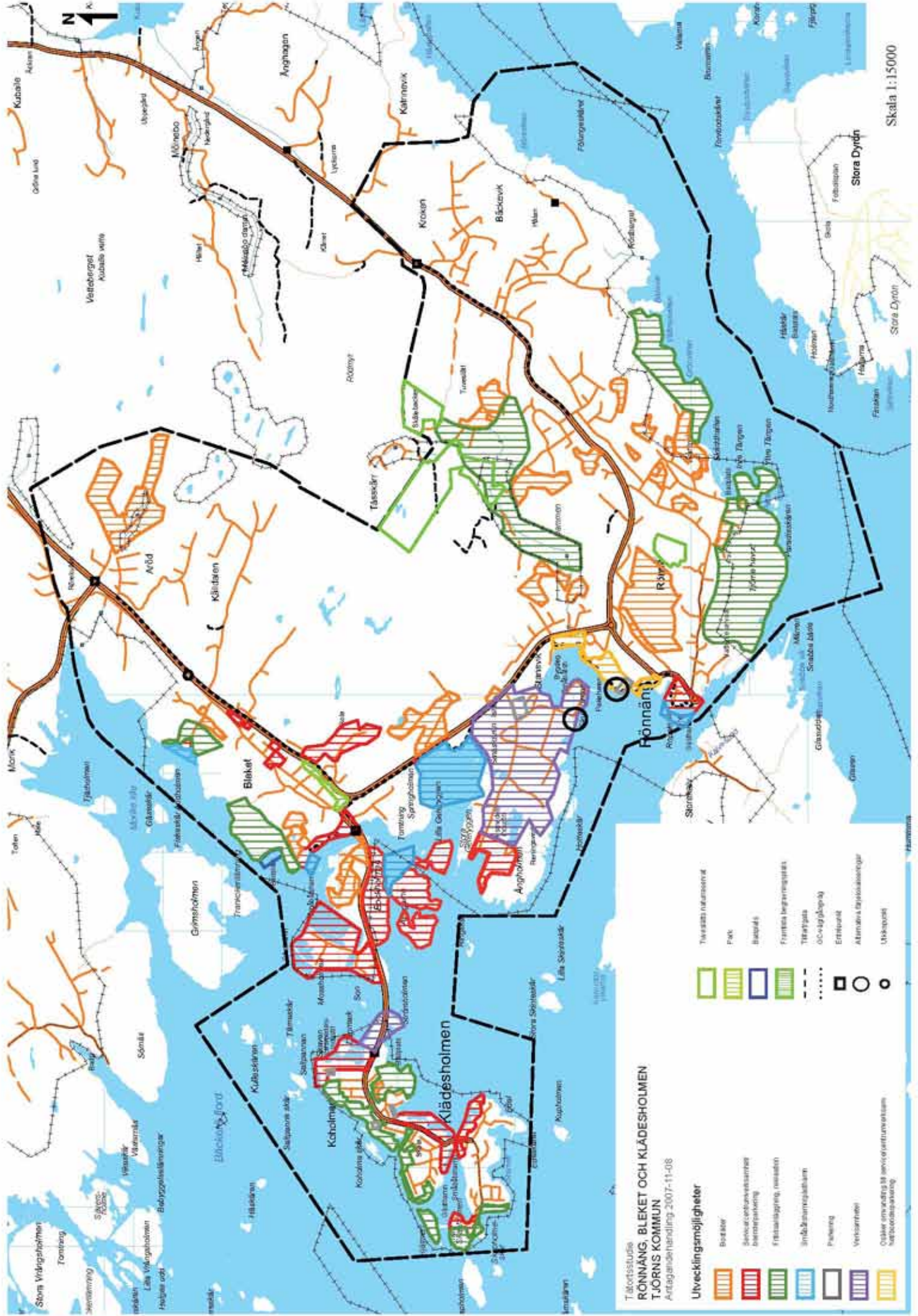
- Skapa förutsättningar för en utbyggnad av drygt 400 bostäder med en allsidig sammansättning och med god tillgänglighet till serviceutbud och fritidsaktiviteter.
- Skapa förutsättningar för näringslivets utveckling.
- Finna nya hållbara trafiklösningar som gynnar tätorternas utveckling.
- Lyfta fram och förstärka de tre tätorternas olika identiteter.
- Skapa en balans mellan ny bebyggelse och befintliga natur- och kulturmiljöer.

Strategier

- För att skapa en attraktiv boendemiljö i tätortsområdet skapas förutsättningar för att ge ett rikt fritidsliv. Till exempel föreslås utvecklingsmöjligheter för fler båtplatser samt vandringsleder.
- Underlag för fler butiker och verksamheter genom ett sammanhängande, separat gångstråk som ger fler besökare i hela centrum.
- För att binda samman både Rönnäng och Bleket föreslås ett antal bostäder framförallt i den centrala delarna av orterna. Upplåtelseformerna föreslås vara varierade.
- För att skapa en bra trafikmiljö, ge goda förutsättningar för en utveckling av besöksnäring och för att ytterligare knyta samman de tre olika delarna av tätortsområdet föreslås även ett gång- och cykelstråk från centrala Rönnäng till Bleket och Klädesholmen.

Nästa sida:

Karta från "Tätortsstudie för Rönnäng - Bleket - Klädesholmen, antagen av KF 2007-11-08 § 129".
Tidshorisont år 2025, Tjörns kommun.

Tjörns kommun
RÖNÄNG, BLEKET OCH KLÄDESHOLMEN
 Tjörns Kommun
 Antagandehandling 2007-11-08

Utvecklingsmöjligheter

- Bostäder
- Service- och verksamhets-
områden
- Fritidsanläggning, rekreation
- Inomhusanläggningar
- Parkering
- Verksamhets-
områden
- Övrigt område till service- och verksamhets-
områden

- Turist- och naturområde
- FAK
- Bostads-
område
- Fritids- och rekreativ-
område
- Trafik-
område
- Övrigt område
- Ertidsgränser
- Administrativa gränslinjer
- Utspisnings-
ställe
- Utspisnings-
ställe
- Utspisnings-
ställe

SAMMANFATTNING AV TÄTORTSSTUDIE ALMÖSUND - MYGGENÄS - ALMÖN

Vision Almösund - Myggenäs - Almön 2025

Tätortsområdet har fått en stark karaktär med ett samlat centrum. Myggenäs Korsväg är en tydlig entré till både Tjörn och Myggenäsområdet. Området har en stor blandning av hyresrätter, bostadsrätter och småhus och orten präglas av närheten till vattnet, den rika fritiden och de vackra grönområdena.

Almösund - Myggenäs - Almön, historik och idag

Tätorten Myggenäs ligger samlad på Myggenäshöjdens plåtå och den östra sluttningen, ner mot vattnet. Marken öster om Myggenäshöjden är näringsfattig och inte lämplig för odling. Inte heller i ett historiskt perspektiv har jorden här brukats. På andra sidan Myggenäshöjden däremot finns goda jordar och här hittar man det som idag kallas gamla Myggenäs. Här bodde de jordägande bönderna, i anslutning till sina marker.

Myggenäs som ort tillkom efter att Tjörnbron blev klar 1960. Platsens förutsättningar som pendlingsort till i första hand Stenungsund gjorde den till en populär bostadsort. Huvuddelen av dagens bebyggelse kom till årtiondena som följde men under senare år har även Krossåsberget i sydöstra Myggenäs bebyggts med villor.

Myggenäs är den av kommunens tätorter som ligger närmast grannkommunerna och övriga orter i arbetsmarknadsregionen kring Göteborg. Förutsättningarna för utvecklingen av orten ska därför ses i ett perspektiv som är såväl regionalt som kommunalt och lokalt.

Natur- och kulturvärden

Den norra delen av Almösund omfattas av Tjörns naturvårdsprogram och anses ha unika naturvärden, främst tack vare de betade strandängarna. Delar av halvön har också klassats som värdefullt odlingslandskap av länsstyrelsen. I Runntången på halvöns norra sida finns rödlistade strandängarter samt den rödlistade arten ejder. På Almön finns den rödlistade västkustrosen. Strand- och vattenområdet öster om väg 169 och söder om väg 160 är utpekade som riksintresse för friluftslivet.

Medborgarnas strategier:

- *I Myggenäsområdet pekar medborgarna framförallt på vikten av att skapa fler mötesplatser.*

Mål

- Skapa förutsättningar för drygt 400 bostäder i tätortsområdet, med en variation till storlek, typ, upplåtelseform, tillgänglighet med mera. I befintlig bebyggelsestruktur ska endast varsamma kompletteringar tillåtas. Större bostadsprojekt bör endast tillkomma i oexploaterade delar.
- Utveckla centrum genom att utöka området, utöka antalet verksamheter och funktioner, stärka karaktären av tätortscentrum samt annonsera orten tydligare mot väg 160.
- Bevara områdets gröna karaktär, utveckla de befintliga gröna stråken samt vara återhållsam med byggnation inom grönstrukturen i befintlig tätort.
- Utveckla ortens näringsliv, huvudsakligen inriktat på service samt besöksnäring, genom att öka attraktionskraften för området.
- Stärka områdets position som knutpunkt i vägnätet och för kollektivtrafiken.

Strategier

- För att utveckla besöksnäringen och ge en god fritid åt de boende skapas yta i hamnarna och vid stränderna för etablering av verksamheter som kan erbjuda aktiviteter vid och på vatten. Som en del skapas en strandpromenad längs vattnet runt Almösund och Almön.
- För att ge tätorten en tydlig identitet och karaktär föreslås utbyggnadsmöjligheter som skapar ett tydligt centrum.
- För att ge en tydlig entré till orten ges möjlighet till utveckling av Tjörns entré som service- och informationspunkt för turism och kollektivtrafik.

Nästa sida:

Karta från "Tätortsstudie för Almösund - Myggenäs - Almön, antagen av KF 2011-02-24 § 28".

Tidshorisont år 2025, Radar Arkitektur & Planering.

Teckenförklaring:
 H- Skärgårdslandskapet och vattnet
 A- Centrum och service
 F- Natur, grönstråk och rekreation
 B- Bostäder
 V- Verksamheter
 K- Kommunikationer och samband

nuvarande/oförändrad markanvändning		föreslagna förändringar	
Skärgårdslandskapet och vattnet			H
Centrum och service			A
Natur, grönstruktur och rekreation			F
Bostäder			B
Verksamheter			V
Kommunikationer och samband			K
			Strandskydd

SAMMANFATTNING AV TÄTORTSSTUDIE HÖVIKSNÄS

Vision Höviksnäs 2025

Höviksnäs karaktär har bibehållits och utvecklats så att dess identitet och samhällskänsla förstärks. Tätorten präglas av dess närhet till vattnet, det vackra böljande jordbrukslandskapet och den goda tillgången på fritidsaktiviteter. Orten har tillgång till god kollektivtrafik och viss samhälls-service inom gångavstånd.

Höviksnäs, historik och idag

Det ursprungliga Höviksnäs växte fram som färjeläge och förbindelseort till fastlandet. Efter hand byggdes här poststation, livsmedelsbutiker och trävaruhandel. I och med Tjörnbrons byggnation 1960 ändrades ortens förutsättningar radikalt. Dagens Höviksnäs har utvecklats utifrån de attraktiva omgivningarna vid Hakefjordens strand och vatten, samt det goda kommunikationsläget vid väg 169. Ett läge med goda förutsättningar för både arbetspendling och en rik fritid. Orten består idag av två delar; ”Nya Höviksnäs” beläget kring skolan och ”Gamla Höviksnäs”, vid det ursprungliga färjeläget.

Natur och kulturvärden

Området kring Gamla Höviksnäs och Låka utgör en värdefull kulturmiljö, som ingår i kommunens kulturminnesvårdsprogram. Området beskrivs här som äldre överfartsort till fastlandet, ursprungligen strandsittarplats. Bebyggelsen utmed gatan är väl bevarad.

Orten har även flera fornlämningar, ett parti med värdefull ädellövskog, områden med strandskydd och även mindre våtmarkspartier.

Mål

- Bebyggelsens nuvarande karaktär ska bibehållas och utvecklas, så att en gemensam identitet och samhällskänsla förstärks.
- Skapa en beredskap för 300- 400 bostäder i tätortsområdet. Bebyggelsen ska vara allsidigt sammansatt både vad gäller upplåtelseformer och hustyper.
- Områdets speciella värden för ett gott liv ska tas tillvara och utvecklas.

Medborgarnas strategier:

- *Höviksnäsborna pekar på naturen som den viktigaste identitetsskapande resursen och pekar på vikten av att skapa fler mötesplatser för barn och unga.*

- God tillgång till lokal och regional service ska eftersträvas.
- En samordning av VA-frågorna mellan Höviksnäs och övriga Hakenäset ska eftersträvas.

Strategier

- En nybyggnation mellan Nya och Gamla Höviksnäs skapar en gemensam identitet och binder samman ortens två delar. Utformningen av den framtida boendemiljön ges särskild vikt.
- För att binda samman orten och stärka samhällskänslan och den gemensamma identiteten byggs ett grönstråk med en gång och cykel väg mellan ”Nya och Gamla Höviksnäs”.
- Förutsättningarna för en rik fritid utvecklas, genom förslag om utbyggd badplats vid Låka, möjlighet att utveckla befintlig småbåtshamn och redovisning av utbyggnadsmöjligheter för sport och idrottsanläggningar på höjden nordväst om skolområdet. Vidare kan ridvägar utvecklas kring tätorten.
- Befintliga naturvärden värnas genom att det känsliga kustlandskapet i anslutning till viken i Höviksnäs inte bebyggs.
- Befintliga kulturvärden värnas genom en noggrann anpassning av nybyggnation i anslutning till bebyggelsen kring gamla Höviksnäs samt tydliga bevarandebestämmelser för befintlig bebyggelse i samband med upprättande av ny detaljplan.
- För att skapa en bättre trafikmiljö föreslås att den så kallade ”förbifarten” byggs, dvs att en ny väg byggs söder om Höviksnäs mellan nya och gamla Bergavägen.

Nästa sida:

Karta från ”Tätortsstudie för Höviksnäs, antagen av KF 2006-06-19 § 69”. Tidshorisont år 2025.

FÖRSLAGSKARTA
 Tätortstudie
HÖVIKSNÄS
 TJÖRNS KOMMUN
 Antagandehandling 2008-05-01

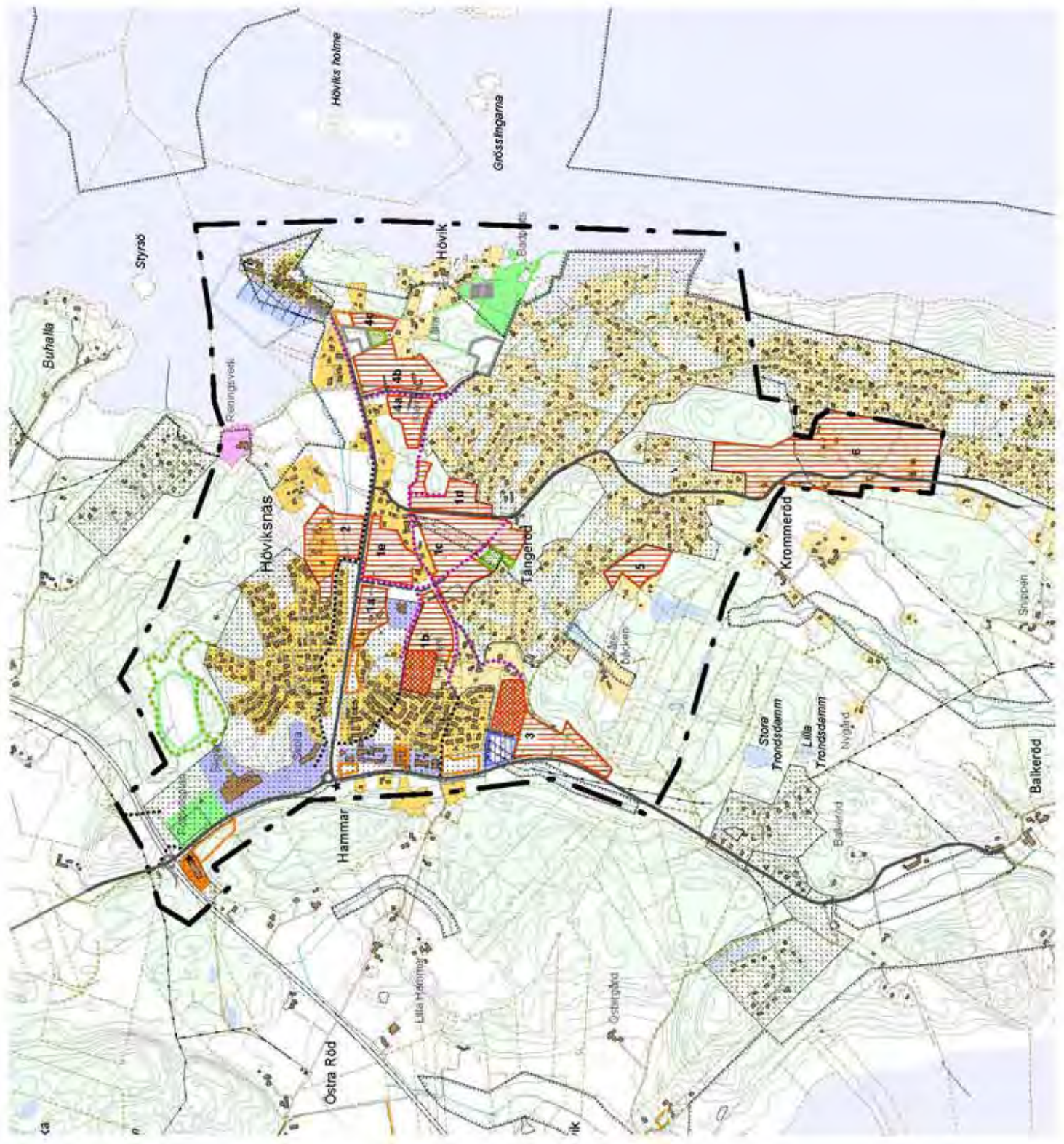
TECKENFÖRKLARING

FÖRHÄRDRADZONER OCH VATTENAVVIKINGAR

- Vensamheter
- Allmänt ändamål
- Service/centrum
- Kostäder, helår
- Fristidstugbyggnad
- Småbåthamn
- Parkering
- Huvudväg
- Motorväg
- GC-väg
- Återvinningstation

FÖRHÄRDRADZONER OCH VATTENAVVIKINGAR

- Allmänt ändamål
- Service/centrum/delvis bostäder
- Bostäder, omvändning till helår
- Bostäder, framtida småhus/leibostäder
- Fristidstugbyggnad
- Rekreation och lek
- Småbåthamn
- Parkering
- Väg
- Lokalgata
- GC-väg
- Cirkulationsplan
- Övrigt
- Gefärs för tätortstudie
- Strandskyddsområde
- Detaljplan

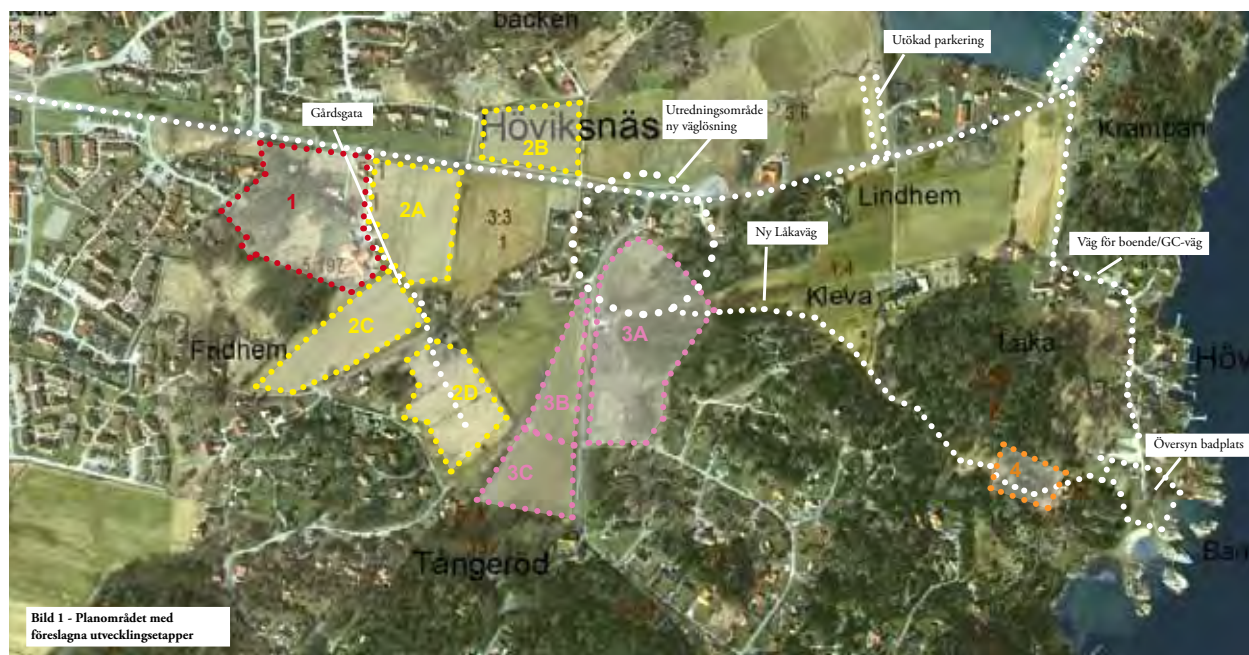
Ändringar i tätortsstudie Höviksnäs

Efter att tätortsstudien för Höviksnäs antogs togs ett program för centrala Höviksnäs (kallat ”Hövik 5:1”, se bild nedan) där området mellan Låkabadet och Tångeröds förskola behandlades. Programmet godkändes i Samhällbyggnadsnämndens arbetsutskott 2008-12-08 §223. Programmet har en något annorlunda utformning än tätortsstudien och föreslår att befintlig väg till Låkabadet blir en väg för boende i området samt en gång och cykelväg. En ny väg till Låkabadet längs med befintlig traktorväg, se nedanstående kartbild. Den i tätortsstudien föreslagna parkeringen i förlängningen av denna väg föreslås i programmet bli både bostäder och parkering.

Programmets förslag (se längst ned på sidan) gör att den omdebatterade föreslagna vägen över jordbruksfastigheten väster om dagens Låkaväg kan utgå. En eventuell exploatering av området kräver tillfartsväg, men sker helt på fastighetsägarens initiativ.

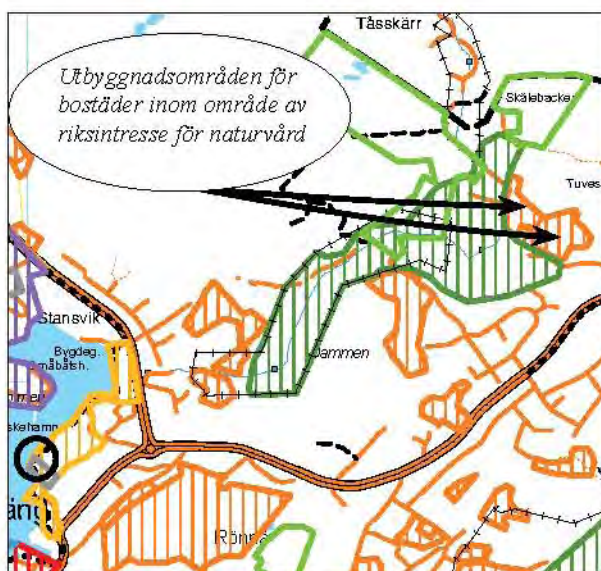
Höviksnäs.

Karta från ”Program för Hövik 5:1 m fl, godkänd av SBN AU 2008-12-08 § 223”, Tjörns kommun.

Ändringar i tätortsstudie Rönäng - Bleket - Klädesholmen

Tuveslättis naturreservat utgör även riksintresse för naturvård. Riksintresseområdet har dock en något större utbredning än naturreservatet, vilket innebär att de nya bostadsområden som föreslagits i anslutning till Tuveslättis naturreservat till viss del har hamnat inom riksintresseområdet. Kommunen bedömer därmed att en byggnation i de delar av de utpekade områdena som berörs av riksintresse är mindre lämplig att genomföra (se bild nedan till höger). Att bebygga dessa områden utgör även en konflikt med utpekade värden i kommunens naturvårdsprogram.

Utsnitt av karta från "Tätortsstudie för Rönäng - Bleket - Klädesholmen, antagen av KF 2007-11-08 § 129". Tidshorisont år 2025, Tjörns kommun.

Höviksnäs överst t v. / Skärhamn överst t h.

Klädesholmen nederst t v. / Almösund, foto: Radar Arkitektur & Planering nederst t h.

ÖVRIGA TJÖRN

För Tjörns identitet är även både den levande landsbygden och de små samhällena på öarna utanför ön Tjörn av stor betydelse. Här lever nästan hälften av dagens befolkning och det småskaliga jordbruket med många små företag och kustsamhällena som lever året runt är av största vikt att utveckla. För besöksnäringen är dessa delar centrala och en stor del av attraktionen består av att det är fortsatt levande bygder och samhällen.

Förutom Skärhamn, Rönnäng- Bleket- Klädesholmen, Höviksnäs och Almösund- Myggenäs- Almön finns ytterligare en större tätort på Tjörn, Kållekärr. För denna ort kommer en tätortsstudie att upprättas inom kort, vilket är ett följduppdrag till Översiktsplan 2013. Vad gäller bebyggelseutveckling är strategin att bygga främst i tätorterna, men gällande övrig utveckling och näringsliv är landsbygd och de mindre öarna en tydlig del av utvecklingsmålen i planen.

Övriga Tjörn består av landsbygden på norra Tjörn där orterna Långekärr och Björholmen ingår samt mellersta och östra Tjörn, inklusive de mindre öarna utanför Tjörn. Befolkningen i dessa områden uppgår till cirka 6 200 personer vilket motsvarar drygt 40 % av Tjörns totala befolkning. Andelen som bor utanför de större tätorterna är oförändrad sedan 20 år tillbaka. Inom området finns dock stora variationer av hur befolkningstrukturen har utvecklats.

På landsbygden i Valla och i Klövedal samt Kållekärrs glesbygd har befolkningsökningen varit

mycket stor den sista tioårsperioden, vilket troligtvis beror på permanentning av fritidshus men även på att jordbruk med äldre ensamhushåll övergått till att bli bostäder för barnfamiljer.

På öarna utanför Rönnäng har bebyggelsen till olika stor del övergått från ett åretruntboende till sommarboende. För en utveckling av öarna året runt tas frågan om parkeringsplatser i Rönnäng upp som en avgörande faktor och ett inventeringsarbete av möjlig utveckling av parkeringsplatser har gjorts i samband med en utredning av alternativa färjelägen i Rönnäng. Att behovet att lösa parkeringsfrågan är stort är tydligt och man kommer politiskt att besluta hur man kommer att arbeta vidare med denna fråga.

För övriga Tjörn har det framkommit under samrådsprocessen att frågorna om utveckling av kollektivtrafik och gång- och cykelvägar är extra viktiga. Att dagens IT-utveckling gör det lättare att arbeta på distans en eller två dagar i veckan är också en viktig förutsättning för ett ökat åretruntboende. Öarna utanför Tjörn är dock mycket beroende av en fortsatt satsning på färjetrafik och kommunal service, förutom den nämnda parkeringsproblematiken.

Inom övriga Tjörn är det bara Dyrön som kommer att bli föremål för en större nybebyggelse, då övriga delar utgörs av landsbygd alternativt öar med mycket begränsad byggbar mark. Detta gör att en tätortsstudie inte kommer att upprättas. För Dyrön kan det dock bli aktuellt att ta fram ett program.

Sörby, Valla hed t v. / Kållekärr t h.

5. REGLER OCH REKOMMENDATIONER

ALLMÄNT

I detta avsnitt anges regler och rekommendationer som ska gälla vid prövning av bygglov och förhandsbesked samt vid planläggning. Till texten hör plankarta med områdesavgränsningar. Plankartan finns invikt i slutet av del 1.

Med regler avses gällande lagar, förordningar och bestämmelser som reglerar plan- och byggväsendet. Regler är juridiskt bindande.

Rekommendationer är kommunens ställningstagande till bebyggelseutveckling och mark- och vattenanvändning. Rekommendationerna är vägledande vid prövning där bindande regler saknas.

Lagstiftning och förordningar är omfattande och ändras relativt ofta. I översiktsplanen finns därför endast en översiktlig redovisning. För detaljerad information och rådgivning hänvisas till kommunens hemsida och informationsmaterial.

PLANKARTA

Plankartan kompletterar regel- och rekommendationstexten med geografiska områdesavgränsningar. Områden med regler redovisas utan särskild bokstavsbezeichnung. Områden med rekommendationer har bokstavsbezeichnung som korresponderar med rubrik i texten (ex R1 nedan).

Plankartans skala sätter gränser för detaljeringsgrad i kartans områdesavgränsningar. Av läsbarhetsskäl redovisas därför inte alltför små områden på kartan. I vissa delar förekommer mindre förenklingar i gränsdragningen. Vid ärendeprovning bör därför kontroll ske mot beskrivning i del 2 *Allmänna intressen* eller mot aktuellt källmaterial.

PLANKARTAN BIFOGAS ÖVERSIKTSPLANEN.

REGLER

På plankartan och i tillhörande text redovisas områden som idag har juridiskt gällande bestämmelser enligt plan- och bygglagen.

På plankartan redovisas även områden skyddade av miljöbalkens sjunde kapitel:

- Naturreservat/ Landskapsbildskydd
- Djurskyddsområden
- Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk av EU:s mest värdefulla naturområden. Läs vidare om Natura 2000 i del 2 under kapitel *Naturmiljö*.

Textens rubriksättning följer områdesbenämningarna på kartan. I texten anges även bestämmelser enligt annan lagstiftning av betydelse för ärendeprovning. Av redovisningstekniska skäl utelämnas dessa dock från kartan.

Område med detaljplan

På plankartan redovisas samtliga områden med gällande detaljplan. Merparten av bebyggelsen i tätorterna och inom fritidshusområdena är detaljplanlagd. Inom dessa områden styrs markens användning och bebyggelsens utformning av detaljplanens bestämmelser. Inom fritidshusområdena finns särskilda möjligheter till större storlek på husen än vad detaljplanen anger.

Särskilda bestämmelser för en- och tvåbostadshus utanför detaljplan

Utanför detaljplan gäller vissa lättnader i bygglovsplikten för mindre tillbyggnader och komplementbyggnader till en- och tvåbostadshus. Detaljer i reglernas utformning bestäms av varje kommun, och nivån på lättnaden kan därför variera mellan kommunerna. För detaljerad redovisning hänvisas till Tjörns kommuns webbplats och informationsmaterial.

Strandskydd

Översynen av det utvidgade strandskyddet (100–300 meter) ska vara genomförd år 2014. Kommunen kommer att samverka med länsstyrelsen i det fortsatta arbetet med bedömningar av det utvidgade strandskyddets omfattning.

Inom områdena för tätortsutveckling kommer kommunen verka för upphävande av strandskyddet, där detta bedöms särskilt motiverat.

Inom de inre delarna av Tjörn kommer kommunen att utreda om det finns möjlighet att utpeka områden för landsbygdsutveckling, så kallade LIS-områden. Detta gäller främst inom strandskydd kring vattendrag. De områden som skulle kunna vara aktuella måste studeras bland annat med hänsyn till risker för översvämningar.

Inom Västra Götalands län har strandskyddet vid havet, runt sjöar och på ömse sidor om vissa större vattendrag fastlagts på en karta av länsstyrelsen. Strandskyddet gäller endast inom dessa områden. Övriga vattendrag omfattas därmed inte av strandskydd.

Skyddsområde för vattentäkt

Områdena kring den kommunala vattentäkten vid Bö/Tolleby/Olsby/Häle och de privata täkterna vid Ängeviken och Gullfjäll omfattas av särskilda skyddsföreskrifter. Områdenas avgränsning framgår av plankartan.

Skyddsföreskrifterna avser hantering av bland annat miljöfarliga ämnen, gödsel, avfall och avloppsvatten i syfte att förhindra utsläpp som kan skada vattentäkterna.

Särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten

Tjörns kommun omfattas i sin helhet av miljöbalkens särskilda bestämmelser om hushållning med mark i 4 kap §4.

Enligt bestämmelserna får fritidsbebyggelse komma till stånd endast i form av kompletteringar till befintlig bebyggelse. Om det finns särskilda skäl får dock annan fritidsbebyggelse komma till stånd, företrädesvis sådan som tillgodoser det rörliga friluftslivets behov eller avser enkla fritidshus i närheten av de stora tätortsregionerna.

Bestämmelser enligt annan lagstiftning

Utöver plan- och bygglagen och miljöbalken finns annan lagstiftning som styr plan- och byggväsendet, till exempel vägagen.

REKOMMENDATIONER

Följande rekommendationer gäller som underlag för prövning av ny bebyggelse utanför område med gällande detaljplan. De gäller även inom områden med detaljplan där större förändringar ska genomföras.

Angivna generella rekommendationer R, gäller allmänt inom kommunen. Områdesvisa rekommendationer gäller avgränsade områden enligt plankartan.

GENERELLA REKOMMENDATIONER

Plan- och bygglagen ställer krav på att mark som ska användas för bebyggelse är lämplig för ändamålet. Lämplighetsprövning sker antingen i detaljplan eller, om detaljplan inte behövs, i prövning av bygglov eller förhandsbesked.

Ny bebyggelse utanför detaljplan

Efterfrågan på mark för bebyggelse är stor inom Tjörns kommun. Natur- och kulturmiljövärdena är höga och tillgängliga markresurser är begränsade.

Ny spridd bebyggelse på landsbygden begränsas och tillåts endast om det finns särskilda skäl. För att uppnå en långsiktigt hållbar bebyggelsestruktur gäller ett generellt detaljplanekrav för ny bebyggelse inom kommunen. Kommunen är dock positiv till viss bebyggelse på landsbygden utan krav på detaljplan. Undantag från kravet på detaljplan kan medges för:

- Bostad för generationsskifte vid bedrivande av jordbruk eller annan pågående verksamhet på fastigheten.
- Bostad för bedrivande av jordbruk eller annan pågående verksamhet på fastigheten.
- Bostad som utgör stöd för lokal bygdemiljö eller bostad där djurhållning, landskapsvård med mera är ett tydligt inslag.
- Mindre anläggning för det rörliga friluftslivets behov.

Vid ansökningar om bygglov och förhandsbesked i områden utanför detaljplan ska lokaliseringsprövning ske utifrån allmän lämplighetsbedömning enligt plan- och bygglagen och kommunens översiktsplan. Vid prövningen ska också beaktas

allmänna intressen som till exempelvis möjligheten att ordna va-anläggning och infrastruktur som uppfyller kommunens krav, anpassning till terräng, landskapsbild och kulturvärden på platsen samt tillgång till kollektivtrafik. Omgivningspåverkan ska begränsas.

Bebyggelsens utformning och anpassning till omgivningen

Kraven på bebyggelsens utformning ser olika ut inom olika delar av Tjörn. Viktigast är anpassningen till omgivande bebyggelsemiljö i de områden, som utpekats som särskilt betydelsefulla ur kulturmiljösynpunkt. Det gäller främst de gamla fiskesamhällena och traditionsrika lantbruksmiljöerna. Här är oftast den traditionella utformningen den lämpliga lösningen. Utanför dessa områden kan utformningen vara traditionell eller ha dagens formspråk, men även här är det positivt med en viss sammanhållande stil och kravet på anpassning till omgivningen gäller alltid.

Som grundregel gäller att nya hus, tillbyggnader och ombyggnader ska anpassas till omgivande bebyggelsemiljö samt till natur- och kulturvärdena på platsen. Det innebär bland annat att nya bostadshus på landsbygden ges traditionella lägen som naturligt kompletterar befintlig bebyggelse. Bebyggelse bör så långt som möjligt anpassas till markens karaktär, utan utfyllnader och sprängningar utöver till exempel nödvändig ledningsdragning. Om- och tillbyggnader ska dessutom anpassas till befintligt hus och utföras varsamt. Nya bostadshus inom och i anslutning till värdefulla kulturmiljöer bör utformas på följande sätt:

- Traditionella volymer med sadeltak och 30–35 graders taklutning.
- 1½-planshus utförs med förhöjt väggliv.
- Fasader utförs med stående träpanel och traditionell fönsterutformning.
- Träfasader målas med ljus täckande färg (helst vit) och tak beläggs med matta röda tegelpannor. Alternativt kan fasaderna målas med röd slamfärg eller oljefärg om detta är tradition för hustypen och/eller omgivningen.
- Detaljer utformas med utgångspunkt i äldre tradition.

Södra hamnen, Skärhamn.

Om- och tillbyggnader inom och i anslutning till värdefulla kulturmiljöer bör utformas på följande sätt:

- Karaktären på befintlig byggnad bevaras.
- Om- och tillbyggnader underordnas befintlig byggnad.
- Fönstertyper och detaljer bibehålls.
- Balkonger och altaner begränsas i storlek för att inte dominera utformningen.

Även inom eller i anslutning till värdefulla kulturmiljöer kan utformning i dagens formspråk vara en godtagbar lösning. Detta förutsätter en omsorgsfull projektering med anknytning till traditionella värden.

För att uppnå förnyelse präglad av varsam utveckling vill kommunen satsa på information och dialog med fastighetsägare och med samhälls- och intresseföreningar. I enskilda ärenden kommer ansökningar som inte uppfyller kraven på anpassning och varsamhet att avslås.

De kulturhistoriska värdena i de äldre delarna av tätorterna ska säkerställas vid förnyelse av de äldre detaljplanerna enligt antaget ”program för revidering av inaktuella detaljplaner”.

Ny fritidsbebyggelse

Detaljplaner för ny fritidsbebyggelse kommer inte att antas. Bygglov för nya fritidshus utanför detaljplan kommer inte att beviljas.

Omvandling av fritidsbebyggelse till helårsboende

I anslutning till huvudstråket kan på sikt husen inom fritidshusområdena få samma storlek som inom kommunens tätorter. Detaljplanerna måste först ändras.

Även utanför huvudstråket finns inom de flesta fritidshusområdena möjlighet till viss ökning av byggnadsytan utöver gällande detaljplaners bestämmelser. För att möjligheten ska bli formellt fastlagd krävs att detaljplanerna ändras.

Innan detaljplanerna ändrats kan viss ökning av storleken prövas direkt i bygglov. Då krävs bland annat att områdets va-anläggning och infrastruktur uppfyller kommunens krav.

Permanentning ska inte underlättas om det medför olämpliga kommunalekonomiska kostnader eller miljömässiga konsekvenser.

Områden med inaktuella detaljplaner

Den äldre bebyggelsen i tätorterna har stora kulturmiljövärden och bör utvecklas varsamt. Nödvändiga moderniseringar och underhåll av byggnaderna måste underlättas. Inom fritidshusområdena bör ges möjlighet till större storlek i anslutning till huvudstråken.

Innan de inaktuella detaljplanerna förnyats, är det nödvändigt att hantera bygglovsärenden så att bebyggelsen utvecklas på önskvärt sätt. Prövning förutsätts utgå från aktuella politiska mål och fastighetsägarnas behov. Reglerna i de inaktuella detaljplanerna sätts in i detta sammanhang och ges en mer begränsad tyngd.

Områden med översvämningsrisk

Vid planering av ny bebyggelse i vattennära områden bör bostadsbebyggelse och samhällsviktiga funktioner placeras enligt länsstyrelsens planeringsunderlag ”Stigande vatten”. De olika zonerna redovisas i del 2, under rubrik *Översvämning*. Nybyggnation på lägre nivåer bör föregås av riskanalys.

Område med risk för skred och erosioner

Planläggning av ny bebyggelse inom låglänta områden med uppenbart dålig stabilitet ska undvikas. Inte heller områden med uppenbara risker för erosion och skred bör planläggas för bebyggelse.

Frågor som rör skred och erosion ska alltid belysas tidigt i planprocessen.

Områden för vindkraftverk

I område R3 *Utbyggnadsområde för vindkraftanläggning* och R5 *Område där mindre vindkraftverk kan prövas* gäller följande generella rekommendationer:

Lokalisering och placering

- Landskapets helhet ska ägnas särskild uppmärksamhet vid lokalisering av verk. Dominerande placering på kanten ovanför en bergvägg som avslutar ett öppet landskap bör undvikas.
- Riktvärde för minimiavstånd mellan enstaka bostad och vindkraftverk är 500 meter (respektavstånd) och mellan sammanhållen bebyggelse (tätorter, småorter och tät fritidsbebyggelse) och verk 1000 meter.

Kyrkesund, foto: Rådhuset Arkitekter t v. / Atenes magasin, Skärhamn t h.

- Inventeringar ska utföras av platsens natur- och kulturvärden och eventuell påverkan på dessa ska bedömas. Resultatet ska redovisas i projektets miljökonsekvensbeskrivning eller miljöanmälan.
- Geotekniska förutsättningar ska utredas i området för tillfartsvägar och vid behov för transporter till området. De geotekniska och bergtekniska säkerhetsriskerna som berör ras och skred ska klarläggas i ett tidigt skede.
- Markavvattning i skogsmark ska undvikas. För dispens från förbud om markavvattning krävs särskilda skäl. Länsstyrelsen är prövningsmyndighet.

Utformning

- Fackverkskonstruktioner ska undvikas av naturvårdsskäl och för att motverka uppkomst av oönskade ljud.
- Vindkraftverk bör färgsättas i ljusa grå eller vita kulörer. Reklam eller annan text bör inte tillåtas på torn. Mindre logotyp eller tillverkarens namn kan godtas på maskinhuset.
- Befintliga vägar ska utnyttjas i så stor utsträckning som möjligt. Ny vägdragning ska ske med största varsamhet och i möjligaste mån anpassas till det omgivande landskapet.
- Markkablar placeras om möjligt i eller vid tillfartsväg. Luftledningarna bör undvikas.

Hälsa och säkerhet

- På bostadstomt i närheten av vindkraftverk får den ekvivalenta bullernivån alstrad av vindkraftverk inte överstiga 40 dB(A).
- I områden för friluftsliv där en låg bullernivå utgör en viktig kvalitet och naturliga ljud dominerar, bör ljudet från vindkraftverk inte överstiga 35 dB(A). Det gäller till exempel utmed vandringsleder.
- Hänsyn bör tas till ljud med varierande ljudnivå (så kallat pulserande ljud) även om dessa variationer ligger på en lägre nivå än högsta ljudnivån.
- Antalet skuggtimmar per år vid bostad eller annan störningskänslig bebyggelse får uppgå till högst 8 timmar faktisk skuggtid per år.
- Skyddsavstånd till vägar och kraftledningar bör vara minst 1,5 gånger verkens totalhöjd, dock minst 50 meter.

Genomförande

- Exploatören ska tidigt i tillståndsprocessen samråda med totalförsvaret, luftfarten (Göteborg-Säves, Göteborg-Landvetters och Trollhättan-Vänersborgs flygplatser samt försvarsmakten), trafik- och transportmyndigheter (väg och sjöfart), post- och telestyrelsen samt berörda nätägare om projektets genomförbarhet.
- Exploatören ska i ett tidigt skede samråda med länsstyrelsens naturvårdsenhet avseende eventuell förekomst av skyddade arter enligt gällande artskyddsförordning.
- Exploatören ska i ett tidigt skede samråda med länsstyrelsens kulturmiljöenhet för att klarlägga behovet av arkeologisk utredning.
- Exploatören ska i ett tidigt skede kontakta kommunen för besked om vilka bedömningar av risker och riskavstånd som krävs.
- Samråd med de boende inom 1 kilometer från anläggningsområdet ska ske i tillståndsprövning enligt MB och vid bygglovsprövning enligt PBL.
- Ansökan om uppförande av en vindkraftanläggning bör oavsett storleken på anläggningen åtföljas av konsekvensbeskrivning och landskapsanalys.

Avveckling

- Riktlinjer och villkor för avveckling av vindkraftanläggning ska ställas i bygglov och anmälan eller tillstånd enligt miljöbalken.

Områden med restriktioner mot vindkraftverk

I områden som inte omfattas av de områdesvisa rekommendationerna R3 *Utbyggnadsområde för vindkraftanläggning* eller R5 *Område där mindre vindkraftverk kan prövas* bör inga vindkraftanläggningar eller enstaka bygglovspliktiga vindkraftverk få tillkomma.

OMRÅDESVISA REKOMMENDATIONER

R Område med endast generella rekommendationer

Områdena utgörs av de delar av kommunens landsbygdsområde där starka konkurrerande intressen inte föreligger. Prövning sker enligt generella rekommendationer ovan.

R1 Område för tätortsstudie

Områdena för tätortsstudier omfattar befintliga tätorter och dessas omland. I studierna föreslås vilka områden som ska utvecklas för t ex bostäder och verksamheter och vilka områden som ska bevaras som t ex naturområden.

Inom områdena krävs oftast detaljplan för ny bebyggelse. Områdena ska bebyggas i huvudsak i enlighet med upprättade tätortsstudier och gällande detaljplaner. Tätorternas äldre delar regleras i stor utsträckning av äldre, inaktuella detaljplaner, vilka ska förnyas i enlighet med antaget program för inaktuella detaljplaner.

Som grund för nya detaljplaner i Kållekärr ska en tätortsstudie upprättas. Denna ska ersätta inaktuell översiktlig plan för orten. (Områdesplan).

R2 Område för verksamheter

Områden för verksamheter utgörs av områden i anslutning till externt industriområde och hamn vid Svanvik och Vallhamn.

Inom områdena krävs detaljplan för all ny bebyggelse och verksamhet.

R3 Utbyggnadsområde för vindkraftanläggning

Ett område föreslås vid Tyfta. Inom området får prövas en vindkraftanläggning med två eller flera verk med totalhöjd mellan 50 och 105 meter. Vid ansökan om tillståndsprövning hos länsstyrelsen eller ansökan om bygglov och anmälan till kommunen ska de generella rekommendationerna för ”Områden för vindkraftverk” följas. Vidare ska nedanstående rekommendationer beaktas:

- Vid en etablering ska ett effektivt utnyttjande av området eftersträvas. Lokaliseringar av mindre anläggningar eller enstaka verk får inte förhindra att området kan utnyttjas till sin fulla potential.
- Vindkraftanläggningen bör utformas som en väl sammanhållen grupp. Landskapets karaktär och form bör tas som utgångspunkt vid verkens placering i landskapet. Anläggningen bör inte sträcka sig över flera landskapsrum utan hållas inom avgränsat område.
- Enhetlig utformning av anläggningen ska eftersträvas så att utseende, navhöjder, färgsättning, fabrikat, utförande, rotationsriktning och hastighet blir samma inom anläggningen.
- Kulturlandskapets värden samt natur- kulturmiljö- och friluftsvärden ska särskilt uppmärksammas och redovisas. Arkeologisk utredning kan behöva utföras. Påverkan och konsekvenser bör redovisas i en MKB i samband med ansökan.

Kållekärr t h. / Industriområde vid Svanvik t v.

- Påverkan och konsekvenser för friluftslivet ska redovisas och en bedömning göras vilken risk det finns för påverkan på näraliggande riksintresseområde för friluftsliv. Friluftslivets rörelser och användning av området ska kartläggas. Eventuella bullerstörningar på näraliggande friluftsområden ska undvikas och en bedömning göras om bullernivåer över 35dB(A) ska tillåtas i dessa. Påverkan och konsekvenser bör redovisas i en MKB i samband med ansökan.
- Stor del av området ingår i skyddsområde för ytvattentäkt. Utredning av risk för påverkan och skyddsåtgärder ska redovisas i en MKB.

R4 Skyddszon vindbruk

Kring område för vindkraftanläggning vid Tyfta redovisas en skyddszon om 500 meter med syfte att säkerställa fullt utnyttjande av områdets kapacitet för lokalisering av vindkraftverk.

Inom skyddszonen ska nya bostäder eller anläggningar som kan motverka etablering av vindkraftverk inte tillåtas.

R5 Område där mindre vindkraftverk kan prövas

I kommunens inre delar – dvs i huvudsak området mellan väg 169 och väg 723, som inte utgör utbyggnadsområde för vindkraftanläggningar och där det är få motstående intressen av betydelse – redovisas ett område där enstaka vindkraftverk med totalhöjd under 50 meter kan prövas. Prövning sker genom bygglov. Generella rekommendationer för ”Områden för vindkraftverk” ska följas.

Skärhman t h. / Valla hed t v.

R6 Område med stora naturvärden

Områdena har stora naturvärden. Områdena har på olika sätt värderats nationellt och lokalt:

- Riksintresse för naturvård.
- Områden med naturvärdesklass 1 enligt kommunens naturvårdsprogram.

Hela eller delar av områdena kan också ha stora värden för friluftslivet och för kulturmiljövården. Inom områden med stora naturvärden ska ny bebyggelse utanför tätort inte tillåtas. Byggnader för det rörliga friluftslivets behov kan undantagsvis tillåtas efter lämplighetsprövning. I de fall områden betecknade R6 berörs av planer på bebyggelseutveckling inom område R1 (område för tätortsstudier) ska planarbete inledas med naturinventering som underlag för bedömning av omfattning, innehåll och avgränsning av planområdet. Vid lämplighetsprövning av ny bebyggelse inom områdena ska särskild hänsyn tas till naturvärdena. Tillkommande bebyggelse eller anläggningar för friluftslivet får inte skada områdenas värden för naturvård.

Delar av områdena R6 är belägna inom strandkydd. För dessa delar gäller särskilda regler.

R7 Område med stora kulturmiljövården

Områdena har stora kulturmiljövården. Områdena har på olika sätt värderats nationellt och lokalt:

- områden av riksintresse för kulturmiljövård
- kulturhistoriskt värdefulla miljöer i kommunens kulturminnesvårdsprogram

De olika områdena eller objekten avgränsas och skyddas på olika sätt. Skydden kan vara bestämmelser i KML (lagen om kulturminnen) om fornminnen, byggnadsminnen etc, eller bestämmelser i naturreservat och detaljplaner med varsamhetsbestämmelser. Det kan också finnas rekommendationer i kommunens kulturminnesvårdsprogram.

Inom de kulturhistoriskt värdefulla miljöerna Valsäng Strand, Svanvik-Spjärr, Pilane, Pater Noster, Hättan och Flatholmen ska ny bebyggelse normalt inte tillåtas.

Äldre, inaktuella detaljplaner ska ersättas med nya detaljplaner med uttalat skydd för kulturmiljövården. Ny bebyggelse ska inom områden med stora kulturmiljövården anpassas till omgivande bebyggelsemiljö och nybyggnader ska präglas av varsamhet. För rekommendationer kring om- och tillbyggnader, läs vidare i del 1 under rubrik *Bebyggelsens utformning och anpassning till omgivningen*, samt i del 2 under rubrik *Beskrivning av kulturhistoriskt värdefulla miljöer*. I samband med planläggning och byggande i kulturhistoriskt värdefulla miljöer ska behovet av fördjupade kunskaper om bebyggelsens och bebyggelsemiljöns värden klargöras.

Delar av områdena R7 är belägna inom naturreservat eller strandskydd. För dessa delar gäller särskilda regler.

R8 Område med särskilda värden för rekreation och det rörliga friluftslivet

Områdena utgörs av kust- och strandområdena runt Tjörn vilka är av riksintresse för friluftslivet, samt av områden med stora närrekreationsvärden i anslutning till tätorterna. Delar av områdena kan ha stora värden för natur- och kulturmiljövården.

Byggnader för det rörliga friluftslivets behov kan undantagsvis godtas. Stor restriktivitet iaktas mot uppförande av sådana byggnader som inte är avsedda för det rörliga friluftslivets behov. Vid lämplighetsprövning ska särskild hänsyn tas till platsens värden för friluftsliv och rekreation. Tillkommande bebyggelse/anläggningar för friluftslivet får inte förhindra ett lämpligt användande eller skada områdenas värden för det rörliga friluftslivet.

Delar av områdena R8 är belägna inom strandskydd. För dessa delar gäller särskilda regler.

R9 Område för golfbana

Området omfattar Tjörns golfbana, vid Rävlanda.

R10 Område av stort värde för sjöfart

Området omfattar farleder i Hakefjorden och genom den västra skärgården samt hamnområdet i Wallhamn, samtliga av riksintresse för sjöfart. Sjöfartens anspråk på framkomlighet, ankring och angöring ska prioriteras i dessa områden.

Tillkommande bebyggelse, verksamheter eller anläggningar i eller i anslutning till området får inte skada sjöfartens intressen.

Åstol t v. / Brygga småbåtshamn Almösund, foto: Radar Arkitektur & Planering t h.

6. BEHANDLING AV RIKSINTRESSEN

Hushållningsbestämmelserna i miljöbalkens tredje och fjärde kapitel anger olika slags mark- och vattenområden som är av allmänt intresse. De allmänna intressen som är särskilt värdefulla och av betydelse för hela landet kallas riksintressen och pekas ut av de statliga verken. Enligt miljöbalken ska de skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada deras värden eller påtagligt försvåra tillkomsten eller möjligheten att utnyttja anläggningarna för avsett ändamål. I Tjörns kommun finns riksintressen för både bevarande och nyttjande, en del av dessa omfattar stora delar av kommunens yta.

I detta kapitel redovisas på vilket sätt riksintressena berörs av förslaget till översiktsplan, hur kommunen avser att tillgodose dem samt kommunens uppfattning i de fall den avviker från statens. Vid hänvisning till planförslagets områdesvisa rekommendationer, R1, R2 och så vidare, se fullständig redovisning i avsnittet Regler och rekommendationer.

YRKESFISKE

Områdena ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra yrkesfiskets bedrivande (MB 3 kap 5 §).

Stigfjorden

Stigfjorden utgör lek område för torsk. Området är i sin helhet skyddat som naturreservat med reservatsbestämmelser samt som Natura 2000-område.

Hakefjorden - Åstol - Lövön

Fjordsystemet utgör lek område för torsk. Området omfattas delvis av strandskydd.

Riksintresseområdet omfattar enligt länsstyrelsens redovisning Rönnängs hamnområde. Kommunen anser att det är olämpligt och att avgränsningen behöver justeras. Kommunen finner det även motiverat att med Länsstyrelsen diskutera området i sin helhet mot bakgrund av risken för utfiskning.

Pater Noster - Måseskär

Ett utsjöområde som är fångstområde för havskräfta, torsk m fl bottenfiskar. I planförslaget föreslås inga åtgärder eller konkurrerande markanvändning som bedöms skada riksintressets värden.

Rönnäng, landningshamn för fisk

Riksintresset ingår enligt planförslaget i samhällsområde som utgörs av områden för utveckling eller bevarande i anslutning till befintliga tätorter R1. Inom samhällsområdet krävs detaljplan för all ny bebyggelse.

NATURVÅRD

Områdena ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön (MB 3 kap 6 §).

Stigfjorden - Halsefjorden

Området är i stor utsträckning skyddat som naturreservat med reservatsbestämmelser samt som Natura 2000-område. Nytt naturreservat planeras vid Björshuvudet. Övriga delar har i planförslaget redovisats som område med stora naturvärden där ny bebyggelse inte ska tillåtas, R6.

Pater Nosterskärgården

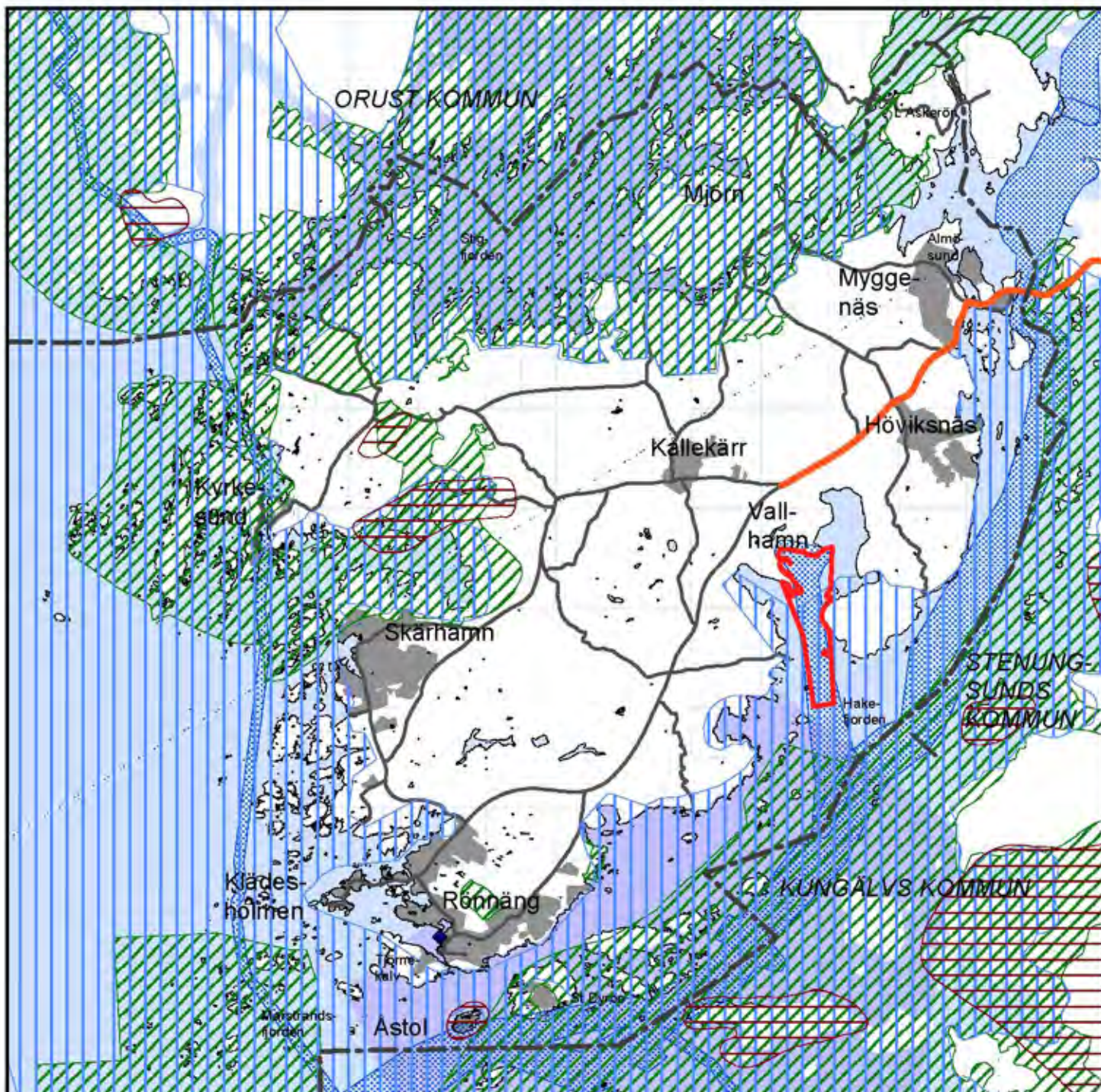
Området är skyddat i sin helhet som naturreservat med reservatsbestämmelser samt som Natura 2000-område.

Härön - Brevikskile

Området är delvis skyddat som naturreservat med reservatsbestämmelser och Natura 2000-område samt strandskydd.

Del av riksintresseområdet ingår enligt planförslaget i samhällsområde som utgörs av områden för utveckling eller bevarande i anslutning till befintliga tätorter, R1. Kommunen förutsätter att riksintressets avgränsning här anpassas till gällande naturreservatsområde enligt överenskommelse med länsstyrelsen i ÖP03.

Övriga delar av riksintresseområdet har i planförslaget redovisats som område med stora naturvärden där ny bebyggelse inte ska tillåtas, R6.

Riksintressen

- Naturvård
- Kulturmiljövård
- Fritidsliv
- Väg
- Farled
- Allmän hamn
- Landningshamn för yrkesfiske
- Yrkesfiske - lek- och fångstområden

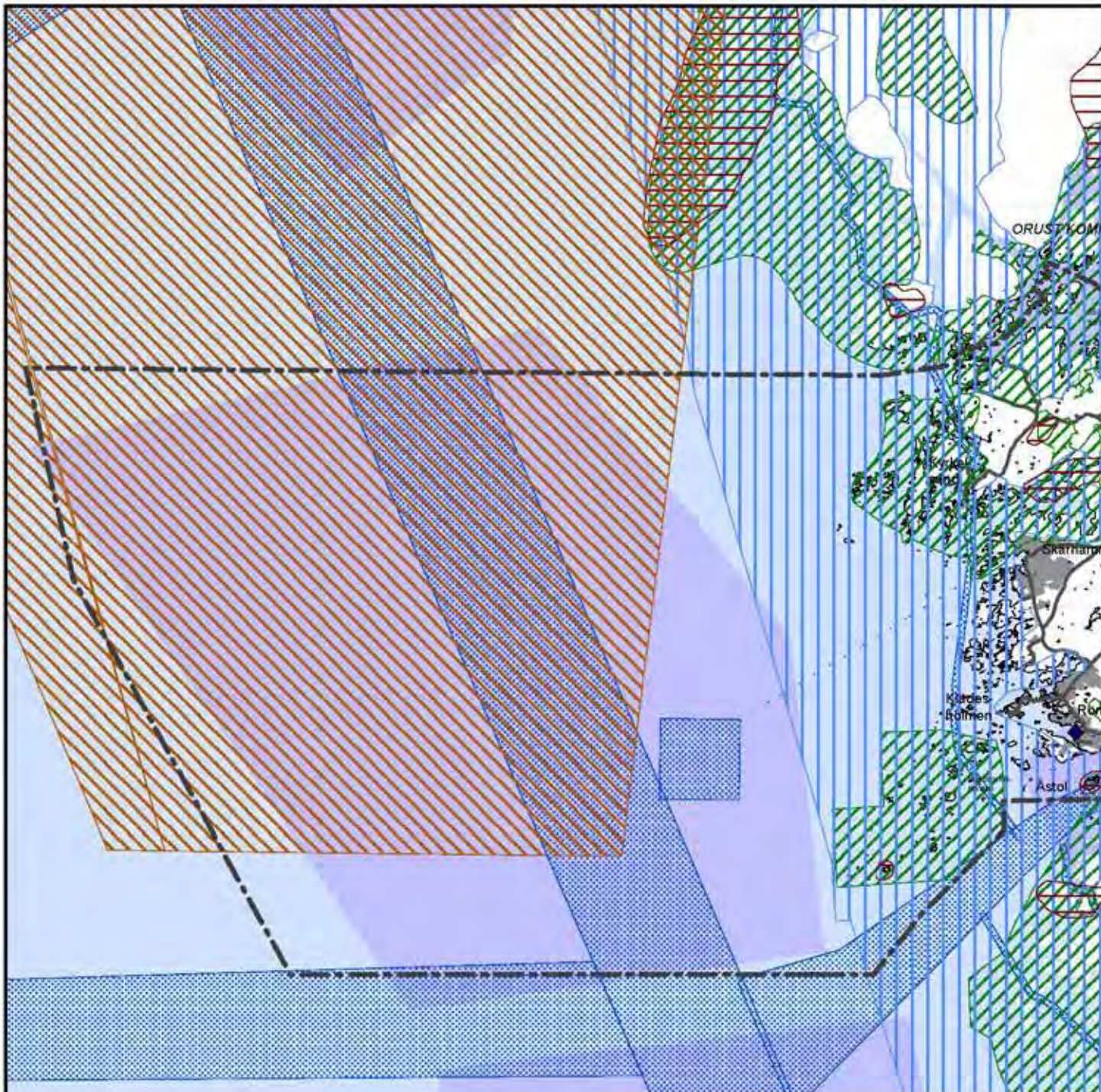
Särskilda hushållningsbestämmelser enl MB 4:4 (högexploaterad kust) omfattar Tjörns kommun

Översiktsplan 2013

Tjörns kommun

Riksintressen

Antagandehandling
maj 2013

**Riksintressen,
havet**

- Naturvård
- Totalförsvaret
- Friluftsliv
- Kulturmiljövård
- Farled
- Landningshamn för yrkesfiske
- Yrkesfiske - lek- och fångstområden

Översiktsplan 2013

Tjärns kommun

Riksintressen, havet

**Antagandehandling
maj 2013**

Tuveslätt

Området är delvis skyddat som naturreservat med reservatsbestämmelser samt strandskydd.

I planförslaget redovisas riksintresseområdet som område med stora naturvärden och särskilda värden för rekreation och friluftsliv där ny bebyggelse inte ska tillåtas, R6 och R8.

Riksintresseområdet ingår även i samhällsområde som utgörs av områden för utveckling eller bevarande i anslutning till befintliga tätorter, R1. Inom samhällsområdet krävs detaljplan för all ny bebyggelse.

Änghagen

Området omfattas av strandskydd.

I planförslaget redovisas riksintresseområdet som område med stora naturvärden och särskilda värden för rekreation och friluftsliv där ny bebyggelse inte ska tillåtas, R6 och R8.

Hakefjorden - Marstrandsfjorden - Sälöfjorden

Området omfattas delvis av strandskydd och djurskydd.

I planförslaget redovisas riksintresseområdet som område med stora naturvärden och särskilda värden för rekreation och friluftsliv där ny bebyggelse inte ska tillåtas, R6 och R8. Delar av Stora Dyrön, Risön och Hättan omfattas av detaljplan. Stora Dyrön och Hättan redovisas även som område med stora kulturmiljövärden, R7.

KULTURMILJÖVÅRD

Områdena ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada kulturmiljön (MB 3 kap 6 §).

Pater Noster fyrplats

Naturreservat är upprättat. Området har i planförslaget redovisats som område med stora kulturmiljövärden där ny bebyggelse inte ska tillåtas, R7.

Pilane gravfält

Stora delar av området innehåller fornlämningar som skyddas enligt kulturminneslagen. Riksintresseområdet har i planförslaget redovisats som område med stora natur- och kulturmiljövärden där ny bebyggelse inte ska tillåtas, R6 och R7.

Säby kulturlandskap

Området är delvis skyddat som naturreservat och som Natura 2000-område. Delar av området innehåller fornlämningar som skyddas enligt kulturminneslagen. Övriga delar av riksintresseområdet har i planförslaget redovisats som område med stora natur- och kulturmiljövärden där ny bebyggelse inte ska tillåtas, R6 och R7.

Åstol

Området har i planförslaget redovisats som område med stora kulturmiljövärden där, med hänsyn till kulturmiljövärdena, nya bostadshus får tillkomma om det prövas lämpligt, R7.

Skyddet för Åstol regleras genom en revidering av gällande detaljplan, vilken ska utformas med särskild hänsyn till kulturmiljön.

Åstol till vänster och Pater Noster till höger är av riksintresse för kulturmiljövården.

FRILUFTSLIV

Områdena ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- och kulturmiljön. Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter ska särskilt beaktas (MB 3 kap 6 §).

Södra Bohusläns kust

Tjörns vatten- och kustområden ingår i ett större riksintresseområde för friluftsliv som omfattar södra Bohusläns kust. Området skyddas till delar som naturreservat, Natura 2000-område samt av strandskydd, djurskydd och landskapsbildskydd.

I planförslaget redovisas riksintresseområdet som område med särskilda värden för rekreation och friluftsliv, R8. Byggnader för friluftslivets behov kan prövas i vissa fall. Vid lämplighetsprövning ska särskild hänsyn tas till platsens värden för friluftsliv och rekreation.

I anslutning till Skärhamn och Höviksnäs ingår riksintresseområdet även i samhällsområde som utgörs av områden för utveckling eller bevarande i anslutning till befintliga tätorter, R1. Inom samhällsområdet krävs detaljplan för all ny bebyggelse.

KOMMUNIKATIONER

Anläggningar för kommunikation ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar (MB 3 kap 8 §). Runt kommunikationsanläggningar av riksintresse finns även ett så kallat influensområde. Anläggningens funktion får inte påtagligt skadas av åtgärder inom influensområdet. Influensområdets storlek är beroende av influensfaktorer, till exempel buller, vibrationer och transporter av farligt gods. Influensfaktorerna ska särskilt beaktas vid föränd-

rad markanvändning exempelvis intill en väg av riksintresse. Exempelvis kan det vara ny bebyggelse som planeras för nära en väg och som kan påverkas negativt av transporter av farligt gods.

Väg 160/väg 169

Vägen är av riksintresse mellan E6:an och Vallhamns hamnområde. Vägsträckan redovisas i planförslaget som en del av ett huvudstråk med stor betydelse för Tjörn. Hänsyn till vägens influensområde ska tas vid byggelseutveckling i anslutning till vägen. Plan- och byggärenden och andra åtgärder i anslutning till vägarna ska granskas särskilt med avseende på risker och miljöpåverkan och på ett sådant sätt att såväl riksintresset som boendes hälsa och säkerhet samt andra verksamheters intressen tillgodoses. I samverkan med Trafikverket, Stenungsund och Orust utarbetas en plan för åtgärder för att underlätta samtliga transporter på de aktuella vägsträckorna.

Farleder

Flera farleder av riksintresse finns inom kommunens vatten. Planförslaget redovisar farlederna som områden med stort värde för sjöfart, R9, där sjöfartens intressen inte får skadas. Farledens befintliga segelfria höjd till broar, kraftledning mm utgör riksintresset i höjdd. Hänsyn ska tas vid ny- eller ombyggnationer av broar eller liknande.

Wallhamn - allmän hamn av riksintresse

Wallhamns hamn är av stor betydelse för kommunen. Planförslaget redovisar hamnen som område med stort värde för sjöfart, R10, där sjöfartens intressen inte får skadas.

Utblick över havet från Sunna t.v. / Väg 160 t.h.

TOTALFÖRSVARET

Områden som behövs för totalförsvarets anläggningar ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar (MB 3 kap 9 §).

Inom Tjörns kommun har Försvarsmakten beslutat om ett område av riksintresse för totalförsvaret avseende områdespåverkan i form av buller. Det omfattar stora delar av havsområdet längre ut än cirka 1 mil från land.

All verksamhet i vatten kräver tillståndsprövning under vilken försvarets intressen beaktas.

SÄRSKILDA HUSHÅLLNINGSBESTÄMMELSER, 4 KAP MB

Särskilda hushållningsbestämmelser gäller för hela Tjörn inklusive öppna havet ut till 3 sjömil från baslinjen.

Området är med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i sin helhet av riksintresse och ingrepp i miljön får endast komma till stånd om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar dessa värden. I området får fritidsbebyggelse komma till stånd endast i form av kompletteringar till befintlig bebyggelse. Om det finns särskilda skäl får dock annan fritidsbebyggelse komma till stånd, företrädesvis sådan som tillgodoser det rörliga friluftslivets behov (MB 4 kap 1, 4 §). Bestämmelserna ska inte hindra utvecklingen av befintliga tätorter eller det lokala näringslivet.

Planförslaget redovisar särskilda rekommendationer som anger att detaljplaner för ny fritids-

bebyggelse inte kommer att antas. Bygglov för nya fritidshus utanför detaljplan kommer enligt rekommendationerna inte att antas.

De förslag till utbyggnad och förändring av markanvändning som redovisas i översiktsplanen syftar i samtliga fall till utveckling av näringslivet och kommunens tätorter.

NATURA 2000-OMRÅDEN

Områdena är med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns av riksintresse (MB 4 kap 1, 8 §). Inom Natura 2000-område krävs tillstånd av länsstyrelsen för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön.

I Tjörns kommun finns sex Natura 2000-områden:

- Brevikskile-Toftenäs.
- Härön.
- Pater Noster-skärgården.
- Stigfjorden.
- Sundsby.
- Halsefjorden.

Samtliga områden ovan utom Halsefjorden omfattas av naturreservat med bestämmelser.

Mjölkeviken nära Sundsby, del av Natura 2000-området Sundsby.

7. MELLANKOMMUNALA FRÅGOR

Idag pågår ett kontinuerligt samarbete mellan Tjörn och angränsande kommuner kring frågor som kräver samverkan över kommungränserna. I detta kapitel redovisas en sammanställning av frågor av betydelse för den fysiska planeringen både på regional och mellankommunal nivå.

REGIONALT SAMORDNAD PLANERING

Göteborgsregionen

Tjörns kommun ingår i Göteborgsregionens kommunalförbund (GR) som är en samarbetsorganisation för 13 kommuner. GR:s uppgift är att verka för samarbete över kommungränserna och främja en regional utveckling.

Tjörn berörs av följande regionala frågor där samarbete finns inom ramen för GR:

- bostadsbyggande
- handel och Näringslivsutveckling
- kollektivtrafik, K2020
- infrastrukturplanering
- försörjning av dricksvatten
- avfallshantering
- avloppshantering
- luftvård
- energi

Läs även vidare i strategi 1, *Tjörns roll i regionen*.

SOLTAK – ett kommunsamarbete

SOLTAK är ett samarbetsprojekt mellan kommunerna Stenungsund, Orust, Lilla Edet, Tjörn, Kungälv, Ale och Öckerö. Avsikten är att genom en större volym och bredare kompetens kunna leverera kommunala tjänster till lägre kostnad och högre kvalitet. I första hand rör samarbetet inledningsvis administrativa stödtjänster, såsom exempelvis lönehantering, viss ekonomiservice, upphandling och IT. Dessutom utreds samverkan inom viss myndighetsutövning

Kommunerna har beslutat att bilda ett gemensamt aktiebolag, SOLTAK AB, för samverkan inom primärt service och administration. Även andra verksamheter kan i framtiden bli aktuella för denna operativa samverkan. SOLTAK ska då utgå ifrån ett arbete baserat för ett område med cirka 145 000 invånare.

Ytterligare kommunsamarbete

Tre av SOLTAK-kommunerna, Kungälv, Stenungsund och Tjörn, utreder möjligheten att bilda ett gemensamt bolag för att sköta VA-verksamheten i kommunerna. Samverkan ger möjlighet att möta de ökande krav som ställs på VA-verksamheten, kompetensförsörjning och i slutändan bättre service till kunderna för deras VA-avgifter. Beslut väntas tas i de tre kommunerna under 2013. På sikt ska det bli möjligt för fler kommuner ansluta sig till bolaget.

Blå översiktsplanering

Sverige skall få ett nytt system för statlig fysisk planering för havet - en Blå Översiktsplanering. Havsterritoriet delas upp i tre delar varav Tjörn tillhör Västerhavet. Den blå Översiktsplanen syftar till att identifiera och kartlägga havets områden utefter vad de är lämpade att användas till och sedan skydda och förvalta dessa intressen. Arbetet samfinansieras med Länsstyrelsen och i arbetet deltar representanter från plan- och miljöavdelningarna runt om i landets kustkommuner, samt representanter från Länsstyrelsen

NATUR- OCH FRILUFTS-OMRÅDEN

Havsfordarna som omger Tjörn har överlag mycket höga natur- och friluftsvärden och ingår i flera kommuner. Ett exempel är Stigfjorden-Halsefjorden som är av riksintresse för naturvård och friluftsliv samt utgör naturreservat och Natura 2000-område. De berörda kommunerna (Tjörn, Stenungsund och Orust) samverkar kring frågor som rör områdenas skydd, förvaltning och tillgänglighet. En viktig fråga är problematiken med övergödning i området som bl a hanteras genom gemensamma projekt finansierade av länsstyrelsen.

Hakefjorden är ett annat betydelsefullt område som är av riksintresse för naturvård och friluftsliv och som delas med Stenungsund och Kungälv.

BEVARANDE AV FISKE

Lek- och fångstområden som är av riksintresse för yrkesfisket delas av kommunen med Orust, Stenungsund och Kungälv. Etablerat samarbete finns idag genom EU-projektet 8 fjordar.

KOMMUNIKATIONER

Vägar

En ny alternativ förbindelse till fastlandet är en fråga som är viktig för Tjörn. Enligt de översiktliga utredningar som utförts skulle en sydlig fast förbindelse vara möjlig mellan Tjörn och Kungälv, läs vidare under rubrik *Alternativ förbindelse*. Denna förbindelse skulle även kunna utgöras av färjetrafik. Även en förbindelse mellan Stenungsund och Svanesund är ett exempel på alternativ förbindelse. Vilken lösning man än jobbar vidare med krävs mellankommunal samverkan och samverkan med Västra Götalandsregionen/Västtrafik och Trafikverket.

Behovet av förbättringar av länsväg 160 är en angelägen fråga att driva tillsammans med Stenungsund, Orust och Trafikverket.

Att hantera översvämningsrisker på länsvägarna 160 och 169 är en annan angelägen fråga som Tjörns Kommun driver ihop med Trafikverket. En diskussion har inletts och Trafikverket utför en detaljinventering där en geotekniker bedömer risker och beräknar konsekvenser. Utifrån detta kommer det sedan att bedömas om det finns en möjlighet att se över delar av dessa vägar inom den nationella plan som Trafikverket har upprättat.

Kollektivtrafik är en fråga där det är viktigt med samarbete över kommungränserna.

Kollektivtrafik

För att Tjörns kollektivtrafik ska kunna utvecklas på ett bra sätt måste ett antal regionala förutsättningar samverka. Detta förutsätter ett resecentrum i strategiskt läge i Stenungsund, utökade och tryggare pendelparkeringar samt att kapaciteten på väg och järnväg mot Göteborg förbättras. Det är angeläget att kommunen spelar en aktiv roll i dessa regionala frågor, och Tjörns kommun vill betona vikten av samverkan med grannkommuner, Västra Götalandsregionen/Västtrafik och Trafikverket.

Farleder

Farlederna är viktiga kommunikationstråk som går över flera kommuner. Särskilt farleden in till Stenungsund har stor betydelse, främst för den petrokemiska industrin.

IT och telefoni

Inom kommunsamarbetet SOLTAK diskuteras ett förslag om att ta fram en gemensam IT-infrastrukturplan.

TEKNISK FÖRSÖRJNING

Vatten och avlopp

Tjörns kommun har idag en möjlighet att täcka delar av sitt dricksvattenbehov via en överföringsledning från Stenungsunds kommun.

Tjörns kommun har vidare inlett ett samarbete med Kungälv och Stenungsunds kommun och andra angränsande kommuner för att gemensamt titta på frågan om samlad vattenförsörjning.

MILJÖ- OCH RISKFAKTORER

Farligt gods och oljeutsläpp

På Hakefjorden och Halsefjorden transporteras en stor mängd farligt gods till och från den petrokemiska industrin i Stenungsund och Uddevalla hamn. För eventuella olyckor med farligt gods och/eller vid oljeutsläpp finns en regional plan och samverkansavtal för oljebekämpning av kustområden.

Räddningstjänst

Samarbete sker med räddningstjänsterna i Orust och Stenungsund med bland annat släckavtal.

8. GENOMFÖRANDE

Här redovisas ett antal åtgärder som Tjörns kommun avser vidta för att infria översiktsplanens intentioner i olika avseenden. De faktorer som är viktiga för att få översiktsplanens mål att bli verklighet är följande:

- Politisk vilja.
- Användande av översiktsplanen som ett handlingsprogram.
- Fortsatt utveckling av cultural planning som metod för medborgardialog.
- Kollektivtrafikens utveckling och stärkt huvudstråk.
- Samarbete med grannkommuner och regionen med mera.
- Fortsatt utbyggnad av va.

Handlingsprogram

En av översiktsplanens huvudfunktioner är att utgöra ett strategiskt handlingsprogram för kommunens utveckling. Översiktsplanen ger bilder av ett framtida önskvärt tillstånd och innehåller en rad mål om vad som ska uppnås. Beslut om åtgärder som ska göras utifrån planens olika strategier sker oftast inte genom översiktsplanen utan i andra dokument. Det är därför väsentligt att kommunen säkerställer att de dokument som behövs tas fram samt att gemensamma planeringsförutsättningar upprättas. I detta sammanhang utgör dialogarbete genom cultural planning-metoden en viktig metod som förutsätts utvecklas och tillföra värdefull kunskap om hur Tjörn kan utvecklas.

Viktiga investeringar för planens genomförande

Översiktsplanen stödjer sig på att viktiga infrastruktursatsningar genomförs och/eller inleds under planperioden. I första hand handlar det om utbyggnad av va och genomförande av ”K2020 lokal” som stärker kommunens huvudstråk. Utan

Pater Noster, skulptur vid Myggenäs korsväg.

dessa investeringar i infrastruktur är det svårt att genomföra planeringen av nya bostadsområden. Vad gäller va-utbyggnad är kommunen beroende av samarbete över kommungränserna för att lösa en framtida vattenförsörjning. Kommunen har inlett ett sådant samarbete, se strategi 4.

Avseende ”K2020 lokal” anger översiktsplanen som följduppdrag att kommunen ska ta fram en transportstrategi som samordnar alla transportslag och innefattar utvecklingsmöjligheter med angränsande kommuner. I denna ska Trafikverkets förordade fyrstegsprincip tillämpas (se samrådsredogörelse, Trafikverkets yttrande).

Investeringar som avses i framtida markberedskap är av stor betydelse för att säkerställa genomförandet. Tjörns kommun avser att förvärva mer mark i anslutning till tätorterna för att skapa fler bostäder. Kommunen avser även att förvärva exploateringsmark för industriändamål samt för etablering av anläggningar för att tillgodose behovet av energi, till exempel mark för uppförande av närvärmeanläggningar.

Bostäder och service för en åldrande befolkning utgör ytterligare en stor investering som behöver genomföras under översiktsplanepreioden. I översiktsplanen har föreslagits att Tjörns kommun tar fram en handlingsplan för framtidens äldrebofastadsbyggnad som en del av av kommunens bostadsförsörjningsprogram.

Styrning, uppföljning och gemensamma planeringsförutsättningar

Tjörns kommun har ett ansvar att styra utvecklingen och gör det främst genom planläggning av mark, rekommendationer och riktlinjer samt kommunens styrdokument för bostadsförsörjning.

Det är i följduppdraget bostadsförsörjningsprogrammet som den aktuella omfattningen och inriktningen på bostadsbyggandet för den föreslagna utbyggnaden i översiktsplanen regleras. Dokumentet blir därmed ett viktigt underlag för verksamhetsplaneringen och för detaljplanarbetet.

Uppföljningar och utvärderingar behöver på sikt genomföras för att säkerställa översiktsplanens aktualitet. Kunskap om befolkningen, flyttvagnar, helårsboende/ delårsboende och utvecklingen/ prognoser för olika tätorter är av stor betydelse inför genomförandet av tätortstudierna.

För att kunna följa upp befolkningsutvecklingen ska kommunen årligen ta fram en befolkningsprognos för Tjörn och dess olika delområden. Med prognosen som underlag ska lokalförsörjningsplanen och bostadsförsörjningsprogrammet uppdateras. Dessa dokument är av stor betydelse för att såväl styra som att följa upp när, var och vilka konsekvenser som kan förväntas av ett ökat bostadsbyggande. Dokumenten har även stor betydelse för kommunens möjligheter att effektivt utnyttja och samordna befintliga resurser/ serviceutbud samt att skapa en hållbar och uthållig ekonomi inför en framtida befolkningstillväxt. Bostadsutbyggnad som ger större kommunalekonomiska effekter, till exempel ett ökande behov av kommunal service såsom barnomsorg, skola, äldreomsorg, kultur och fritid, ska följas upp. Genom god styrning kan kommunen undvika tröskelinvesteringar som uppstår när befolkningen ökar. För att göra ansvarsfördelningen tydlig och fånga upp de viktigaste frågorna som framkommit i dialogarbetet har ett särskilt genomförandeschema upprättats, se nästa sida.

På sidan 71 har uppdragen kommit i den ordning de är mest efterfrågade av Tjörnborna, se sammanställning av dialogarbete på sidan 16 i rapporten *Tjörns Sjal*. Övriga uppdrag står utan inbördes rangordning.

Skolgård i Rönnäng överst. / Småbåtshamn i Bleket, mellersta bilden. / Bräcke nederst.

FÖLJDUPPDRAG**ANSVAR**

Behov av fler gång- och cykelvägar

Utbyggnad av gång- och cykelvägar enligt prioritering

Kommunkansliet och samhällsbyggnadsförvaltningen

Behov av förbättrad kollektivtrafik

Transportstrategi, med åtgärdsplan för förbättrad kollektivtrafik

Utbyggnad av befintliga pendelparkeringar samt nybyggnation av nya pendelparkeringar

Kommunkansliet och Samhällsbyggnadsförvaltningen samarbete med Västra Götalandsregionen/Västtrafik och Trafikverket. Samverkan med grannkommuner.

Behov av kvalificerade arbetsplatser

Näringslivsprogram, som utgår från Tjörns förutsättningar

Program för utveckling av området Vallhamn/Svanvik

Kommunkansliet

Kommunkansliet i samarbete med samhällsbyggnadsförvaltningen

Behov av hyresrätter

Bostadsförsörjningsprogram/ Handlingsplan för framtidens äldre bostadsbyggande

Ägardirektiv TBAB

Kommunkansliet i samarbete med Tjörns Bostads AB, socialförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen

FÖLJDUPPDRAG**ANSVAR**

Behov som framförs av Tjörnborna

Vad som ska göras som följduppdrag för att möta det behov som kartlagts i dialogarbetet

Vem tar ansvar för att följduppdraget utförs, samt budgeterar för arbetet.

Förklaringsmodell av upplägg "Medborgarnas strategier" samt följduppdrag till Översiktsplan 2012.

FÖLJDUPPDRAG

ANSVAR

Handlingsplan förörenade markområden

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Energibruksplan

Kommunkansliet

Tätortsstudie för Kållekärr

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Program för inaktuella detaljplaner för fritidshusområde

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Prognosarbete, uppföljning lokalresursplan

Kommunkansliet

En utredning av lämpliga områden på land och i havet för deponering av muddermassor

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Aktualisering VA-plan

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Sammanställning miljö- och riskfaktorer i en miljödatabas

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Havet – den viktigaste delen av Tjörns identitet

Fördjupad utredning av kommunens småbåtshamnar

Tjörns hamnar AB i samarbete med samhällsbyggnadsförvaltningen

Värna den bebyggda miljön

Revidering kulturminnesvårdsprogram

Kultur- och fritidsförvaltningen i samarbete med samhällsbyggnadsförvaltningen

Behov av ridvägar

Kartläggning samt utbyggnad av ridvägar

Kultur- och fritidsförvaltningen i samarbete med samhällsbyggnadsförvaltningen

VERKSAMHETSFRÅGOR ANSVAR

*Arbete med kommunens
översvämningsproblematik*

*Samhällsbyggnadsförvaltningen
och Kommunkansliet*

Naturen- en viktig del av Tjörns identitet

*Uppföljning och uppdatering av
åtgärdsprogram till kommunens
Naturvårdsprogram, samt
budgetera för och arbeta vidare
med prioriterade mål:*

- ta fram skötselplaner för
tätorternas närmiljö*
- upprätta regler för
naturhänsyn vid planering.*
- märka ut samt utreda möjligheter
för att utveckla nya cykel-,
rid-, vandrings- och kajakleder*

*Samhällsbyggnadsförvaltningen och
Kultur-och fritidsförvaltningen*

*Behov av bättre städning och
skötsel av allmänna ytor*

Klargörande av ansvar, budgetering

*Samhällsbyggnadsförvaltningen
samt Tjörns Miljö AB*

*Värna den ursprungliga
byggnadstraditionen*

*Bevaka i prioritering av detaljplaner,
planering samt bygglov.*

*Samhällsbyggnadsnämnden samt
Samhällsbyggnadsförvaltningen*

Behov av mötesplatser

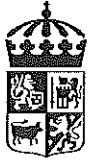
*Bevaka i prioritering av detaljplaner,
planering samt i pågående verksamhet
kultur-och fritidsförvaltningen*

*Samhällsbyggnadsnämnden,
Samhällsförvaltningen samt Kultur-
och fritidsförvaltningen*

*Havet- den viktigaste delen
av Törns identitet*

Samtliga förvaltningar

BILAGA - GRANSKNINGSYTTRANDE

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Samhällsbyggnadsenheten
Roger Lind
Samhällsplanerare
010-224 47 94
roger.lind@lansstyrelsen.se

Granskningsyttrande
2012-10-26

Diarienummer
401-22308-2012
Dossienummer
F 648

Sida
1(7)

Tjörns kommun
Kommunstyrelsen
471 80 Skärhamn

Översiktsplan 2012, Tjörns kommun, Västra Götalands län

Utställningshandlingar daterade 2012-05-31

Detta granskningsyttrande lämnas med stöd av 4 kap 9 § plan- och bygglagen (PBL 1987:10). Det är en del av översiktsplanen och ska därför fogas till planen då den antagits.

Av granskningsyttrandet ska bl. a. framgå om:

- förslaget inte tillgodoser riksintressen enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken,
- förslaget kan medverka till att en miljö kvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken överträds,
- sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och om
- bebyggelse blir olämplig med hänsyn till de boendes och övrigas hälsa eller säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion.

I de avseenden Länsstyrelsens syn skiljer sig från kommunens i nämnda delar, ska detta enligt 4 kap 2 § PBL (1987:10) av kommunen anmärkas i planen, lämpligen både på kartan samt i anslutning till aktuell text.

Sammanfattning

Översiktsplanen utgår från GR:s strukturbild och Västra Götalandsregionens "Det goda livet". Det är positivt för en samhällsutveckling som innebär tillväxt för hela regionen. För att uppnå förväntade effekter av dessa strategier bör kommunen vara konsekvent i sin framtida bebyggelseplanering, även utanför tätorterna.

Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanen tillgodoser utpekade riksintressen för yrkesfiske, naturvård, friluftsliv, kulturmiljövård samt försvarets intressen. Länsstyrelsen förutsätter även att kommunen tar hänsyn till Natura 2000-områden i efterföljande planering. Det som behövs är en tydligare redovisning av konsekvenserna av framtida bebyggelseplanering avseende riksintresse för kommunikationer.

Gällande miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. MB har iakttagits och Länsstyrelsen bedömer att de inte kommer att överträdas till följd av planen. Dock bör kommunen arbeta vidare med en vatten- och avloppsförsörjningsplan för att långsiktigt trygga tillgången till färskt dricksvatten och god vattenkvalitet i hav, sjöar och vattendrag.

Enligt Länsstyrelsen behövs bättre samordning av frågor om mark- och vattenområden som angår angränsande kommuner. Översiktsplanen ger förslag på ny fastlandsförbindelse. Genomförbarheten och konsekvenserna av denna förbindelse har inte utretts. Enligt Trafikverket finns andra tänkbara alternativ som är mindre kostsamma för ekonomin och miljön.

Bebyggelse på den övergripande nivån enligt planen bedöms inte bli olämplig med hänsyn till boendes och övrigas hälsa eller till behovet av skydd mot olyckshändelser. Dock behöver hälso- och säkerhetsaspekterna i regel studeras vidare i efterföljande planering. De frågor som behöver förtydliganden handlar om transporter med farligt gods, översvänningsrisker, dricksvattenförsörjning och geoteknik.

Riksintressen

Kommunen har beaktat tidigare framförda synpunkter och förtydligt konsekvenserna av den framtida bebyggelseutvecklingens påverkan på allmänna intressen avseende naturvård och friluftsliv. Det är också positivt att kommunen lyfter fram sitt eget naturvårdsprogram som ett planeringsunderlag för kommande planarbete. Försvarsmakten har i yttrande (dat. 2012-07-27) inga kvarstående synpunkter på kommunens hantering av försvarets riksintresse. Länsstyrelsen förutsätter även att Natura 2000-områden samt riksintressen för yrkesfiske och kulturmiljövård tillgodoses i kommunens fortsatta planarbete. Riksintresse för kommunikationer behöver förtydligas enligt nedan.

Riksintresse för kommunikationer

Väg 160, 169 är riksintresse för kommunikationer fram till Vallhamns-korsningen. Möjligheten till drift och framtida utveckling är starkt förknippad med att även fortsättningsvis bedriva transporter av exempelvis farligt gods. Trafiken avger störningar i form av buller och utsläpp samt medför risker för olyckor, vilket kan komma i konflikt med andra verksamheter och samhällets strävan mot god bebyggd miljö. Det är viktigt att i ett tidigt skede peka ut svårigheter att uppnå god bebyggd miljö för att undvika att dessa frågor måste avklaras i senare planeringsskeden. Trafikverket saknar i yttrande (dat. 2012-09-28) en strategi för hur Vallhamn ska kunna utvecklas samt vilka konsekvenser detta kan få för transporter på väg 169 och utvecklingsmöjligheterna för omkringliggande bebyggelse.

Miljökvalitetsnormer

Länsstyrelsen bedömer utifrån nuvarande kunskapsunderlag att ett genomförande av översiktsplanen inte kommer att medföra att gällande miljökvalitetsnormer överträds. Dock anser Länsstyrelsen att kommunen ska arbeta vidare med en vatten- och avloppsförsörjningsplan för att trygga tillgången till färskt dricksvatten och minska påverkan på hav, sjöar och vattendrag.

Avloppsvattenhanteringen

Kapaciteten att ta hand om avloppsvatten är en förutsättning för ökat byggande och befolkningstillväxt. Kommunen beskriver i text sin policy för

enskilda avlopp samt de kommunala avloppsreningsverkens lokalisering och anslutningsområden. En kartbild över områden anslutna till kommunala reningsverk och enskilda avloppsanläggningar hade varit önskvärd.

Del 2 – Avlopp nämner inte pågående utbyggnad av kommunalt verksamhetsområden för avloppshantering. Stora fritidshusområden kopplas in på kommunalt vatten och avlopp. Länsstyrelsen vill ha en redogörelse av den framtida utbyggnaden av kommunalt VA och vilka områden kommunen anser även fortsättningsvis ska försörjas med enskilda anläggningar.

Länsstyrelsen saknar en beskrivning av hur kommunen ska hantera kapacitetsbristen i de kommunala avloppsreningsverken. Den satsning som görs på västra Tjörn, när VA-försörjningen byggs samman, innebär att kapaciteten klaras i högst 10 år. En utbyggnad av Ängholmens reningsverk är en långsiktigare lösning. Kommunen tar i översiktsplanen inte ställning i den frågan, utan beskriver det som ett möjligt framtida scenario. Visionen om att andra kommuner ska leda avloppsvatten till Ängholmen ser Länsstyrelsen som mycket osannolik. Intresset för denna lösning finns inte hos grannkommunerna.

Problem med inläckande dagvatten till spillvattenledningar är stort på Tjörn och en viktig förklaring till bristande kapacitet i reningsverken, vilket kommunen även är medveten om. Länsstyrelsen saknar resonemang om hur kommunen långsiktigt vill arbeta för att komma till en lösning med problemet. En kommuntäckande VA-plan bör tas fram som ett viktigt planeringsunderlag för framtiden.

Mellankommunala frågor

Översiktsplanens förslag kring infrastruktur och de mellankommunala frågor som detta innebär behöver ytterligare redovisning och fortsatt samråd med berörda kommuner. Länsstyrelsen föreslår även fortsatt mellankommunalt samarbete kring dricksvattenförsörjningen och framtida lokalisering av resecentrum i Stenungsund.

Ny förbindelse till fastlandet

Översiktsplanen redovisar ny fastlandsförbindelse i syfte att avlasta väg 169 och Tjörnbron. Länsstyrelsen saknar en närmare redovisning av projektet med avseende på konsekvenser för trafik, ekonomi och miljö. Vägstandarden på Tjörn och fastlandet bedöms som låg och i behov av förbättringar för att en alternativ förbindelse ska vara meningsfull. Trafikverket är i yttrande (dat. 2012-09-28) avvaktande till förslaget om ny förbindelse, då den bedöms ge begränsad nytta till en stor kostnad. Trafikverket vill istället rekommendera en analys med utgångspunkt ur fyrstegsprincipen. Utmaningen ligger i att öka antal invånare, utveckla verksamheterna i kommunen samt förbättra pendlingsmöjligheterna, samtidigt som transportsystemets miljöpåverkan ska minska.

Hälsa och säkerhet

Hälso- och säkerhetsaspekterna bör studeras i detalj i efterföljande planering. Prövning enligt 12 kap. PBL (1987:10) eller 11 kap. PBL (2010:900) kan inte uteslutas. Frågor som handlar om transporter med farligt gods, översvämningsrisker, dricksvattenförsörjning och geoteknik behöver förtydligas enligt nedan.

Transporter med farligt gods

I del 2 – Farligt gods uppger kommunen att vissa begränsningar gäller för transporter av farligt gods på väg 721 genom centrala Skärhamn. Länsstyrelsen och Trafikverket har inte några uppgifter om en sådan lokal trafikföreskrift. Länsstyrelsens rättsenhet har varit i kontakt med kommunen i frågan som inte kan hitta något beslut. Om inte beslut kan uppvisas bör texten utgå.

Översvämningsrisker

Klimatförändringarna beskrivs under strategi 4 – Det robusta samhället och översvämningsproblematiken beskrivs i detalj i del 2 – Översvämning. En rapport kring översvämningsproblematiken togs 2008 fram av Räddningstjänsten och redovisar översiktligt vilka åtgärder som behöver vidtas för att minska påverkan vid en översvämning. Kommunen ställer sig också bakom och följer de riktlinjer som Länsstyrelsen tagit fram i ”Stigande vatten”. Framtagna översvämningskartor är anpassade efter de framtida havsnivåer och zoner för kusten som anges i ”Stigande vatten”. En arbetsgrupp har tillsatts för att arbeta vidare med översvämningsproblematiken. Gruppen består av personer med olika funktioner inom kommunen för att belysa frågan från olika perspektiv och skapa hållbara helhetslösningar, bl.a. ska samhällsviktiga funktioner inom zonerna 2-4 identifieras. Länsstyrelsen tycker att detta är ett bra sätt att angripa problemet och vill uppmuntra kommunen att därefter fortsätta med att ta fram en hanteringsplan för hur samhällsviktiga verksamheter inom dessa zoner kan skyddas.

Dricksvattenförsörjningen

Länsstyrelsen anser fortfarande att frågan om hur kommunen tänkt lösa dricksvattenförsörjningen på längre sikt inte blivit klargjord. Kommunen uppger att de närmaste 10 åren klaras, men det är inte särskilt långsiktigt, med tanke på översiktsplanens tidsperspektiv i övrigt. Kommunen borde vara tydligare i översiktsplanen med de problem som behöver lösas med dricksvattenförsörjningen på längre sikt och effekterna av en stor befolkningstillväxt.

Den ledning till fastlandet som finns med på kartan i del 2 – Tekniska anläggningar tolkar Länsstyrelsen som reservvattenförsörjningen från Stenungsund. Den har inte kapacitet att bli en ordinarie tillförsel av dricksvatten. Kartan borde även förtydligas med vad som är befintliga ledningar och vilka som är planerade.

Geoteknik

Statens Geotekniska Institut (SGI) redogör i yttrande (dat. 2012-08-31) tidigare framförda synpunkter, vilka till stor del blivit beaktade. SGI anser dock att de geotekniska rekommendationerna även bör omfatta bygglovsgivningen utanför detaljplanelagt område. Förslag att översiktligt värdera geotekniska säkerhetsfrågor och redovisa riskområden har inte beaktats, varför tidigare synpunkter kvarstår. Till utställningen finns en bilaga med sammanställning av geotekniska utredningar som tagits fram i samband med tätortsstudie Almösund-Myggenäs-Almön, planprogram för Duvedalen/Stockevik och detaljplan vid Nordviksgärde.

Allmänna intressen

De synpunkter och krav som Länsstyrelsen tidigare framfört i samrådsyttrande dat. 2011-12-06 har i stort beaktats. Andra statliga sektorsmyndigheter, som i samrådsskedet framfört synpunkter, har efter bearbetning av planförslaget beretts tillfälle till förnyade ställningstaganden. Nu inkomna yttranden från sådana myndigheter översänds till kommunen tillsammans med detta granskningsyttrande för kännedom.

Strandskydd

Översiktsplanen belyser områden där bebyggelseutvecklingen kan komma i konflikt med förordnande om strandskydd. Kommunen är tydlig med intentionerna att undanta strandskydd till förmån för tätortsutveckling. Det finns enligt Länsstyrelsen utrymme för sådana skäl gällande kommunens utveckling i linje med tätortstudien för Almösund-Myggenäs-Almön. Omfattningen får utredas vidare i kommande detaljplanearbete. Om liknande förutsättningar finns för andra områden får studeras närmare i efterföljande detaljplaner.

Båtplatser

Kommunen har inte utrett behov av båtplatser samt ut- och nybyggnad av småbåtshamnar. Det anges som ett följduppdrag till översiktsplanen. Länsstyrelsen står fast vid att denna utredning borde ha utförts innan översiktsplanens antagande för att få en helhetsbild av situationen och få med resultatet i planen. Det hade möjliggjort för kommunen att relatera resultatet till framtida bebyggelseplanering med förväntade kopplingar till hamnar och båtplatser och samtidigt bevara de värden som havet har för kommunens invånare, som exempelvis möjligheten att komma ner till vattnet nästan överallt. Problematiken med att inte ha genomfört utredningen och fått med resultatet i planen syns bl.a. genom att områden pekats ut i tätortsstudierna som utvecklingsområden för småbåtshamn, som i kommunens eget naturvårdsprogram fått klass 1: "område med unika naturvärden". Detta ger tveksamma signaler för kommunens rekommendationer.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Eftersom kommunens viljeriktning är att expandera befintliga tätorter är Länsstyrelsen tveksam till utpekande av LIS-områden kring vattendrag i kommunens inre delar.

Vindkraft

Kommunen har arbetat in vindbruksplanen i översiktsplanen, vilket Länsstyrelsen anser bra med tanke på endast ett större område pekas ut för vindkraftsproduktion.

Översiktsplanen föreslår ett riktvärde för minimiavstånd mellan enstaka bostadshus och vindkraftverk på 500 meter och mellan sammanhållen bebyggelse och verk på 1 000 meter. Denna rekommendation är inte lämplig för mindre vindkraftverk. Ett minimiavstånd på 500 respektive 1 000 meter är allt för begränsande, med tanke på att omgivningspåverkan från mindre vindkraftverk är relativt liten.

Vid områden för friluftsliv föreslås att ljud från vindkraftverk inte ska överstiga 35 dB(A). Det hade varit önskvärt om kommunen utvecklat vilka områden i anslutning till R3 och R5 där bullernivån 35 dB(A) ska följas.

Kommunen har satt en begränsning på navhöjden till 70 meter. Det är enligt Länsstyrelsen inte lämpligt att i översiktsplan ange navhöjden som en begränsande faktor. En landskapsanalys bör ligga till grund för en eventuell höjdbegränsning av vindkraftverk. Dessutom bör en begränsning anges i totalhöjd, d.v.s. tornhöjd plus rotorbladets längd.

Miljömålen

Länsstyrelsen anser att kommunen på ett bra sätt redogjort för hur miljömålen påverkas av översiktsplanens markanvändningsförslag och andra strategier. Dock saknar analysen av god bebyggd miljö en vidare diskussion om byggnader och anläggningars miljöpåverkan och avfallshantering. Grundvattenfrågan hade också kunnat behandlas utförligare. Det är viktigt i den efterföljande planeringen att kommunen har ett förhållningssätt till hur miljömålskonflikter ska hanteras, både mellan miljömål, men även mellan miljömål, ekonomiska mål och sociala mål.

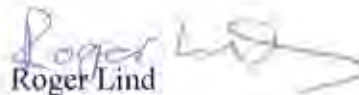
Beredning, deltagande

Yttranden över planen har till Länsstyrelsen inkommit från Försvarmakten, SGI och Trafikverket. Försvarmakten har inga erinringar mot översiktsplanen. Kopior av yttrandena överlämnas till kommunen för kännedom.

Detta granskningsyttrande har beslutats av länsöverdirektör Agneta Kores efter föredragning av planhandläggare Roger Lind. I den slutliga handläggningen har även företrädare för Enheten för skydd och säkerhet, Patrik Jansson; Kulturmiljöenheten, Lena Emanuelsson och Leif Johansson; Miljöskyddsenheten, Lotta Sahlin Skoog och Lena Niklasson; Naturvårdsenheten, Robert Jalvin och Teresia Holmberg; Vattenvårdsenheten, Jessika Gustafsson samt Samhällsbyggnadsenheten, Peter Nordström och Johanna Severinsson deltagit. Granskningsyttrandet utgör statens samlade uppfattning om planen vad gäller Länsstyrelsens ingripandegrunder enligt 12 kap PBL (1987:10) eller 11 kap PBL (2010:900) i ett senare planeringsskede.

Agneta Kores

Roger Lind

Yttranden för kännedom från:

Försvarsmakten daterat 2012-07-21, SGI daterat 2012-08-31 och Trafikverket daterat 2012-09-28.

Kopia (utan bilaga) till:

Boverket	Kommunstyrelsen i:
Energimyndigheten, Eskilstuna	Kungälv kommun
Försvarsmakten, Högkvarteret	Orusts kommun
Göteborgsregionens kommunalförbund	Stenungsunds kommun
Havs- och vattenmyndigheten, Göteborg	
Lantmäterimyndigheten, Göteborg	Länsstyrelsen/
LFV, Norrköping	Enheten för skydd och säkerhet
Sjöfartsverket	Kulturmiljöenheten
Skogsstyrelsen, Västra Götaland	Lantbruksenheten
Statens Geotekniska Institut, Göteborg	Miljöskydds-enheten
Svenska Kraftnät	Naturvårdsenheten
Swedavia, Landvetter Airport	Vattenvårdsenheten
Trafikverket, Göteborg	Rättsenheten
Västra Götalandsregionen	Samhällsbyggnadsenheten enligt expeditionslista

